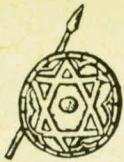

מעבוד כבוד

2

מלחמת מלחמת מלחמת
ידם ידם ידם ידם
הכיפורים הכיפורים
בראי בראי בראי
אמצעי אמצעי אמצעי
התקשרות התקשרות

בחברת :

נוסף לדוחות היומיים באים התעודות והמסמכים הבאים :

9	דברי ראש הממשלה, גב' גולדה מאיר, ביום פרוץ המלחמה (6.10.1973)
10	דברי שר הבטחון, משה דיין, בטלביזיה הישראלית ביום הראשון למלחמה (6.10.1973)
11	מכתב שר החוץ המצרי אל נשיא העצרת הכללית של האו"ם (6.10.1973)
11	מכתב סגן שר החוץ הסורי אל נשיא העצרת הכללית של האו"ם (6.10.1973)
12	נאום חאפט' אל-אסד, נשיא סוריה (6.10.1973)
13	דו"ח ביניים של משקיפי האו"ם על המצב באזורי הפסקת האש (6.10.1973)
13	מתוך דברי המלך חוסיין בישיבת הממשלה הירדנית (7.10.1973)
16	הצהרתו של מר מישל ז'ובר, שר החוץ הצרפתי, בסוגיית עמדתה של צרפת בסכסוך החדש במזרח-התיכון (8.10.1973)
17	מסיבת עיתונאים עם הרמטכ"ל, רב-אלוף דוד אלעזר (8.10.1973)
19	הצהרת שר החוץ, אבא אבן, לפני עצרת האו"ם (8.10.1973)
22	נאום שר החוץ, אבא אבן, במועצת הבטחון (8.10.1973)
22	"לפני הכרעה" — פרשנות מאת האלוף (מיל') חיים הרצוג
23	ראיון עם אדוארד הית, ראש ממשלת בריטניה, בתכנית פנורמה של הבי.בי.סי (8.10.1973)
28	מסיבת עיתונאים עם האלוף (מיל') אהרון יריב (9.10.1973)
43	מתוך דברי שר המלחמה המצרי אל הכוחות המזוינים המצריים והסוריים (קהיר, 11.10.1973)
43	"נסיון לתיאור המצב", הטור השבועי של חסנין הייכל (11.10.1973)
53	מסיבת עיתונאים בווינגטון עם שר-החוץ האמריקני, הנרי קיסינג'ר (12.10.1973)
60	דברי ראש הממשלה, גב' גולדה מאיר, במסיבת עיתונאים (13.10.1973)
66	מתוך דברי הדובר הירדני על מעורבות ירדן במלחמה (13.10.1973)
75	ראיון שר הבטחון, משה דיין, לטלביזיה הישראלית (14.10.1973)
79	דברי נשיא עיראק, אלבכר ("סי"ע"), (14.10.1973)
89	הודעת ראש הממשלה, הגב' גולדה מאיר, בכנסת (16.10.1973)
93	נאום אנור אל-סאדאת, נשיא מצרים, בפני מושב מיוחד של מועצת העם (16.10.1973)
99	נאום חאפט' אל-אסד, נשיא סוריה (דמשק, 16.10.1973)
110	"דוקטרינת-הביטחון הישראלית — הנקודה החמה במאבק המתנהל עתה", הטור השבועי של חסנין הייכל (18.10.1973)
119	הודעת נשיא ארה"ב, ריצ'רד ניקסון, לקונגרס (19.10.1973)
123	ראיון שר הביטחון, משה דיין, לטלביזיה הישראלית (20.10.1973)
138	החלטת מועצת-הביטחון 338
138	הודעה על היענות ממשלת ישראל לפניית ארה"ב
144	החלטת מועצת-הביטחון 339
144	הודעת ראש הממשלה, הגב' גולדה מאיר, בכנסת (23.10.1973)
149	פקודת יום של רב-אלוף דוד אלעזר, ראש המטה הכללי
150	נאום י. מאליק, נציג ברה"מ, במועצת-הביטחון (23.10.1973)
157	ראיון שר הביטחון, משה דיין, לטלביזיה הישראלית (24.10.1973)

עיצוב: פ' קור

מערכות בית ההוצאה של צבא הגנה לישראל

עורך ראשי: סא"ל משה ברימר
 מרכזת המערכת: מ' דרורי
 צוות המערכת: א' רובינשטיין, מ' קוחנובסקי
 "מערכות-הימוש": קצין-עריכה רס"נ צ' פלד
 "מערכות-פלס": קצין-עריכה מהנדס דן גורדון
 "מערכות-ים": קצין-עריכה רס"נ י' ירבלום
 "קשר ואלקטרוניקה": קצין-עריכה מלכה שגיר

גליון מיוחד זה של „מערכות“ הוא פרי מעקב שוטף אחר תגובותיהם של אמצעי התקשורת על מלחמת יום הכיפורים. המעקב נערך מאז פרוץ הקרבות ביום הכיפורים, 6 באוקטובר 1973, ועד לכניסת הפסקת-האש לתקפה, ב-24 באוקטובר 1973.

המקורות, שמתוכם נשאבו הדברים, כולם גלויים וכוללים את אמצעי התקשורת ההמוניים — רדיו, טלביזיה ועתונות בארץ, בעולם הערבי ובמדינות אחרות, בעיקר ארה"ב ואירופה המערבית, וכן אמצעי התקשורת במזרח-אירופה. מטעמים טכניים לא יכולנו לסקור אלא עתונים בעלי תפוצה גדולה בלבד.

המטרה שלשמה נערך המעקב היתה לעמוד על השתקפותה של המלחמה בראי התקשורת: בכותרות, בדיעות, במאמרי פרשנות ובכתבות רדיו וטלביזיה.

הדברים מובאים להלן כפי שהובאו בסקירות יומיות של המעקב; בימים אחדים נכתבו הסקירות פעמיים ביום. אופי הסקירות והדגשתן השתנו על פי הלכי הרוחות בימי המלחמה.

בפרסום ראשוני זה מובא החומר כנתינתו במקורו. אין הדברים מתיימרים להיות בחינת מחקר, אלא אספקלריית-מה לאירועי הימים.

בצד מעקב אמצעי התקשורת, מובאות להלן תעודות מימי המערכה, הכוללות מבחר הודעותיהם ונאומיהם של אישי-מפתח בהנהגה המדינית והצבאית בישראל, מהודעות דובר צה"ל, מדברי מנהיגים ופרשנים ערבים, ומסמכים מקומיים ובינלאומיים; הללו שולבו בחומר השוטף לפי מועדי פרסומם.

★

גליון זה של „מערכות“ בא למלא את הפער שנתהווה בהופעת הבטאון; עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים. גנזנו את הגליון השוטף (מס' 232), שנמצא אותה שעה בבית הדפוס — כי מי מוכן לקרוא בימים אלה על ברית ורשה, על תמורה בתכניות המלחמה בארה"ב ואפילו על ספרי „מערכות“ שזכו בפרס ספרותי?

המערכת החלה מייד בתכנון גליון „מערכות“ במתכונת רגילה ובו תיאור מהלכי המלחמה, פרשות-קרב, כתבות על חילות במלחמה ופרטים על נשק שלל. גליון זה עומד להופיע בקרוב.

שעה 1428 תאריך 6.10.73

דובר צה"ל מודיע:

היום סמוך לשעה 14.00 פתחו הכוחות המצריים והסורים בהתקפה בסיני וברמת-הגולן. כוחותינו פועלים נגד התוקפים.

שעה 1610 תאריך 6.10.73

דובר צה"ל מודיע:

החל משעה 1400 תוקפים הכוחות המצריים והסורים בסיני וברמת הגולן באויר וביבשה.

לאחר שורה של תקיפות אויר על מוצבינו ומחנות כוחותינו פתחו הכוחות הרגליים בתקיפה יבשתית.

כוחות מצריים זלחו את העלת סואץ במספר מקומות וכוחות סורים פתחו בתקיפת שריון ורגלים לאורך הקו ברמת הגולן.

כוחות צה"ל פועלים כנגד התוקפים ובשתי הגזרות מתנהלים קרבות באויר וביבשה.

דו"ח מסכם ליום 7 באוקטובר, שעה 1700

המלחמה — כללי

- משה דיין: הקרבות קשים אך ייגמרו ב,חתימה טובה"; צבאות מצרים וסוריה סבלו מאות אבדות; לכוחותינו כמה עשרות הרוגים בסיני, טנקים ישראלים נפגעו; יתכן כי מספר טנקים וזדרו מעבר לקו שלנו ברמה, אך לא השיגו כיבושים ממשיים; בסיני — אי אפשר לשמור על כל מטר או על כל קילומטר בתעלה; המצרים הצליחו לחצות במקומות מסוימים (הארץ).
- בורגיבה: תבוסת הערבים ודאית, מדינות ערביות אחרות לא יצטרפו למערכה (מעריב).
- היועצים הסובייטים יוצאים ממצרים ומסוריה (הארץ).
- הממשלה: מאבק עד סילוק אחרון הפולשים.
- שני הצדדים אינם נוטים לכינוס מועצת הביטחון (הארץ).
- הארץ: צה"ל והעם כוח מלוכד, לא ישראל הפרה הפסקת האש (מערכת).

בעיות במוקד ההתעניינות

- בארץ: התפתחות המהלכים הצבאים.
- בחו"ל: הסיבות לפרוץ המלחמה.

שעה 18:25 תאריך 6.10.73

דובר צה"ל מודיע:

הגזרה המצרית

כוחות שריון מצריים צלחו את תעלת סואץ במספר מקומות בגזרות צפונית והמרכזית. בשניים ממקומות הצליחה הקימו גשרים וממשיכים בהזרמת כוחות שריון לגדה המזרחית. כוחות שריון ואויר של צה"ל נכנסו לפעולה ובולמים את האויב בכל מקומות הפריצה.

הגזרה הסורית

כוחות שריון סוריים תקפו במספר מקומות לאורך הקו ברמת הגולן. כוחות שריון ואויר של צה"ל נכנסו לפעולה ובולמים את התקדמות האויב גם בגזרה זו.

בשתי הגזרות גם יחד מפעילים מצרים וסוריה כוחות רבים שרוכזו לאורך הגבולות בימים האחרונים.

באויר

חיילות האויר של מצרים וסוריה תקפו את קוי כוחותינו. מטוסי חיל=אויר שהוזנקו מול מטוסי האויב נכנסו עמם לקרבות אויר וכמו כן פעל חיל=האויר הישראלי כסיוע לכוחות הקרקע בתוקפו את שריון האויב החודר. בכל המגעים האויריים שהיו עם מטוסי האויב, ידם של מטוסינו היחה על העליונה.

שעה 18:30 תאריך 6.10.73

דובר צה"ל מודיע:

8 מטוקים מצריים ובהם כוח מצרי מוטס הופלו היום (6.10.73) ע"י מטוסי חיל=האויר סמוך לשעה 1800 באזור ראס סודר.

דובר צה"ל מודיע:

בקרב ימי שהחנה הערב (6.10) בין כוחות חיל הים הישראלי ובין כוחות ים סוריים בתוך נמל לטקיה טובעו 4 סטי"לים (ספינות טילים) וסט"ר אחד (ספינת טורפדו) סוריות.

פרטים נוספים:

1. בקרב זה הופעלו לראשונה על ידי ספינותינו טילי ים-ים "גבריא"ל" וכל הספינות הסוריות אשר טובעו נפגעו על ידי טילים אלה.
2. לחיל הים הסורי ספינות טילים מהדגמים "קומר" ו"אושה".
3. הספינות הסוריות ירו מספר רב של טילים שהחטיאו כולם את מטרם.

דובר צה"ל מודיע:

סיכום אירועי היום

סיני: קרבות נמשכים לכל אורך קו התעלה עם הכוחות המצריים שחדרו לגדה המזרחית במספר מקומות. המצרים לא הצליחו להעמיק חדירותיהם והקרבות מתנהלים בכל המקומות בקרבת התעלה. כוחותינו עוסקים בחיסול ובהשמדת יחידות קומנדו מצריות שנחתו בכמה מקומות ברחבי סיני בנסיון לחקוף מתקנים עורפיים של צה"ל.

רמת הגולן: הקרבות בין הכוח הסורי החוקף ברגלים ובשריון לכיכ כוחותינו נמשכים ברציפות כאשר החוקפים לא הצליחו לפרוץ את קווי ההגנה של כוחותינו. לשריון ולרגלים של הסורים נגרמו אבידות רבות.

באזר: קרבות האזר פסקו עם רדת החשיכה. בקרבות אלה נגרמו אבידות כבדות לחילות האזר של מצרים וסוריה מול אבידות קלות לחיל האזר הישראלי.

דובר צה"ל מודיע:

לסיכום פעילות הלילה (נכון 0515)

סיני:

לאורך קו התעלה התנהלו במשך כל שעות הלילה קרבות בין הכוח המצרי החודר ובין כוחותינו. המצרים הצליחו להעביר לגדה המזרחית בעיקר כוחות חיל רגלים, ורק כמויות קטנות של טנקים. כוחותינו לוחמים בכל מקומות החדירה. המלחמה מתנהלת ברובה בסמוך לתעלה. כן עסקו כוחותינו בחיסול יחידות משימה מצריות שניסו לפעול מאחורי ובעומק קווינו.

רמת הגולן

קרבות שריון כבדים התנהלו במשך כל הלילה לאורך קו מוצבינו ברמה, כאשר כוחותינו בולמים את השריון הסורי ומסיבים לו אבדות.

ים

מסוסי חיל האויר טבעו ספינה של חיל הים המצרי. (מדגם לא מזוהה צפונית מזרחית לפורט סעיד). כוחות חיל הים פשטו על ריכוז סירות מצרי בים סוף וטבעו 3 סירות ובהן כוחות משימה מצריים שהיו בשלבי התארגנות לקראת תקיפה בחוף שלנו.

חזית סוריה

- דמשק — „שיחררנו חלק מרמת הגולן“.
- התפוצצויות עזות בעמק החולה וברמת הגולן; הרוגים ופצועים בכפרי הדרוזים בגולן (הארץ).
- הסורים נבלמו ממזרח לקוניטרה (מעריב).
- אין נפגעים בישובי הגולן; היוזמה עברה לכוחותינו; נפגעו מבנים; קרבות בחרמון; כוחותינו הדפו את האויב (הארץ).
- תושב נהרג בהפגזה בקרית שמונה; פצצות גרמו נזק במגדל העמק (מעריב).

חזית מצרים

- קהיר: צלחנו התעלה וכבשנו מוצבים (הארץ).
- קרבות בלימה כבדים בסיני, המצרים לא הצליחו להעביר שריון בלילה; מלבד מספר טנקים לא הגיעו להישג בעל משמעות (מעריב).

• מעריב: טליתות של חאקי; האומה נתלכדה (מערכת).

• מעריב: המלחמה בגבולות בטוחים; הניצחון מובטח לנו (מערכת).

• אל-אהראם: ברז'נייב שלח איגרת לסאדאת (מעריב).

• טייס מצרי שבוי: המצרים יזמו את המלחמה (מעריב).

• תיאורים על הגיוס: מבתי הכנסת לחזית.

• צה"ל ידע את מועד ההתקפה, מידע על כך נמסר לשגריר האמריקני בבוקר; השיקול המדיני הכריע; קרב ההכרעה יהיה בטנקים (מעריב).

• היומון המזרח-ירושלמי „אל-שעב“ — בלא מא-מר ראשי; „אל-קודס“ — דבקות בהחלטה 242 (מעריב).

• משקיפי או"ם: כוחות מצרים וסוריה חצו קוי הפסקת האש; מצרים ביקשה כינוס דחוף של עצרת האו"ם אך בקשתה נדחתה (מעריב).

דובר צה"ל מודיע:

כוחות השריון הסוריים הממשיכים בחקיפתם לכל רוחב הקו ברמה הגולף הצליחו להתקדם קילומטרים מספר באחדות מהגזרות והן:

גזרת אחמדיה

גזרת רפיד-חושניה

גזרת רמת מגשימים.

כוחותינו מקימים קרבות בלימה רצופים תוך הסתייעות בחיל האויר.

• ערביי השטחים לא נסחפו בתרועות ניצחון; ויכוח על צעדי ירדן; דאגה ברצועה.

• הקרב הגדול יתחיל בקרוב (מעריב).
• הכוחות המצרים נלחצים לתעלה.

הזירה הבינלאומית

- ארה"ב עדיין לא החליטה על דרך פעולתה (מעריב).
- בון מזועזעת; בפריז, "דאגה" (מעריב).
- ארה"ב קוראת להפסיק הקרבות, "בהקדם האפשרי" (הארץ).
- וושינגטון: משלוחי נשק רוסי למזרח-התיכון.
- לונדון: לישראל עדיפות גדולה (מעריב).
- וושינגטון בטוחה שישראל תהדוף ההתקפה, המלחמה תימשך יום-יומיים; מטרת הערבים — לתת צביון בינלאומי לצורך בהתערבות מעצמות העל (מעריב).
- היו אזהרות דיפלומט על אפשרות של פרוץ פעולות איבה.
- איטליה תפעל להפסקת האש, עתוני איטליה — פגיעה בהפגת המתרחשות בין המעצמות (מעריב).
- ארה"ב ביקשה מברה"מ סילוק ידן של מעצמות העל; ניקסון — הוראה לקייסניג'ר לפעול להפסקת האש.
- ניריורק טיימס: התלקחות ברגע בלתי-צפוי; דיילי טלגרף — ישראל נלחמת על קיומה.
- פקידי משרדי ההגנה והחוץ בארה"ב — תוך כמה ימים יושג סטטוס-קוו אנטה (מעריב).
- **ברה"מ: (מתוך "הכוכב האדום", העיתון הצבאי)**
- כוחות מזויינים של ישראל התקיפו את הצבא

הזירה הערבית

- העולם הערבי הופתע.
- חוסין העמיד צבאו במצב הכן; משקיפים — הוא עלול להתערב (מעריב).

ישראל — פנים ועורף

- גילויי תמיכה של יהודי העולם בישראל.
- הופסקה מערכת הבחירות.
- נמל לוד נסגר לתנועה אזרחית.
- השופט כהן: אין כוונה לפי שעה לדחות את הבחירות לכנסת; מניח שלא יהיה צורך; גם ח"כ עופר מניח כך.
- רשויות מקומיות ובתי-חולים נערכו לשעת חירום.
- בר-לב: יש מלאי מזון מספיק (הארץ, מעריב).
- פורסמו תקנות שעת חירום; הופעלו שירותי חירום.
- פונו משפחות העובדים מאבו-רודס (מעריב).
- בני נוער רוצים להתנדב.
- לא יתקיימו לימודים בבתי הספר ובגני הילדים.
- אניות תיירים ביטלו בואן (מעריב).
- חודשה תנועת המטוסים היוצאים בלוד (מעריב).
- יהודי רוסיה — גילויי הזדהות עם ישראל (מעריב).

שעה 0820 תאריך 7.10.73

מטוסי חיל האויר תוקפים הבוקר מטרה צבאית בחוכי מצרים.
בשעות הבוקר הופגזו הישובים גדות ושמיר שכעמק החולה.
חלק מכוחות המלואים שגויסו כיממה האחרונה נמצאים כבר במגע עם האויב.

שעה 0950 תאריך 7.10.73

דובר צה"ל מודיע:

רמת הגולן

כתוצאה מהמאמץ המשלב של כוחות האויר והשריון שלנו ברמת הגולן נבלמה
התקדמותו של השריון הסורי בכל הגזרות. בהתקפות הנגד שלנו הוסכו לסורים
אבדות.

סיני

בסיני התחדשו עם בוקר ביתר שאת קרבות הבלימה של כוחותינו בכל הגזרות
שבהם חדרו היחידות המצריות בצד המזרחי של התעלה.
המאמץ העקרי התרכז סביב מספר ראשי גשר שהוקמו ממזרח לתעלה המרכיבים
מכוחות שריון ורגלים. כל ראשי הגשר צמודים לקו התעלה והכוחות המצריים לא
הצליחו להעמיק חדירתם בשום מקום.
כוחות הצליחה המצריים הצליחו להקים במשך הלילה מספר גשרים שמהם השמד בשעות
הבוקר לפחות אחד על ידי כוחותינו.

שעה 1355 תאריך 7.10.73

דובר צה"ל מודיע:

מטוסי ח"א חקפו היום 7.10 לפני הצהריים את מערך טילי הנ"מ הסורי ברמת-
הגולן. רוב סוללות הטילים נפגעו והוצאו מכלל שימוש.

דברי שר הבטחון בטלביזיה הישראלית ביום הראשון למלחמה (6.10.1973)

באתי לאולפן לומר כמה דברים על המערכה, על הקרבות שמתנהלים מאז הצהרים, ב־13.50 היום, כאשר הסורים והמצרים פתחו בו־בזמן בהתקפה בשתי חזיתות, ברמת הגולן ובסיני. אינני מתכוון למלא את מקומו של דובר צה"ל ולמסור מספרים, תוצאות, אבידות בקרבות וכן הלאה, אלא להעריך באופן כללי ולומר כמה דברים כלליים על המערכה הזו. ובכן, מתנהלים עכשיו קרבות קשים בשתי החזיתות, כאשר מולנו גם מבחינה מספרית וגם מבחינת סוג הנשק צבא גדול וחזק. אינני יודע כמה השתתפו בפועל בחזיתות אלו, אבל למצרים מעבר לתעלה יש כרבע מיליון חיילים, שאינני יודע כמה מהם יוכלו להכניס לקרב. יש להם קרוב לאלפיים טנקים, ויש להם מספר כזה בוודאי של תותחים, וכמה מאות מטוסים שישתתפו בקרב וכן הלאה, וגם לסוריה יש מספרים לא מבוטלים. קודם כל, מה המצב בגמר היום הזה? ברמת הגולן אולי פה ושם חדרו מספר טנקים סוריים אל מעבר לקו שלנו, ואולי גם השיגו בעמדה זו או אחרת הישגים של כיבוש עמדה שלנו. לא כיבושים משמעותיים. כלומר, אינני חושב שמה שהם השיגו במשך היום, חצי היום הזה, תהיה לו השפעה משמעותית על הקרב על רמת הגולן. המטרה הסורית היא לכבוש את רמת הגולן, והם ריכזו כוחות לשם כך ורוצים לעשות את זה בלילה, יום ועוד יום, במשך זמן שיוכלו. אף אחד מהמשקים שלנו לא נפגע. נשים וילדים פונו, אנחנו ערוכים לא במקסימום הכוחות שלנו, וידוע לציבור שהיום התחלנו לגייס את המילואים, ורק כאשר המילואים על ציודם יגיעו לחזית, גם לקו הזה, לקו של רמת הגולן, נהיה במלוא עוצמתנו. ובכן היום הזה עבר בפתיחה הזאת, ואפשר לומר למרות שהיו לנו מספר אבידות והיפגעויות פה ושם, המצב ברמת הגולן באופן יחסי מניח את הדעת, לפחות את דעתי. בסיני, בתעלה, היו כוחות מצריים יותר רבים, ושם הבעיה היא אחרת מיסודה; זהו שטח גדול, המדבר גדול, תעלת סואץ היא ארוכה, ואין שום אפשרות, בשום אופן, לשמור לא רק על כל מטר, אלא גם על כל קילומטר ולראות מה נעשה שם, אלא לאחר שמתחולל בו הקרב. לזה אני רוצה להוסיף עוד שני נתונים, כדי להבין את הבעיה ולהבין גם את הדרך שאנחנו מתכוונים ויכולים לטפל בבעיה. לנו יש שתי שאלות: האחת היא, שאנחנו רוצים לקיים חיי שלום בארץ, ולכן איננו מחזיקים את הקוים — במידה שמדובר על קוים רחוקים כמו קו התעלה, שאינם שומרים על ישובים — איננו מחזיקים אותם במספר רב של אנשים, כי אחרת היינו משבשים את חיי השלום בארץ במשך כל השנים. ושנית, וזה ספציפי למה שהתחולל היום, לא רצינו לפתוח במלחמת מנע, לא רצינו להימצא במצב שייאמר שאנחנו פתחנו במלחמה, ולכן לא פתחנו במלחמה. יתכן שאילו פתחנו במלחמה היינו נמצאים עכשיו בצד השני של תעלת-סואץ; היות והם פתחו במלחמה הם הצליחו במקומות מסוימים לעבור את התעלה, ואני מניח שבחסות הלילה יוכלו גם לעבור באלה ובעוד מקומות שיסדרו להם מעברים וגשרים או משהו אחר, יוכלו להעביר ציוד נוסף ואנשים נוספים עד מחר בבוקר. אנחנו צריכים להיות מוכנים למצב הזה למחר. כלומר, הדרך באופן יסודי למנוע מצב כזה היא, ראשית, להחזיק מספר רב מאוד של חיילים משך שנים על שנים ושנית, בכל פעם שאנחנו חושבים שהם מתכוננים לפתוח במלחמה — להקדים את זה במלחמת מנע. את המגבלות של צעד כזה אני מניח שהציבור יודע, והפעם נוהרנו מזה, לא רצינו במשהו להקדים גם כאשר חשבנו שהם עומדים להתקיף, ואכן הם תקפו. כאמור, ב־13.50.

אנחנו מרשים לעצמנו לנהוג במדיניות הזאת, משום שאנחנו מניחים, ואני חושב שבצדק, כי בסופו של דבר גם בדרך הזאת בסיני נוכל להכות אותם שוק על ירך. המדבר גדול וסיני רחוקה; אילו זה היה בעמק הירדן, או אילו היה זה בקוים של לפני מלחמת ששת-הימים, 25 ק"מ מנתניה או לטרון והמרחק שלה מלוד, בודאי לא היינו נוהגים כך. אבל המדבר, ברוך השם, גדול ורחוק מאתנו, ואנחנו נכניס אליו את כל הציוד והאנשים שאנחנו צריכים, לא על-ידי החזקתם 6 שנים, אלא על-ידי גיוס מילואים ברגע שאנחנו בטוחים שהמלחמה אכן תפרוץ, כשם שעשינו זאת הבוקר, והקרב שם ינוע במדבר הנה ושם, ולי אין ספק שהוא ייגמר בגמר חתימה טובה. אבל באורח הזה שנהגנו, לא לפתוח במלחמת מנע ולא להחזיק אנשים רבים — ישנה תקופת מעבר, שאנחנו נמצאים בה, בין פתיחת המלחמה על-ידי הצד השני, והיינו מוכנים לדבר הזה, לאותו מועד שבו נגיע במלוא כוחותינו לשם, והמועד הזה איננו רחוק. ואנחנו צריכים לדעת להיות מוכנים לתקופת המעבר

דמשק — בשעה 14.00 לפי שעון דמשק תקף הצבא הישראלי את העמדות הקדמיות של הצבא הסורי לאורך כל קו הפסקת האש, מודיע דובר הפיקוד העליון הסורי. צבאנו משיב אש במטרה להשתיק את נקודות האש של האויב. מטוסי התקפה סוריים נכנסו לקרב. הפעולות הצבאיות נמשכות.

- המצרי ליד מפרץ סואץ ואת העמדות הקדמיות של הצבא הסורי.
- קרבות אויר אכזריים בין מטוסים מצריים וישראליים.
- תל-אביב הכריזה על גיוס מילואים.

דברי ראש הממשלה, גב' גולדה מאיר, ביום פרוץ המלחמה (6.10.1973)

אזרחי ישראל,

היום, בסמוך לשעה שתיים אחר-הצהריים, פתחו צבאות מצרים וסוריה בהתקפה נגד ישראל. הם ערכו סדרה של תקיפות מן האויר, בשריונים ובארטילריה, בסיני וברמת-הגולן. צה"ל נלחם והודף את ההתקפה. לאויב נגרמו אבידות רציניות.

שליטי מצרים וסוריה תיכננו מזה זמן רב את הפרת הפסקת האש. ברוב שפלותם מפיצים התוקפים את השקר כי ישראל פתחה באש, אך חידוש הקרבות ושפיכות הדמים, הוא כולו על אחריותם.

אויבינו קיוו להפתיע את אזרחי ישראל ביום הכיפורים, עת כה רבים שרויים בתענית ומתפללים בבתי כנסת. תוקפינו חשבו שביום הכיפורים לא נהיה ערוכים להשיב מלחמה שערה. אנו לא הופתענו.

מזה ימים אחדים נודע לשירותי המודיעין של ישראל כי צבאות מצרים וסוריה נערכים להתקפה משולבת. סיוורים של צה"ל גילו כי בסמוך לתעלת סואץ וכן ברמת הגולן רוכזו כוחות צבאיים גדולים במערך של מתקפה. ממצאי הסיוורים אימתו את הידיעות. כוחותינו נערכו כנדרש כנגד הסכנה.

אין לנו ספק בנצחוננו, אך לפי הכרתנו — חידוש התוקפנות המצרית—סורית כמוה כמעשה טירוף. אמרנו למנוע את ההתלקחות. פנינו אל גורמים מדיניים בעלי השפעה, במטרה שיפעלו למניעת היוזמה הנפשעת של שליטי מצרים וסוריה.

בעוד זמן הבאנו לידיעת גורמים מדיניים ידידותיים את הידיעות הבדוקות על התכניות לפתוח במתקפה נגד ישראל.

קראנו להם לעשות למניעת המלחמה. ואולם, המתקפה המצרית—סורית התחילה, כאמור; צה"ל ערוך להדוף את התקפת האויב. מבעוד בוקר אושר והוחל בגיוס חלקי של כוחות המילואים.

בהתחשב בחומרת הידיעות נאלצתי לכנס את הממשלה לישיבה בעצם יום הכיפורים. המתקפה התחילה תוך כדי הישיבה. הממשלה הסמיכה את צה"ל לפעול בחזיתות האש כפי שמתחייב מצרכי המערכה, להשגת הניצחון. לשרים ניתנה הסמכות להוציא את צוי החירום הנדרשים.

אזרחי ישראל!

אין זו הפעם הראשונה שאנו עומדים במבחן של מלחמה שנכפתה עלינו. אין לי כל ספק שאיש לא ייתפש לבהלה. מחמת הגיוס ודאי ייגרמו קשיים והפרעות בשגרת החיים והעבודה. אך כבעבר כן עתה, יש לקבל קשיים אלה מתוך הכרה מלאה.

כולנו נקראים להתנהגות אחראית וממושמת. עלינו להיות נכונים לכל עול וקרבת הנדרשים בהגנה על עצם קיומנו, חרותנו ועצמאותנו. נתנהג כראוי לבנינו, חיילי

ישראל, העושים בגבורה את חובתם — במטוסים, בשריונים, בספינות, ליד התותחים, בכל היחידות והשירותים, במוצבים, ביישובים, בקוי האש בכל הגורות.

אנו בוטחים בכל לב ברוחו ובכוחו של צה"ל להכריע את האויב. נצחוננו של צבא הגנה לישראל — בו הערובה הבטוחה לחיים ולשלום.

הקצרה, באופן יחסי, ואחר-כך לסמוך על כוחותינו גם באיכותם וגם בתבונת הקרב כדי שהמעשה הזה של המצרים, מעבר התעלה ונסיון למעבר התעלה ייגמר בכישלון של הרפתקה מאוד מאוד מסוכנת בשבילם. אני, כאמור, אינני רוצה ואינני יכול למסור מספרים, אבל גם בתעלה היו לנו אבידות גם בנפש וגם בעמדות, אולם באופן יחסי זה פחות או יותר כפי ששיערנו שיהיה היום הראשון של הקרב, אשר ייגמר בנצחוננו תוך כדי הימים הקרובים. תודה רבה, ואני מאמין שאפשר לומר בביטחון — גמר חתימה טובה.

מכתב שר החוץ המצרי אל נשיא העצרת הכללית של האו"ם (6.10.1973)

אני מתכבד להביא לשימת-לבך הדחופה את ההצהרה הבאה:

1. ב־06.30 (שעון ניו יורק) היום (שבת, 6.10.73) תקפו יחידות של חיל-האוויר הישראלי כוחות מצריים החונים באזורי אל-זעפראנה ואל-סוחנה במפרץ סואץ, ויחידות צי ישראליות התקרבו לחוף המערבי של מפרץ סואץ מצד השטח המצרי של סיני הכבוש על-ידי ישראל, כתוצאה מן המלהמה שפתחה ב־5.6.67.
2. כוחות מצריים נתונים עתה בפעולות צבאיות נגד הכוחות הישראליים התוקפניים בשטחים הכבושים.
3. ישראל התכוננה לפעולה תוקפנית אחרונה זו על-ידי התוקפנות הצבאית שלה נגד סוריה מתאריך 13.9.73; בעקבות זאת באו תנועות צבאיות ישראליות לכל אורך הקוים הסוריים והלבנוניים.
4. התוקפנות, שהחלה היום לאורך ההזתות המצרית והסורית, היא המשכת מדיניותה של ישראל לספח את השטחים הערביים ולגבש את כיבושם, שמקורה בהתעקשות להשפיל את הערבים ולשבור את כוח רצונם.
5. מאז התוקפנות של יוני 1967, וביחוד מאז הפסקת האש של אוגוסט 1970, נוקטת ישראל מדיניות שיטתית של התעלמות ממגילת האו"ם, מהחלטות האו"ם ומדעת-הקהל העולמית. לכך נוספה מדיניות החותרת להנציה את כיבוש השטחים הערביים, להכשיל ולשבש את כל המאמצים והיוזמות לשלום המכוונים להגשמת החלטת מועצת-הביטחון 242 (1967) ואת תנאי התזכיר של הנציג המיוחד של מזכיר האו"ם ב־8.2.71.
6. כל כוחות השלום בעולם כולו הוקיעו מדיניות ישראלית זו של תוקפנות והתפשטות. הדבר הובע בבירור בהחלטת ארגון אחדות אפריקה ובוועידות הארצות הבלתי-מזדהות. מדיניות ישראל נדחתה גם על-ידי החלטות העצרת הכללית של האו"ם והצבעת מועצת הביטחון ביולי 1973.
7. מצרים, הפועלת מתוך זכות לגיטימית של הגנה עצמית, קוראת לכל העמים והמדינות שוחררי השלום להטיל משקלם כדי לסייע לשים קץ לפעולות התוקפנות הנמשכות של ישראל. מאחר שככל הנראה אי-אפשר לכנס מושב של העצרת הכללית היום, אני מבקש ממך להפיץ הצהרה זו כמסמך של העצרת הכללית.

מוחמד חסן אל-זאיאת
שר החוץ של מצרים

מכתב סגן שר החוץ הסורי אל נשיא העצרת הכללית של האו"ם (6.10.1973)

לפי הוראות ממשלתי אני מתכבד להסב את שימת-לבך הדחופה לכך שבשעה 1400 (שעון סוריה) ב־6.10 (היום) פתחו הכוחות המזוינים הישראליים בתוקפנות צבאית נגד העמדות הקדמיות של סוריה לכל אורך קו הפסקת האש. כוחותינו נאלצו להשיב אש. יחידות של חיל-האוויר הישראלי השתתפו בתוקפנות זו וחדרו למרחב האווירי שלנו באיזור הצפוני של החזית ויצרו באופן זה עימות עם חיל-האוויר שלנו. המערכה עדיין נטושה ביבשה ובאוויר בממדים החושפים את הכוונה של ישראל להילחם מלחמה טוטלית. הגודל של הכוחות הישראליים המשתתפים בהתקפה והתחום הטריטוריאלי של התוקפנות הצבאית הישראלית מוכיחים כי ישראל גמרה אומר לאסור מלחמה כוללת באיזור כדי להשיג התפשטות חדשה בשטח, המכוונת לאילוף הערבים להיכנע לתכתיב הישראלי. דבר זה מוכח

גם על-ידי ההתקפה הישראלית הנרחבת שנערכה בעת ובעונה אחת ביבשה, באויר ובים על השטח המצרי ממערב לתעלת סואץ.

חברות העצרת הכללית עומדות באורח זה נוכח מצב המהווה איום חמור ביותר לשלום העולם ובטחונו.

ממשלת הרפובליקה הערבית הסורית מצפה כי דעת הקהל העולמית וכל הארצות השוכרות שלום לא יחסכו מאמץ כדי לשים קץ לתוקפנות חדשה זו מצד ישראל ולכיבושו, זה למעלה מ-6 שנים, של שטח סורי.

מאחר שלא ניתן לכנס את מושב העצרת הכללית היום, אני מבקש ממך להפיץ בדחיפות מכתב זה כמסמך רשמי של העצרת הכללית.

מוחמד זכריה איסמאעיל

סגן שר החוץ של הרפובליקה הערבית הסורית

נאום האפט, אל-אסד, נשיא סוריה (6.10.1973)

הוי חיילינו סמלינו וקצינינו הגיבורים. הוי בני עמנו הגאה... אני פונה אליכם בשם אהבת המולדת והאמונה בעניין שהחלטתנו נחושה להגן עליו.

מזה שבוע ויותר מרכז האויב כוחות ומתכונן כשבמחשבתו שהוא יצליח להכות אותנו מכה בוגדנית.

היינו ערבים. עקבנו אחר תנועותיו. התכוננו להדוף את תוקפנותו החדשה. לא איפשרנו לו להפתיע אותנו. כוחותינו המזוינים יצאו כדי להשיב לו תשובה הולמת.

אחינו במצרים לא איפשרו לו להפתיע אותם וצבא מצרים העצום יצא להגן על כבוד מצרים וכבוד האומה הערבית. ברכות לצבאנו ועמנו. ברכות לצבא מצרים ולעם המצרי הערבי העצום.

אני רואה עצמי חייב ברגעים מכריעים אלה להפנות ברכה מקרב-לב לאנשי הצבא הגיבורים אשר באו לארצנו ממרוקו האחות כדי להשתתף במערכת הפאר והכבוד וכדי להקריב את דמם לצד אחיהם בסוריה ובמצרים. הם המחישו בכך את אחדות האומה הערבית ואחדות הגורל וקדושת האדמה.

אנו נכנסים היום למערכת הכבוד והפאר בהגנה על אדמתנו היקרה — על ההיסטוריה המפוארת שלנו, על מורשת האבות. אנו נכנסים למערכה תוך אמונה באללה ובעצמנו ובהחלטה איתנה שהניצחון יהיה בעל-בריתנו.

ישראל התעקשה והיתה יהירה — השחצנות השתלטה על האחראים בה והם המשיכו במלוא התנופה בפשע ובתוקפנות כשלבותיהם מלאי טינה על עמנו ועל האנושות וכשצימאון לשפיכות דמים שולט בהם ומכוון את צעדיהם תוך זלוזל בעקרונות האנושות, האידיאליים, החוקים וההחלטות הבינלאומיות. הם אינם גרתעים מהעמים המאמינים בזכותם להיאבק למען חירותם וקיומם.

היות ואנו ממלאים את חובתנו בהגנה של אדמתנו וכבוד אומתנו הרינו מוכנים להקריב כל קרבן ולהסכים לכל קושי למען נצחון הזכות ונצחון העקרונות ולמען שישרור השלום הצודק.

המוני אומתנו מהאוקיינוס ועד למפרץ נושאים עיניהם אל עמידתנו האיתנה וכולם תקווה ואמונה שאנו צועדים אל הניצחון.

חיילינו, סמלינו וקצינינו האמיצים! אנו בעלי זכות וענייננו צודק ואללה נותן ניצחון ומגן על מי שהוא בעל זכות.

אתם מגינים היום על כבוד האומה הערבית ועל קיומה ומקריבים למען יחיו הדורות הבאים בשלוה וביטחון. הלואי — וברצון אללה — תהיה מלחמת הקודש שלכם ביום זה, בחודש רמדאן — חודש הג'האד, חודש פשיטת בדר, חודש יום הכיבוש וחודש הניצחון — דף מזהיר בהיסטוריה של כוחותינו המזוינים — אשר יתווסף לדפי הגבורה וההקרבה שנרשמו בדמי החללים נקיי הכפיים בהיסטוריה של מולדתנו.

נשקכם הוא פיקדון בידכם ועל כן היטיבו להשתמש בו... עתיד עמנו בידכם. על כן עשו את הבלתי אפשרי להגן עליו. בני עמנו, המלאים התלהבות, עומדים מאחוריכם בשורה אחת — כשהם מגינים על שורותיכם העורפיות ומחזקים מאמיצים בכל מה שעומד לרשותכם —

ומאחוריהם המוני-אומתנו הערבים, אשר ללא ספק ינקטו עמדה אותה תכתיב החובה הלאומית בשלב מכריע זה — ומאחוריהם ידידים רבים התומכים בזכותנו — תומכים בענייננו ובמאבקנו. איננו שוחרי הרג והרס, אלא אנו מרחיקים מעצמנו את ההרג וההרס. איננו תוקפנים ולא היינו אף פעם תוקפנים — אלא אנו היינו והננו עדיין מרחיקים מעצמנו את התוקפנות. אנו מגינים היום על מנת שעמנו ייהנה מחרותו. אנו שוחרי שלום ופועלים למען השלום לעמנו ולכל עמי העולם.

דו"ח ביניים של משקיפי האו"מ על המצב באזורי הפסקת האש (6.10.1973)

דו"חות הביניים הבאים על מצב הפסקת האש ב-6 באוקטובר 1973 נתקבלו מראש המטה של ארגון משקיפי האו"מ, מיר גנרל סילסואו:

1. הדו"ח הראשון שנשלח בשעה 1214 מוסר על פעילות כללית כבדה לאורך גזרות ישראל—סוריה ותעלת סואץ. מידע נוסף יבוא.
2. הדו"ח השני שנשלח בשעה 1221 מוסר על פעילות אוירית ויבשתית כללית בגזרות ישראל—סוריה, תעלת סואץ וישראל—לבנון. עמדת משקיפים 1 (תעלת סואץ) מדווחת על לחימת קרקע באיזור זה במזרח התעלה. עמדת משקיפים, "חיאם" (גזרת ישראל—לבנון) מדווחת על פעילות אש אוירית ומטוסים באיזור ערקוב.
3. דו"ח שנשלח בשעה 1340 מוסר על פעילות כללית כבדה באויר וביבשה הנמשכת לאורך כל הגזרות. כוחות-יבשה מצריים חצו את תעלת סואץ ליד עמדות המשקיפים "קופר", "צהוב", "ורוד", "אדום", "כחול". כוחות סוריים חצו את האיזור בין תחומי האתרים המוגנים הקדמיים המציינים את קוי הפסקת האש בסביבות קוניטרה וליד עמדת המשקיפים, "נובמבר".

סיכומים מפורטים של התקריות נמצאים בהכנה.

מתוך דברי המלך חוסין בישיבת הממשלה הירדנית (רדיו עמאן, 7.10.1973)

חוסין ישב-ראש בחלק מישיבת הממשלה ב-7 באוקטובר ומסר בה סקירה כוללת על המצב בחזית הסורית והמצרית — כשהוא מדגיש את עמדתה הקבועה של ירדן לגבי התמיכה בעניין והעמדת הכוחות המזוינים הירדניים במצב של התראה מיידית. חוסין העלה על נס את אומץ לבם של הכוחות הערביים המצריים והסוריים הלוחמים — כשהוא מבהיר שהשלב הנוכחי בו נמצאת האומה הערבית נחשב לאחד השלבים העדינים והחמורים ביותר בהיסטוריה של העניין הערבי. חוסין הביע שביעות רצונו מהצעדים שנקטו הממשלה ומנגנוני המדינה השונים לעמידה בפני מצב החירום בכל הסטורים האזרחיים.

דובר צה"ל מודיע:

גזרת סיני: לאחר יום של לוחמת שריון בשריון כבדה, ריכז הצבא המצרי כמה מאות סנקים ממזרח לתעלת סואץ המבוססים על 2 ראשי גשר עיקריים בגזרות הדרומית והמרכזית של התעלה. כוחותינו המגינים יצרו קווי הגנה חדשים אל מול ראשי הגשר. המצרים הקימו כאחד עשר גשרים למעבר התעלה. בתקיפות האויר שנמשכו עד עתה הושמדו או נפגעו לפחות 9 מהגשרים האלה. לשריון המצרי התוקף הוסכו אבידות נכרות בקרבות השריון ובתקיפותינו מהאויר. סדר כוחותינו בסיני הולך ומתגבר עם הצטרפותן של עוצבות נוספות שגויסו ביממה האחרונה.

גזרת רמת הגולן: עוצבות השריון וחיל הרגלים של הסורים תקפו משך כל היום בעוצמה רבה לכל אורך החזית ברמת הגולן. בשורת התקפות הצליחו הכוחות הסורים להשיג כמה השגים קרקעיים, אולם בתקיפות הנגד של כוחותינו בסיועו של חיל האויר נהדפו הסורים ברב הגזרות. עם ערב עדיין החזיקו הסורים בחלק משטחנו בגזרה המרכזית של חושניה, אולם קוי ההגנה של כוחותינו התייצבו במרבית הקטעים האחרים של החזית. גם בחזית זו הוסכו לאויב אבידות נכרות בקרבות היבשה ובתקיפות מהאויר. בדומה לחזית המצרית הולך ומתגבר גם בחזית זו סדר הכוחות.

החזית האוירית: חיל האויר ריכז את עיקר מאמציו במשך היום במשימות הבאות:

1. תקיפת שדות תעופה צבאיים בעומק מצרים. 2. תקיפת סוללות קרקע אויר בסוריה.
 3. תקיפת הגשרים שהוקמו על תעלת סואץ. 4. סיוע התקפי לכוחות השריון שלנו.
- בכל המטרות הללו הושגו תוצאות טובות. במפגשי האויר עם מטוסי האויב היתה יד טייסינו על העליונה בכל המקרים.

דו"ח מסכם ליום 8 באוקטובר, שעה 1700

המלחמה — כללי

- במערכה זו אין להיתפס להקשה ממלחמות שעברו. זוהי מלחמה בעלת אופי אחר, שהיוזמה לה באה מידי האויב, אשר ניצל אותה בשלביה הראשונים של המערכה. לכן הנטייה לחשב את המערכה במונחים של שעות, ואפילו של ימים בודדים, אינה רצויה (הרצוג).

בעיות במוקד ההתעניינות

- הפריצה המצרית והסורית.
- תהליך הגיוס וקרבות הבלימה.

דובר צה"ל מודיע:

מסוסי חיל האויר תקפו הבוקר (8.10) חמישה שדות תעופה עקריים של חיל האויר הסורי שהם: 1. דמייר 2. סייקל 3. בליי 4. חולחולה 5. זסריה בחקיפה הוסבו לאויב אבדות רבות ונזקים.

דובר צה"ל מודיע:

חיל האויר הפעיל בשעות לפני הצהריים מסוסים רבים לתקיפת מטרות שלנו ברחבי סיני.
אף לא אחד מנסיונות חקיפה אלה נסתיים בהישג כלשהו לחיל האויר המצרי.
כ-15 מהמסוסים החוקפים הופלו בידי מסוסינו ובאש נ.מ של כוחותינו.

- החלטת הממשלה אתמול קובעת: אם יהיה צורך יעבור צה"ל את קוי הפסקת האש ברדיפה אחר האויב; אך אין כוונה לתפוס שטחים נוספים (הארץ).
 - מחבלים ירו טילי קטיושה לעבר ישובים בגבול לבנון (רדיו).
 - קד'אפי: תוצאות המלחמה לא בהכרח יהיו לטובת הערבים (רדיו).
 - המלך חוסיין עומד בפני דילמה קשה ולא ברור כיצד יפעל. קשה היום להניח שחוסיין יחליט להמר על המחצית השנייה של ממלכתו בגלל נאמנות למצרים ולסוריה, שהחרימו אותו במשך שנים. אולם כבר למדנו כי אי-אפשר לסמוך על שיקולים הגיוניים אצל הערבים (הרצוג).
- חזית מצרים**
- חיל האויר השיג עליונות בתעלה; נמשכת הלחימה בחזית; המצרים החדירו לסיני 400 טנקים. בחזית זו נערך הקרב על הגשרים שהקימו המצרים על התעלה. קרבות השריון מתרכזים ברצועה של כמה ק"מ מקו התעלה. צה"ל הציב בגזרה זו קו הגנה שני אל מול שני המאמצים העיקריים של המצרים (רדיו ועיתונות).
 - עם כניסת יחידות-המילואים הראשונות לפעולה יש לצפות לכך ש-24 השעות הבאות יהיו משמעותיות בהתפתחות המערכה.
 - זיאת: אינני מאמין שמצרים תנצח; שר החוץ המצרי מודה שארצו פתחה במלחמה (הארץ).
 - צה"ל מחזיק בקו מקביל לתעלה מול אויב שכוחו גדול הרבה יותר (מעריב).
 - ההודעות הצבאיות ברדיו קהיר התמעטו ככל שהתמשכו הקרבות (מעריב).
- ישראל — פנים ועורף**
- הסתערות על חנויות המזון, למרות המלאי הגדול (עיתונות).
- חזית סוריה**
- בחזית רמת-הגולן נערכו אתמול קרבות מרים, כאשר הסורים ממשיכים בהתקפותיהם ומטילים לקרב עתודות-שריון גדולות. הסורים פעלו בשלושה מאמצים לאורך הגולן. המאמץ הצפוני לאורך כביש דמשק—קונייטרה, לכיוון אחמדיה ולעבר קונייטרה; המאמץ המרכזי מכיוון קונדה לעבר חושניה; מאמץ נוסף נעשה בגזרה הדרומית. בגזרה זו קטן ביותר רוחבה של רמת הגולן, וקו הפסקת האש נמצא לא הרחק משפת הרמה המשקיפה לכינרת (עיתונות).

דובר צה"ל מודיע:

במסגרת חיסול שרידי יחידות קומנדו שהוחדרו לשטחינו בליל המתקפה הראשון של המצרים, היסלו כוחותינו יחידת קומנדו שמנתה 50 איש באזור אבו-רודס. כאשר חלקם נהרגו וחלקם נשבו.

דובר צה"ל מודיע:

אלוף פיקוד הצפון נתן אישור להחזיר תושבים לישובים ברמת הגולן.

הזירה הבינלאומית

- בתי-חולים ערוכים היטב לטיפול בפצועים; מתנדבים רבים מסייעים (עיתונות).
- הובטח כוח האדם הדרוש למשק (מעריב).
- תושבי כפרים ערבים מציעים עזרתם בהתרמות דם, בכסף ובכוח-אדם (מעריב).
- משאל בזק: המרואיינים: מחדל ישראלי.
- ההבדל בין יוני 1967 לאוקטובר 1973 — יש ביטחון עצמי, אין אוירת חירום (הארץ).
- מועצת הביטחון מתכנסת אחר-הצהריים לדיון בהצעה לקרוא להפסקת אש (מעריב).
- פולברייט קרא להתערבות האו"ם (מעריב).
- נראה כי יש מעין הבנה הדדית בין שתי מעצמות-העל להניח למדינות המזרח-התיכון להכריע את ההתמודדות בינן לבין עצמן; מכאן שעלינו לנצל את ההזדמנות, אשר יתכן כי תחלוף, ואת הזמן העומד לרשותנו, שאינו בלתי מוגבל (הארץ).

הצהרתו של מר מישל ז'ובר, שר החוץ הצרפתי, בסוגיית עמדתה של צרפת בסכסוך החדש במזרח-התיכון (8.10.1973)

למעשה ידועה עמדתה של צרפת זה מכבר. בראש וראשונה אנו דבקים מאז ומתמיד, כידוע לכל, בהסדר שלום של הסכסוך על-ידי משא-ומתן. אשר לשאלת השטחים הכבושים מאז הסכסוך של 1967, עמדתנו ידועה לכל. לפי שעה תתכנס מועצת-הביטחון של האו"ם, לפי מיטב ידיעתי, בשעה 3 אחר-הצהרים לדון בבעיה זו. נראה כי המועצה תתכנס גם בשעה 2200 כדי לדון בבעיה ואז יוחלט על-ידי המועצה מה תהא עמדתה, אשר אני מקוה כי תהא יעילה. למען השב ביתר בהירות על שאלתך ברצוני להציג שאלה משלי — האם כניסה למעונך שלך מהוה מעשה-תוקפנות בלתי-צפוי? אני סבור כי שאלה זו תידון בסבך השיקולים שיישקלו בימים הקרובים...

אני רוצה לפנות לעם ישראל ולחיילי צה"ל אשר עומדים כעת במלחמה. זוהי מלחמה אשר פרצה ביוזמתם של מצרים וסוריה והתחילה בהתקפה מתואמת, בעת ובעונה אחת, של צבאות מצרים ושל סוריה. אנחנו נערכנו באמצעות הצבא הסדיר, היינו בכוננות מלחמה והתחלנו בקרב הגנה ובלימה. הכוחות התוקפים — גם הצבא הסורי וגם הצבא המצרי — היו כוחות עדיפים במספר; הם תקפו עם כוחות שהיו יותר גדולים מהצבא הסדיר שעמד בשתי החזיתות. וכתוצאה מזה, בשלב הראשון של ההתקפה של צבאות מצרים וסוריה היו להם הישגים. הם הצליחו לחזור לרמת-הגולן והמצרים הצליחו לחצות את תעלת סואץ. כוחותינו בלמו ביעילות רבה והסבו אבידות גדולות לאויב; הצבא הסדיר לחם בצורה בלתי-רגילה; החיילים לוחמים בצורה יוצאת מן הכלל ובזכות לחימה זו הצלחנו לבלום את התקדמותם של שני הצבאות. השלב הראשון של שבת אחר-הצהריים, של מוצאי-שבת ושל יום ראשון היה שלב ההתקדמות שלהם. בינתיים התגייסו המילואים. מאתמול בלילה נכנסו כוחות המילואים לקרב; נערכנו אתמול בלילה והבוקר עברנו להתקפת-נגד. עברנו להתקפת-נגד בעת ובעונה אחת בשתי החזיתות והיום לחמנו כל היום בהתקפת-נגד. אני יכול לספר לכם בשמחה שהיא מצליחה. אנחנו הצלחנו להדוף את הצבא הסורי מרמת הגולן; כוחותינו חזרו ברוב המקומות ובכמה מקומות עדיין חוזרים לקו הפסקת האש. התקפת הנגד שלנו גרמה להם אבידות גדולות; חלק מהיחידות הסוריות כותרו ברמת הגולן והושמדו כליל ואנחנו ממשיכים להתקדם בהתקפת-הנגד. כוחותינו בתעלה גם הם פתחו היום בהתקפת נגד ובהתקפה הזו התחלנו בהשמדת הצבא המצרי. בחלק מן המקומות חזרנו לתעלה; בחלק מהמקומות עדיין מתנהלת התקפת-הנגד שלנו; אנחנו נמצאים כעת בשלב ההתמודדות שמתקדם באופן טוב. בכל החזיתות אנחנו נמצאים בהתקדמות. חיל-האוויר שלנו תרם תרומה גדולה לקרב. בקרבות אויר-אויר, בכל המפגשים נופלים מטוסים מצריים וסוריים. הם לא מצליחים להפיל את מטוסינו בקרבות אויר-אויר. עשרות מטוסים נפלו היום בסיני ובסיונות שלהם לתקוף את כוחותינו, נסיונות שאינם מצליחים. בשום מקום לא מצליחים המטוסים המצריים והסוריים בתקיפת הכוחות. חיל-האוויר שלנו תקף את חיל-האוויר המצרי וגם את חיל-האוויר הסורי וגרם להם אבידות, פגיעות בשדות ואבידות במטוסים. חיל-האוויר מסייע לכוחות היבשה ובעצם אני יכול לומר שהיום התקפות-הנגד הן שלנו; בכל התקפות-הנגד יש תיאום של השריון ושל חיל-האוויר המסייע לו.

המלחמה הזו היא מלחמה רצינית. זהו קרב רציני אבל אני שמח לומר לכם היום שאנחנו כבר נמצאים בתפנית ואנחנו כבר נמצאים בהתקדמות.

ובכן, יש במלחמה גם אבידות. אני אינני יכול בשלב הזה לסכם שום דבר. אני יכול לומר לכם שככל שנתקדם יותר מהר, ככל שנתקוף יותר חזק כך יהיו יותר אבידות להם ופחות לנו. ולפי הקרבות שהתנהלו היום, שבהם אנחנו נמצאים בהתקפה במשך היום, אני מאמין שאנחנו נעשה את זה ביעילות ונעשה את זה תוך הסבת אבידות רבות להם ומעט אבידות לנו.

אני אינני רוצה לומר כאן את התכניות האופרטיביות שלנו; לנו יש מטרה להכות את האויב, לגרום לו לאבידות, ללמד אותו לקח ולהכריע באופן משמעותי את הצבאות ואנחנו נעשה זאת בכל מקום שנגיע ונרדוף אחריו.

השלב הזה פירושו שאנחנו עברנו להתקפה והם עברו להתגוננות. בהתגוננות הזו יש תנועות של כוחות מצריים וסוריים אבל אלה כולם מהלכים של התגוננות ואנחנו במוהלך התקפה.

אדוני הרמטכ"ל, מלחמה מוצלחת ככל שתהיה, ניצחון גדול ככל שיהיה יש בו גם קרבנות, אני מניח שאולי הכתבים הזרים לא ישאלו שאלה זו אבל כל אם בישראל בוודאי רוצה שתענה גם על שאלה זו; מה המחיר? ושאלה שניה: האם אתה יכול לחזות מועד של סיום הקרבות.

דיברת על ההתקפות של הכוחות שלנו, האם ישנה כוונה לחצות את הקוים במסגרת הרדיפה אחרי האויב?

אדוני הרמטכ"ל, האם תחילת השלב החדש של המלחמה פירושו שהמצרים והסורים הפסיקו להחזיר כוחות חדשים?

האם היה הכרח שההתגוננות
תהיה מאוחרת כל-כך?

השאלה הזו ידועה, וגם שר-הביטחון דיבר עליה, על מלחמת ההתגוננות
ועל גיוס המילואים. השיקולים הדומיננטיים בהיקף גיוס המילואים
ובמועד הפעולה שלנו הם שהכריעו. השיקולים היו מדיניים; צה"ל היה
מוכן וערוך בכוחות הסדירים וקיבל את פתיחת האש לא בהפתעה ועשה
את מה שניתן היה לעשות.

איך אתה מעריך את ביצוע
הלחימה של הצבא הסדיר
והשתלבות המילואים במהלך
הקרבות?

אני אמרתי שאופן הלחימה של הצבא הסדיר היה יוצא מגדר הרגיל.
מוקדם עדיין לספר סיפורים. חיל-הרגלים, חיל-האוויר, חיל-הים,
הארטילריה כל אלה לחמו באופן יוצא מן הכלל. הדור של 1973 עולה
על הדור של 1967, שעלה על הדור של 1956, שעלה על הדור של 1948;
ואחרי המלחמה עוד ייכתבו סיפורים.

לגבי שאלתי השניה, האם אתה
יכול לחזות מועד של סיום
הקרבות?

אני חוזה דבר אחד: שאנחנו נמשיך לתקוף ולהכות ונשבור להם את
העצמות, ואני לא רוצה להתחייב כמה זמן זה יימשך.

האם במשך הקרבות היום
השתמשו המצרים בגזים והאם
צה"ל מוכן לזה?

התשובה היא: לא. לא השתמשו. הצבא מוכן לזה.

האם ניתן לציין על המפה מה
עומק החדירה של האויב והיכן
היה מצוי בערב?

החדירות של האויב ברמת-הגולן הן כבר אפסיות ולא תראו זאת על
המפה. ברמת-הגולן הדפנו אותם לקוי הפסקת-האש והתהליך עומד
להסתיים (בזמן שאני פה יתכן וזה הושלם). היו חדירות עמוקות וכוחות
סורים גדולים חדרו, זה נגמר; ברוב המקומות אנחנו נמצאים כעת
על קו הפסקת האש.

בתעלה יש ריכוזי אויב, אין חדירות עמוקות; אלה כוחות שהיו יותר
עמוק ונסוגו קצת ונשארו ברצועה צרה, קרובה לשפת המים, במספר
ריכוזים.

לפי ידיעות מהעיתון שלי
מלונדון, צה"ל חצה את
התעלה, האם זה נכון?

הכוחות לא חצו את התעלה.

האם הרמטכ"ל יכול להעריך
את רמת הלוחמה של האויב
ולהשוותה לרמת הלוחמה
שהיתה במלחמת ששת-הימים?

לצבא הסורי והמצרי יש הפעם ציוד יותר מודרני, טנקים יותר טובים
ונשק רב יותר מאשר במלחמה הקודמת ויש להם כמויות עצומות.
אך כשנכנסנו להתמודדות סופן של ההתנגשויות היום, בהתקפות-הנגד
שלנו, הוא שהאויב נשבר ראשון וכוחותיו נסוגים מהתקפות-הנגד. הפער
בין איכות הלוחם הישראלי והלוחם הערבי לא השתנה, ונשאר לטובתנו.

הצהרת שר החוץ, אבא אבן, לפני עצרת האו"ם (8.10.1973)

אין באולם זה או מחוצה לו איש או אשה שאינו יודע במעמקי לבבו, כי מצרים וסוריה הנחיתו מהלומה כבדה ופתאומית על הדבר היקר ביותר לאדם — שלום העולם. ההתקפה היוזמה, ללא התגרות, שהן תקפו את קוי הפסקת האש ביום הכיפורים, 6 באוקטובר 1973, בוודאי תירשם בהיסטוריה כאחד המעשים השפלים והזוועתיים שלהם היתה ממשלה אחראית אי-פעם. החלטתה האיתנה של ישראל היא לסכל התקפה זו ולהדפה. אילו היתה ההתקפה זוכה להצלחה כלשהי היה השלום מת.

אל יהא ספק, כי ניסיון זה לחסל את מבנה הפסקת האש הוא הפרה רבתי של החוק הבינלאומי. הפסקת-האש היא הסכם בינלאומי. היא נתקבלה על-ידי מצרים, סוריה וישראל בהיענות להחלטת מועצת הביטחון, אשר לה הסכימו כל שלוש הממשלות הללו. החלטת מועצת הביטחון מ-6 ביוני 1973 אומרת: מועצת הביטחון קוראת לכל הממשלות הנוגעות בדבר לנקוט כצעד ראשון כל אמצעי להפסקת-אש ולהפסקת כל פעולה צבאית באזור. ההסכמה של ישראל ומצרים הובעה תוך 30 שעות והפסקת-האש בוצעה רשמית בשטח. ממשלות ישראל וסוריה הודיעו על הסכמתן ההדדית להחלטת המועצה על הפסקת-האש ודרשו שמעשי האיבה יסתיימו לאלתר. ב-12 ביוני 1967 גינתה מועצת הביטחון כל הפרה של הפסקת-האש וקראה ל, חזרה מיידית לעמדות הפסקת-האש על-ידי כל צבא שאולי נע קדימה אחר שעה 1030 ב-10 ביוני 1967, וכן קראה לשיתוף-פעולה מלא עם ראש מטה ארגון משקיפי האו"ם בביצוע הפסקת-האש, לרבות אמצעי התקשורת. התחייבות הדדית זו של סוריה וישראל מעולם לא בוטלה על-ידי אחת הממשלות האלה. אדרבה, שתיהן הסתמכו עליה בתלונותיהן ובדרישותיהן למועצת-הביטחון.

הפסקת-האש המצרית-ישראלית היתה בתוקף על יסוד הסכם הדדי עד 1968. במועד זה הודיעה ממשלת מצרים שהיא מבטלת את הפסקת האש. בשלב מאוחר יותר היא הסבירה, כי היא הציעה לנהל את שהגדירה כ, מלחמת התשה", אשר לא השיגה תוצאה כלשהי לבד ממותם של מאות רבות, הרס רב ליד תעלת סואץ והתגברות המעורבות של המזרח התיכון במדיניות וביריבות של המעצמות הגדולות.

בקיץ 1970 חידשו מצרים וישראל באמצעות התיווך של ארה"ב את הפסקת-האש, אשר נכנסה לתקפה ב-7 באוגוסט זה היה רגע של הקלה רבה למזרח-התיכון ולעולם. דומה היה, שהוא מבשר חזון חדש ותקוה חדשה. שכן בדי-בבד עם הפסקת-האש הסכימו שתי הממשלות לפתור את שאר סכסוכיהן במשא-ומתן. על יסוד החלטת מועצת הביטחון 242, התחייבה ישראל כי בהיכון השלום תסיג את כוחותיה אל הגבולות אשר יותוו בהסכם השלום. כך התגבשה תמימות-דעים בינלאומית ברורה לגבי השיטות להשגת השלום במזרח-התיכון.

השלבים היו ברורים:

ראשית, הפסקת-אש; שנית, משא-ומתן; שלישית, הסכם על תנאי הקיום-ביחד, לרבות הסדר טריטוריאלי; רביעית, נסיגה לגבולות מוסכמים וכינון שלום קבע. על מדיניות זו של קיום הפסקת-האש ונכונות למשא-ומתן על הסדר סופי התחייבתי בשם ישראל מחדש בנאומו לעצרת הכללית ב-3 באוקטובר. הנציג הסורי התחייב בדיון כי ממשלתו תנקוט מדיניות של מלחמה נצחית. שר החוץ המצרי, אשר בוודאי ידע לאן מועדות פני הדברים, דחה את נאומו מן השבוע שעבר לשבוע הבא. והוא ידע מה הוא עושה.

ההתקפה הבוגדנית היתה בשלב הסופי של הכנתה. הבה נזכר במצב ששרר על סף התוקפנות המצרית והסורית. הפסקת-האש היתה במצב של יציבות בדרך כלל. היתקלויות בין מטוסים בסוריה אויר והתנגשויות בלתי מתוכננות אחרות אירעו פה ושם, אך הפסקת-האש וקוי הפסקת-האש לא נפגעו. הוגשו לנו הצעות להיות פה בחודש הבא כדי לברר את סיכויי הדו-שיח. רוחה הרגשה כללית לגבי חוסר התכלית בפולמוס פומבי, שמעולם לא קידם סכסוך כלשהו אל פתרון. ישראל, כמובן, החליטה לא לנטוש את קוי הפסקת-האש המוסכמים בטרם יכון שלום בר-קיימא. אירועי השבוע הזה הוכיחו עד מה צדקנו. אולם אנו היינו נכונים לדו-שיח אשר יביא שלום ואת המשא-ומתן על גבולות מוסכמים. מעבר לאופק המעורפל, האפור אך לא נטול תקוה לגמרי, באה התשובה ממצרים ומסוריה.

תשובתם לחזון של מזרח-תיכון שליו ומתפתח היתה מילוי האיזור בדם ודמעות ויצרים שלוחי-רסן. הכל, אך לא דו-שיח. הכל אך לא משא-ומתן. הכל אך לא כיבוד ההסכמים הקיימים וחתימה להסכמים חדשים. הכל, חוץ מזה.

המחזה הקטלני התפתח במהירות, אולם היתה לו הקדמה. ב-4 בבוקר ביום שבת, שש שעות לפני פרוץ המלחמה, הגיע אלי מברק מירושלים, שהודיע לי כי מידע מקורי וכן הוכחות בשטח מלמדים כי עומדת לבוא התקפה מצרית—סורית משותפת בשעה מאוחרת יותר באותו יום, במטרה לחצות את קו הפסקת-האש בתעלת סואץ ובגולן. כעבור שעתים הודיעו על כך לנציגים הדיפלומטיים בישראל, ותחילה לארה"ב, שיזמה את הפסקת-האש.

לשגריר ארה"ב בישראל נמסר כמה שעות לפני ההתקפה, כי ישראל לא תבצע כל פעולת-מנע וכי תעמוד בקרבן המתחייב מהחלטה זו, אולם, כמובן, תהדוף כל תנועה מצרית וסורית. ממשלתו, ואחר-כך ממשלות אחרות, נתבקשו להודיע לקהיר ולדמשק ולאחרים בהתאם. חילופי דברים דומים היו בניו-יורק בדרג שרי-החוץ.

אנו יודעים את התשובה. מצרים המציאה תחילה את הקרב הימי הדמיוני עם אניות ישראליות דמיוניות במקום דמיוני ובזמן דמיוני — הקרב הדרמטי ביותר שלא היה בתולדות המלחמה. הדבר התחולל, כביכול, שעות רבות אחר שתכנית ההתקפה של מצרים נתגלתה ונמסרה על-ידינו לממשלות אחרות. למצרים וסוריה אין כל ראיות להוכחת כזב זה, ומן הטעם הפשוט שזהו כזב, כזב שגרם עלבון למיליוני אנשים בארץ זו ובאחרות. אחר הרמייה באה התוקפנות, התקפה מצפון ומדרום, שבה נחצו קווי הפסקת-האש על-ידי כוחות גדולים. שתי נסיבות הרשימו אותנו עמוקות וייחרתו בזכרוננו כל אימת שנבוא לדון בתביעותינו הבטחוניות ובמהות האויבים העומדים מולנו. ראשית, בחירת היום. יש רק יום אחד בשנה שבו שורר שיתוק כמעט מוחלט של התקשורת הפנימית והחיצונית בישראל, אשר בו פונה העם מעל כל דאגות חומריות, יום יחיד ומיוחד בלוח הרוחני של האנושות, חג רב-מתח של הרהורי תשובה והרכנת ראש. המשמעות הלוגיסטית של יום הכיפורים היא העדר כל תקשורת בין ישראל והעולם החיצון בכל רמה שהיא, ואפילו בתחום הארץ עצמה.

התרמית הגדולה הזאת בדבר יוזמה ישראלית הוזמה על-ידי דיווח משקיפי האו"ם 7930/ס שדיווחו לכם במיוחד על הדירת המצרים מעבר לקו הפסקת האש והדירות הסורים מעבר לקו הפסקת-האש. היכן בדו"ח זה, או בדו"ח אחר כלשהו, מדובר על חדירה ישראלית כלשהי מעבר לקו הפסקת-האש? מהן ההוכחות העצמיות שיכולים שרי החוץ של מצרים וסוריה להביא לאישור האגדה הדמיונית שלהם בדבר אניה שלא היתה ולא נבראה שחצתה דומם את הלילה שלא היה ולא נברא?

ויש גם ההוכחה פרי השכל הישר. ברחבי העולם הייבים אנשים לשאול את עצמם עד כמה צריך אדם להשתטות כדי להאמין, כי ביום שבו אין כל תקשורת, אין כל פעילות, כל רדיו, כל יכולת לגייס מילואים, כאשר הרוב המכריע של חיילינו ישבו בבתיהם או בבתיה-הכנסת, כאשר אפילו עמדות קדמיות היו מאוישות בצורה מזערית — כי דווקא ביום זה תאסור ישראל מלחמה, ביום הקדוש ביותר לכל מי שמסור לעיקרים היהודיים, כדי להזמין אלפי טנקים מצריים וסוריים לתקוף גבול בלתי-מוגן יחסית ושליח לחלוטין?

לא. אין ספק. מצרים וסוריה ניצלו את החולשה הפיסית פרי המסירות הרוחנית שאותה אין העם היהודי מסוגל לנטוש לעולם.

לצורך התקפה זאת ריכזה מצרים יותר מ-3000 טנקים, 2000 תותחים, קרוב ל-1000 מטוסים, ולדברי דובר מצרי שש מאות אלף חיילים, כולם מזוינים בנשק מתוצרת סובייטית, מדגמים חדישים ביותר, לרבות מפציצים, טילי יבשה וספינות טילים. מולם, ביום הראשון, עמדו חילות-מצב סדירים במערך הגנתי ביותר ובצד הסורי עמדו 1,000 טנקים ומספר תואם של מטוסים. וכל הכוח המוחץ הזה חצה ללא התגרות את קו הפסקת האש. סבלנו אבידות טרגיות בחיים ובדם. מצרים וסוריה סבלו הרבה יותר כתוצאה מן התוקפנות הצינית של מנהיגיהן. אולם הנשיא סאדאת אמר לנו פעם, כי לא אכפת לו אם ייהרגו מיליון אנשים ובלבד שישגיג את מטרתו. אני מודה, כי הניצול המכפיר של יום הכיפורים ודחייתה של ישראל באותן שעות גורליות פעולה מונעת, עלו לנו ביוקר, אבל היתרון המצרי והסורי היה ויהיה קצר. כוחות ישראל הודפים עתה בהצלחה את האויב בשתי החזיתות; חיוני עתה, כי הכוחות המצריים והסוריים לא יורשו להישאר במקום

כלשהו מעבר לקוי הפסקת-האש. החלפת קוי הפסקת-האש בגבולות קבועים שהוסכם עליהם בהדדיות חייבת לבוא כתוצאה של משא-ומתן בשלום ולא כתוצאה של התקפות בוגדניות ללא התגרות נוסח פרל-הארבור.

לבסוף, עוד לפני פירוט נוסף של עמדתנו בישיבה של מועצת הביטחון, שאני מבין שכבר זומנה; רצוני לומר משהו על לקחי החויה הזאת. ראשית, על אופי האיבה שאנו עומדים מולה. זהו אופי אשר מולו אי-אפשר להגזים בדאגה בטחונית כלשהי. כאשר אמר סאדאת, והדבר הובא בעיתון מצרי, כי הוא העריץ את היטלר, צחק כל העולם במחילה. ברה"מ, אשר לחמה בהיטלר בגבורה, אך במאוחר, המשיכה לספק נשק. מדינות אחרות משכו בכתפיהן. כאשר שיבח שר החוץ המצרי את רצה עולי-הרגל והתיירים בלוד נאמר לנו: „זוהי רק תעמולה“. ספרות אנטישמית מופצת בשפע בקהיר. יש יותר מדי מחילה בינלאומית לגבי איבה זו. היתה לכך מחילה בוועידת קהיר, היתה מחילה בנאום אשר בו הופרה מסורת של שלום וידידות ונאמנות, שנשא פה נשיא זאיר. יש יותר מדי מחילה כלפי איבה זו. אנו חייבים להתייחס להצהרות הסוריות והמצריות כלשונן.

שנית, יש הלום-בלהות אחד שתמיד יראו הישראלים לפניהם, יביא העתיד אשר יביא. שוו בדמיונכם, כי מתוך יצר אווילי של התאבדות חזרנו אל קוי הפסקת-האש הקודמת תחת לדון במשא-ומתן על גבולות במסגרת השלום. אילו עשינו שטות זו כי אז היו התקפות 6 באוקטובר באות כמטחוייד ופוגעות בצווארנו ובלבנו וגורמות נזק לבטחונו החיוני בשיעור שאולי היה גורם לישראל ולעמה ולכל הזכרונות והתקוות והחזון שהניעו את ההיסטוריה שלנו להיכחד באורח מחריד.

מה רבה היתה צדקתנו בהתעקשותנו לנהל משא-ומתן קפדני על גבולות הסדר השלום. מה גדולה היתה טעותם של אלה שהציעו לנו אחרת. שכן ישנם שלושה דברים חיוניים לא רק לקיומה ובטחוניה של ישראל אלה גם לשלום המזרח התיכון. ראשית, השלום עצמו; שנית, משא-ומתן כדרך לשלום, ושלישית, במסגרת שלום פרי משא-ומתן. יציבות של גבולות בטוחים שיעניקו ביטחון כלשהו נגד הסיכוי של נזק קטלני לעמנו כתוצאה מהתקפת-פתע מן הסוג שאירע לפני ימים ספורים.

כמובן, יש מטרות אחרות מעבר לכל זה, אבל המשימה המיידית שלה אנו מקדישים את כל מחשבותינו ורגשותינו וקרבתנו היא להחזיר לתקנו את כל מבנה הפסקת-האש. הפסקת-האש מורכבת משני יסודות: הימנעות מלחימה והקיום והעמדות שהוסכם עליהם על-ידי הצדדים כקיום ועמדות של הפסקת-האש.

בשעה חמורה וטרגית זו איננו יכולים שלא לחשוב על הבזבוז והסבל והיסורים שניתן היה למנעם בשני העשורים האחרונים. כל שכנינו הערביים יחדיו, שהם ארצות מתפתחות, הוציאו בתקופה זו כ-20 מיליארד דולר על מלחמה. התוצאה — לא-כלום. ההישג — לא כלום. אם נאמר, כי מלחמה זו היא למען הפליטים, הרי שחלקיק זעיר של הוצאות אלה היה מספיק לפתור את כל בעיות הפליטים במזרח התיכון פי חמישים. זהו, איפוא, הלקח של חוסר התועלת והבזבוז שבמלחמה.

אולם ברגע זה יש לנו דאגות דחופות יותר, והן שימת קץ לשפיכת הדמים וכינון הפסקת האש מחדש על-ידי הבטחה ששום כוחות מצריים או סוריים — לא ישארו מעבר לקוי הפסקת-האש המוסכמים והלגיטימיים. מנקודה זו, ואך ורק מנקודה זו, נוכל להמשיך את דרכנו לעבר אופק השלום.

נאום שר החוץ, אבא אבן, במועצת הביטחון (8.10.1973)

אני מודה לחברות מועצת הביטחון על שהזמינו אותי להשתתף בעבודת המועצה, לא בפעם הראשונה.

הבוקר השמעתי הצהרה בגוף אחר של האו"ם על ההתקפה רחבת-הממדים שהוחל בה נגדנו ביום הכיפורים במערב ובצפון ועל האבידות והסבל האכזריים מאוד שגרמה התקפה זו. אחרי עיון בנאומים שנישאו היום על-ידי נציגי ארה"ב וסין ושר החוץ המצרי אבקש לנאום לפני מועצת הביטחון באחת הישיבות הבאות. אני סבור שיהיה זה מועיל אם בישיבה הבאה יביא שר החוץ המצרי הוכחות כלשהן לכזב המחפיר על התקפה של כוחות ים ישראליים בסוהנה ובזעפרנה, התקפה שהוא יודע כמוני כי לא היתה ולא נבראה. אני כמעט סבור, כי יהיה זה נאה יותר לייצר הוכחות כלשהן מאשר לא להביאן בכלל, שכן הוא ואני יודעים שדבר זה לא היה מעולם.

אולם הערב אענה רק על שאלה יסודית אחת ששאל שר החוץ של מצרים במאי השנה וחזר עליה הערב: מה הוא יכול להביא חזרה לעמו?

התשובה היא, שהוא יכול להביא לעמו את העובדה שדלת המשא-ומתן פתוחה לממשלות המזרח התיכון, משא-ומתן שימיר מלחמה בשלום, איבה בשיתוף-פעולה, קוי הפסקת-אש בגבולות מוסכמים ובטוחים. וכאשר אני אומר משא-ומתן, אני מתכוון לא לכפיה חד-צדדית כלשהי, אלא ללימוד מפורט ומדויק על-ידי שני הצדדים של מה שמעסיק ומטריד את האחרים וכיצד ניתן להביא דאגות אלה לכלל הרמוניה מירבית. ככלות הכל, כל דבר אחר כבר נוסה. נוסתה מלחמה שלא הביאה אלא תוצאות טרגיות; שביתות נשק והפסקות-אש זמניות, שבירות, פגיעות כבר נוסו; האשמות פומביות כבר נוסו; הצהרות מצריות שאין להם סוף המאיימות על ישראל בחורבן, כבר נוסו. רק דבר אחד בלבד טרם נוסה — כינון שלום על-ידי משא-ומתן. הגיעה השעה לפתוח בהרפתקה של שלום פרי משא-ומתן. זה הדבר שצריך היה לאמרו במאי אשתקד ובפעמים רבות אחרות מאז ועד היום על הבעיות העומדות לפנינו כתוצאה של התקפות ממערב ומצפון — והן באו כפי שנאמר הערב מדרום ומצפון — וכן על הסיכויים שפותח המשבר הזה.

„לפני הכרעה“ — פרשנות מאת האלוף (מיל') חיים הרצוג

הנקודה העיקרית בקשר למלחמה בסיני וברמת הגולן היא, שאנו עומדים בפני מערכה כבדה. גודל הכוחות שהאויב כבר הטיל מדגיש שזאת אחת המערכות הגדולות שלנו וכי אסור לנו להיתפס להקשה ממלחמות שעברו. זו היא מלחמה בעלת אופי אחר שהיוזמה לה באה מידי האויב, אשר ניצל אותה בשלביה הראשונים של המערכה.

לכן, הנטייה לחשב את המערכה במונחים של שעות, ואפילו של ימים בודדים, איננה רצויה. השאלה העומדת עתה בפני הפיקוד המצרי היא, האם להפעיל את חיל-האוויר היום, כדי להגן על הגשרים, שרובם הושמדו על-ידי חיל-האוויר הישראלי, וכן על כוח הטנקים המצרי שחדר לסיני. מתן יד חופשית לחיל-האוויר הישראלי מסכן, כמובן, את המערך המצרי בסיני.

עד כה נמנעו המצרים מלהפעיל את חיל-האוויר בצורה ממשית מאחת משתי הסיבות הבאות, או שתיהן:

הם חוששים מפני קרב ישיר עם חיל-האוויר שלנו, שהוכיח את עליונותו המובהקת בעבר; יש במצרים חשש שאולי הכוח האווירי העיקרי שלהם יהיה דרוש להגנה על הטריטוריה המצרית עצמה מעבר לתעלה במקרה של התקפה אווירית ישראלית.

עם זאת יש לזכור, כי רוב כוחות הקרקע שיועדו למערכה על-ידי האויב — בעיקר על-ידי סוריה — כבר הוטלו לקרב והיו במגע עם כוח הבלוימה שלנו שנאבק בהם, עצר אותם ואילץ אותם פה ושם לסגת. המערך העיקרי של צה"ל, לעומת זאת, עדיין לא הוטל למערכה וכל שעה שעוברת מבססת כוחות טריים נוספים שלא הוכנסו לפעולה. הכנסת כוחות אלה למערכה היא שתכריע אותה.

ראיון עם אדוארד הית, ראש ממשלת בריטניה, בתכנית פנורמה של הבי.בי.סי. (8.10.1973)

הסיבה השורשית היא אי יכולת הערבים והישראלים או שאר העולם להביא לידי הסדר לפי החלטה 242 שקיבל האו"ם אחרי מלחמת ששת הימים ב-1967. זו הסיבה היסודית. מאחר שתמיד חששנו כי המצב יתפתח בדרך זו או אחרת, השתדלנו מאוד להביא לידי הסדר זה. ניסינו דרכים שונות. ניסינו את האו"ם והיו שיחות ארבע המעצמות עם האו"ם. ניסינו בשיחותינו שלנו — בשיחותי שלי — עם הנשיא ניקסון. ניסינו באירופה בדיונים בין שרי החוץ של השוק המשותף ובמרוצת שלוש השנים הללו פיתחנו את יחסינו עם המדינות הערביות באורח ניכר למדי. יש לנו, אני שמח לומר, יחסים טובים עם ארצות ערב. יש לנו גם יחסים טובים עם ישראל וכך, ניסינו לעשות ככל יכולתנו ומשום כך, כאשר פרץ המשבר, ניסינו אני ושר החוץ לכנס מייד את מועצת הביטחון כדי לבדוק אם אפשר להשיג הפסקת-אש כדי להפסיק את הלחימה ולהניח למזכיר הכללי לעשות ניסיון נוסף לפי החלטה 242 כדי להביא לידי הסדר קבוע. ככל שהלחימה נמשכת הסיכונים עצומים. ישנם סיכונים לגבי מעורבות המעצמות הגדולות, סיכונים לגבי השתתפות מדינות ערביות אחרות, סיכונים לגבי המדינות הערביות עצמן, סיכונים לאספקת הנפט וכדומה לעולם המערבי המתועש. אולם לאור האינטרסים של הכל אנו חייבים לעשות ככל יכולתנו להביא לידי הפסקת-אש ואחר-כך לעשות ניסיון נוסף להביא לידי הסדר קבוע.

הם בוודאי לא לחצו לחץ כלשהו עלינו. ואינני סבור שהם לוחצים על חברה אחרת כלשהי בשוק המשותף. נכון בהחלט, כי כמה ממנהיגי העולם הערבי אמרו שהם עומדים להגביל את הגדלת התפוקה שלהם או אף להרחיק לכת יותר ככל שמדובר בארה"ב, שכן הם חולקים על מדיניותה כלפי ישראל. אבל לא היה כל ניסיון שהוא ללחוץ עלינו.

אין לנו כל אמצעי ללחוץ על ישראל. בשיחות עם ראש הממשלה ושר החוץ שלה כל פעם שביקרו בלונדון ניסינו להציע הצעות לגבי סוג ההסדר שאפשר לעשות. סר אלק דאגלס יום הציע בנאום שנשא בהרוגייט, אשר בינתיים נעשה מפורסם מאוד, הצעות ברורות למדי לגבי האופן שבו אפשר להביא לידי נסיגת ישראל מן הארצות הערביות ולהעניק לישראל גבולות בטוחים בעת ובעונה אחת.

אנו סבור, שכולנו חייבים להכיר בצורך שיש לישראל בגבולות בטוחים שבהם תוכל להתגונן, אבל העולם הערבי התקדם בשנים האחרונות בצורה ניכרת בעמדתו שלו. נאמר, כי הוא מכיר עתה בישראל ויודע שהיא תתקיים. הוא מכיר כי ישראל והעולם הערבי חייבים לחיות יחד וזו התקדמות חשובה, ודעתנו תמיד היתה שאין זה צריך להיות מעבר לבינתים של המדינאים לעבד הסדר שבאמצעותו ניתן להביא שלום. שני הצדדים יכולים לחיות יחד, התעלה יכולה להיפתח ויכולות להיות ערובות בטחוניות שיאפשרו לישראל להרגיש שלא תמיד מאיימת עליה התקפה מבחוץ.

במזרח-התיכון שוב פרצה מלחמה. מהי הסיבה לכך, לדעתך?

במלחמה זו נראה כי מספר מדינות ערביות המפיקות נפט מנסות ללחוץ על המערב כדי ליצור לחצים על ישראל.

האם אתה סבור כי נעשה די כדי ללחוץ על ישראל למען תישמע להחלטת האו"ם?

דובר צה"ל מודיע:

במשך היום תקפו מטוסי חיל האויר את סוללות הטילים ומתקנים צבאיים אחרים באיזור פורט-סעיד. הסוללות נפגעו ויצאו מכלל פעולה. למתקנים נגרמו נזקים כבדים.

דובר צה"ל מודיע:

בקרב ימי במפרץ סואץ נפגעה ספינת מוקשים מצרית מסוג דקסטרו ע"י ספינת חיל הים ועלתה באש. לכל ספינותינו שלום.

דו"ח מסכם ליום 9 באוקטובר, שעה 1700

המלחמה — כללי

- אלון — ההחלטה להמתין לפלישת האויב היתה נבונה.
- הרמטכ"ל: היום נחליט על כיווני ההתקפה.
- הממשלה החליטה להשמיד את האויב גם מעבר לגבול.
- לחץ ערבי על חוסיין להצטרף למלחמה.
- פיגארו: הערבים הפסידו בהימור.
- ישראל לא חסכה מאמץ להימנע ממלחמה; קוי הפסקת האש נמחקו מהמפה (מעריב).
- אנו בטוחים בניצחון; המטרה — בניגוד לדברי השר אבן בארה"ב — יותר מאשר חזרה לגבולות הפסקת-האש (ידיעות).
- מטרתנו לא רק לחזור לקוים אלא גם להבטיח שלא נעמוד בפני בעיה דומה בעתיד; החל שלב ההתשה (הרצוג).
- ארגונים יהודיים בארה"ב דנים בהספקת נשק חדיש לישראל במקום הציוד שאבד בקרבות; ניו-יורק דיילי ניוז — לישראל מלאי פצצות אטום.
- אסור היה לוותר על היוזמה במחיר תועלת מדינית; ביקורת על החלטת הממשלה בנדון (מתי פלד, מעריב).
- הרמטכ"ל: „נשבור לאויב את העצמות“; אומדן — למעלה מ-100 מטוסי אויב הושמדו.

בעיות במוקד ההתעניינות

- האם חלה התפנית במערכה.
- מחיר המלחמה.
- הספקת ציוד לישראל.

דובר צה"ל מודיע:

סיני – במשך שעות הלילה לא היו פעולות לוחמה של ממש. במשך שעות הלילה המשיכו המצרים במאמצייהם להעביר לגדה המזרחית של התעלה טנקים נוספים ואספקה חיונית, בעוד חיל אויר שלנו תוקף את הגשרים ומשבש את המאמץ המצרי.

רמת הגולן – במשך כל שעות הלילה נמשכו התקפות הנגד של הסורים שנהדפו כולן ע"י כוחותינו המחזיקים בעמדותיהם בסיועו הפעיל של חיל אויר. כמו כן היו מספר הפגזות. ביץ היתר נפלו פגזים באזור משק חולתא.

פעילות ימית – בקרב ימי שנערך באיזור דמיט (מול הדלתא של הנילוס) ביץ ספינות טילים ישראליות לביץ ספינות טילים מצריות טבעו 3 סטי"לים מצריים. לכל ספינותינו שלום.

פעילות אוירית – מטוסי ח"א חקפו ופגעו ב-2 סטי"לים מצריים באיזור ראס-מוחמד שבים סוף. 2 הליקופטרים מצריים ניסו להנחית כח פשיטה באיזור ראס-סודר. אחד ההליקופטרים הופל והשני הושמד.

פעילות חבלנית – בהתקלות עם מחבלים באיזור יראון נהרגו 2 מחבלים.

קהיר: התקדמנו 15 ק"מ בתוך סיני; צופרי הזעקה הופעלו בקהיר לראשונה; הטלביזיה המצרית הציגה שני שבויים ישראלים; מספר הרוגי המצרים נאמד על-ידי קצין בכיר באלפים (ידיעות).

רדיו קהיר קורא לתושבים שלא להאזין לשידורי ישראל (מעריב).

המטרה היא להביא את המצרים למשא-ומתן בלי תנאים (הארץ, סלפטר).

ישראל – פנים ועורף

נזק גדול בגבת. שוכה בהלת הקניות; ערביי השטחים חזרו לתל-אביב (מעריב).

חזית סוריה

חיל-האוויר תקף בעומק סוריה; טילים סוריים על ישובים בעמק; נזק רב בגבת; תושבי הרמה שבים לישוביהם (מעריב).

היוזמה עברה לישראל; חיל-האוויר הפציץ ה-מטכ"ל הסורי בדמשק; סוחוי 20 – המטוס החדש בזירה, בשימוש הסורים (ידיעות).

חזית מצרים

הפצצה כבדה על איזור פורט-סעיד (הארץ). צה"ל נמצא 5–7 ק"מ מהתעלה; המצרים הע-בירו שריון נוסף לגדה המזרחית (מעריב).

דובר צה"ל מודיע:

במשך היומיים האחרונים ירו הסורים כ-20 רקטות פרוג על ישובים אזרחיים בצפון הארץ. הישובים שנפגעו הם מגדל העמק וקבוץ גבה. כך נפלו רקטות באזור כפר ברוך ונהלל. היו נפגעים בין האזרחים. במגדל העמק נזקו בחי מגורים וגן ילדים. בגבה נפגע בי"ס. בעת ההפגזה לא היו ילדים בביה"ס ובגן הילדים.

פרטים נוספים:

רקטות פרוג הם רקטות קרקע קרקע מחוצרת סובייטית טווח 70 ק"מ משקל ראש הנפץ 500 ק"ג.

ביום באמצעות צד שלישי שלא תנקוט פעולת מנע.

מועצת הביטחון התכנסה והתפזרה בגלל מחלוקת בין ארה"ב לברה"מ; ברה"מ תתמוך בהפסקת אש אם יחזיקו הערבים מעמד (עיתונות).

הערבים הפסידו בהימור (בירות).

התמרמרות האופוזיציה בצרפת על סלחנות פריז לתוקפנות הערבית.

מסע אנטי-ישראלי נרחב בברה"מ.

דיילי טלגרף — הרוסים רמזו לישראל על ההתקפה הצפויה.

קריסטשן סיינס מוניטור: שכר הערבים יצא בהפסדם.

מקגורון גינה תוקפנות סוריה ומצרים וקרא לארה"ב לספק ציוד צבאי לישראל.

מגיעים להחלטה מוסכמת במועצת הביטחון.

חוגים מדיניים בירושלים: ישראל תדרוש עתה עניין הגבולות הבטוחים.

ארה"ב וברה"מ לא יהפכו המלחמה במזרח-התיכון לנושא לעימות ביניהן (שגב, מעריב).

- בדוים ודרוזים מעמידים עצמם לרשות צה"ל.
- גני הילדים ובתי-הספר היסודיים נפתחו מחדש (ידיעות).
- דנים במלוה חובה עד מיליארד ל"י למימון המלחמה.
- ישראלים רבים חזרו מחו"ל והצטרפו ליחידות תיהם בצבא (הארץ).
- זוהי מלחמה לחיים ולמוות ולכן יש לדחות את הבחירות ולהקים ממשלת ליכוד לאומית (שבתי טבת).
- מחיר המלחמה איום ונורא — בדם ובציוד (הארץ).
- מקלטים רבים בתל-אביב לא היו מוכנים; מזל-זלים בהאפלה (הארץ).

הזירה הבינלאומית

- קהיר מציגה תנאים להפסקת אש בחזיתות; על ישראל לסגת לקווי 4 ביוני. ישראל מודיעה לואלדהיים: נמשיך עד למיגור התוקפים (רדיו ועיתונות).
- ניוירוק טיימס: ישראל תשגה אם תנסה לעבור קוי הפסקת האש; אבן — ישראל הבטיחה לער-

דובר צה"ל מודיע:

גזרת סיני

כוחותינו בסיני מחזיקים בקו במרחק של 5-7 ק"מ מזרחית לתעלת סואץ. בין התעלה לקווי כוחותינו נמצאים חיל רגלים ושריון מצריים. האויב נבלם וכוחותינו משבשים פעולתו ומסיבים לו אבידות.

גזרת רמת הגולן

בחזית הסורית מחזיקים כוחותינו לאורך קו הפסקת האש משנת 1967. צפונית לקוניטרה מתנהלים קרבות לבלימת התקפת נגד סורית. הסורים נסו הבוקר להנחית כוחות ממסוקים בקרבת אל-רום ברמת הגולן. בפעולה זו הופלו והושמדו 4 מסוקים סוריים וכל חיילי האויב שבהם נהרגו.

חיל אוויר

חיל האוויר תקף הבוקר 2 שדות תעופה מרכזיים בעומק מצריים וגרם להם נזקים חמורים. שדות התעופה שהופצצו הם:
1. מנסורה 2. קוטמיה
חיל האוויר ממשיך את פעולתו ומסיע לכוחות היבשה וחוקף ללא הפרעה שריון אויב בשתי החזיתות ומסב להם אבידות.

דובר צה"ל מודיע:

בעקבות הפצצה ישוּבי העמק בטילי "פרוג" במשך שלושת הימים האחרונים ופגיעות בישובי עמק החולה - תקפו מטוסי חיל האוויר היום בצהריים מטרות איסטרטגיות בסוריה.
הותקפו מפקדות המטה הכללי של צבא סוריה ומפקדת חיל האוויר הסורי באיזור דמשק, ובתי זיקוק ותחנת כח באיזור חומס.
כך הותקפה תחנת מכ"ם בג'בל ברוך בהר הלבנון, הפועלת בשירות חיל האוויר הסורי.
טייסינו מדווחים על פגיעות טובות במטרות.

מסיבת עיתונאים עם האלוף (מיל') אהרון יריב (9.10.1973)

גבירותי ורבותי,

אני יודע כי הנכם סקרניים לדעת מהן ההתפתחויות. ודאי אחדים מכם חפצים לשאול מספר שאלות בנושאים שונים. אולם בראש וראשונה ברצוני להדגיש עובדות אחדות אשר עלינו להביאן בחשבון ואסור שיאבדו בין אירועים וגורמים אחרים במזרח-התיכון. אינני עומד לצלול בים הניתוח ההסטורי, אלא להצביע בפשטות על מספר עובדות.

ראשית — נכנסנו למלחמה זו בנחיתות רבה; נחיתות זו נבעה מהחלטה מדינית, אשר אני מצדיקה בכל-לב: השארנו את היוזמה בידי האויב. היה עלינו להתייצב מולו בכוחות מזעריים; בעוד אשר מולנו עמדו כוחות עצומים, אשר היוזמה בידם. לכוחותינו בקו החזית נועדו שתי משימות: לקיים את קוי הפסקת-האש ולאפשר גיוס צבא המילואים, בעיקר כוחות היבשה, כך שניתן יהא לגייסם, לציידם, להביאם לחזית, ולהציבם בעמדותיהם כך שיוכלו להשתתף בקרב.

אגב, עובדה זו עצמה — גיוס הכוחות והחשתם לחזית, כשהם מצוידים ומאורגנים לקרב — מהוה הישג נכבד; אולם יש להודות — אין בהישג זה בלבד כדי להבטיח את הניצחון במלחמה.

שנית — בנסיבות אלה בא לביטוי מלא הפער המספרי ביחסי הכוחות ופער זה היה נכבד הן בחזית המצרית והן בחזית הסורית; ויצוין כי המלחמה ביבשה היתה בעיקרה מלחמת טנקים ואין פער גדול בין מספר הטנקים שלרשות הסורים לבין זה העומד לרשות המצרים. ועוד רצוני להדגיש, בהזדמנות זו, כי שכנינו הוזנו במשך שש השנים האחרונות ללא הפסק, על-ידי זרם אדיר של נשק מודרני מבר"מ. אנו השתדלנו ככל שיוכלנו לאזן זאת על-ידי ייצור עצמי וקבלת נשק מידידים; וכאן אף אנו זכינו בכמות ניכרת. אולם בנסיבות המתוארות לעיל בא לביטוי הפער בכמות הנשק ובאיכותו.

ניתן לסכם את המצב השורר כרגע בחזיתות כדלקמן: בחזית סוריה, לאחר שלושה וחצי ימי לחימה, שבנו לקו הפסקת-האש (הקו הסגול) של 5 באוקטובר כמעט בכל הגזרות. תמורת הישג זה שילמנו מחיר של אבידות בנפש ובציוד; והוא הושג הודות ללחימה הירואית — אשר עוד יסופר בה — של לוחמינו ביבשה, באויר ובים. הנחתנו על האויב בחזית זו אבידות כבדות, ומה שחשוב יותר — אבידות כבדות לשריון הסורי.

מוקדם עדיין לומר כי שברנו את הצבא הסורי, אך בהחלט ניתן לקבוע כי הונחתו עליו מכות כבדות ביותר. המלחמה בחזית זו טרם נסתיימה. אנו נמשיך בלחימה בחזית זו ואנו נבהיר ליריבינו כי המשחק של הפרת הפסקת-האש הוא דו-סטרי; כי אנו עומדים ללחוף, ולדחוף ולהפציץ; וכי אנו עומדים להענישם ככל שידרש, עד שיבינו את כללי המשחק.

זהו הרקע לכך — נוסף על העובדה שהסורים הפציצו ישובים אזרחיים בעמק-זרעאל שבישראל בטילי „פרוג“. במשך שלושת הימים האחרונים — שהתחלנו להפציץ מטרות אסטרטגיות בתוך סוריה, לרבות מטרות אסטרטגיות בדמשק, היה עלינו לזכור, כל אותם ימי לחימה, כי ברמת-הגולן אין בידינו עומק אסטרטגי. המרחק קטן ביותר בין הריכוזים האזרחיים של ישראל והקו הסורי. למרבה המזל, אך לגמרי לא במקרה, היה מי שיעצור את הסורים מהגיע לריכוזים הישראליים, וכיום המצב בחזית זו — יציב. אינני טוען כי הכל בטוח; אנו עדיין שרויים במצב של מלחמה ודברים רבים עשויים עדיין להתרחש; אך במשך שלושה וחצי הימים השגנו הישג נכבד מבחינה אסטרטגית בחזית סוריה.

אני מקווה בכל לב שהישגנו בחזית הסורית והאבידות שהונחתו על הכוחות הסוריים ביבשה, באויר ובשדות התעופה שלהם, והחלשת מערך ההגנה נ"מ בחזית זו — שכל אלה יובאו על-ידי הסורים בחשבון וכי יבינו כתר-צאה מכך, שקיבלו את המגיע להם.

שונה המצב בחזית המצרית. בחזית זו אנו נהנים מהיתרון שבעומק אסטרטגי; עם זאת, בחזית מצרים עדיין בא לביטוי הפער הכמותי, ואנו מודעים לכך. אך חרף פער זה, הודות ללחימה ההירואית של לוחמינו, ביבשה בים ובאויר, עלה בידינו לגייס את עוצבות השריון שלנו ולהחישן לזירה ואף למקמן במקומן הראוי. כך יצרנו היום קו לאורך תעלת סואץ, בריחוק 3—5 ק"מ ממנה, במקומות אחדים — 6 ק"מ ממנה — לנוכח הכוחות המצריים שצלחו את התעלה. בקו זה הנני רואה מה שמכונים בלשון הצבא בסיס מוצק למבצעים. מבצעינו ינוהלו בתבונה, לאחר הערכת הכוחות, תוך ניצול זמן ומקום כדי להלוס באויב בצורה הנאותה ביותר. באופן כללי ניתן לקבוע כי הגענו עתה לשלב מסוים בלחימה ובו אנו שולטים במצב, אך דרך ארוכה, ולא קלה, עוד לפנינו, ועוד קרבות קשים נכוונו לנו; עצבינו יועמדו עוד במבחנים רבים ואנו עלולים עוד לעמוד בפני מצבים קשים; אך כל אלה לא יגרעו מביטחוננו בעם ישראל ובצבאו.

ועתה גבירותי ורבותי; הסורים ירו, המצרים ירו, אנו ירינו — הגיע תורכם לירות.

חושבני שהקהל נבון דיו להבין למה היתה הכוונה.

הדבר קשה ביותר. אך לא תהא זו מלחמה קצרה.

תמיד הייתי זהיר ולכן אנהג בזהירות גם הפעם. ללא ספק קיים אלמנט מייעץ, לעתים פיקוח, אחזקה או עזרה. עד כה לא הייתי אומר שקיים אלמנט של פיקוד. אולם אם תצרפו את האלמנטים שהזכרתי נוסף על הציוד, הרי משקלם נכבד ביותר.

היו לנו אבידות; אך לפי שעה לא אנקוב במספרים כלשהם.

לפי מיטב זכרוני היו היום קרבות אויר, לא בהיקף גדול. אך אינני זוכר את מספר אבידות האויב. בקרבות אויר היו לנו אבידות מזעריות בלבד בכל ימי הלחימה; אם זכרוני אינו מטעני, מספר אבידות האויב — סוריים ומצריים — במטוסים עלה על 150. מכל מקום, יחס האבידות במטוסים הוא מכריע לטובתנו.

ראשי-הגשר אינם קטנים כלל ועיקר; אין לגרוע מחשיבותם, אולם ב-24 השעות האחרונות סבורני כי היו לאויב קשיים ניכרים בתספוק ובתגבור, מחמת מבצעינו — בעיקר באויר.

ראשית, לא ציינתי מה מידת הנזק שהסבו הפצצותינו בסוריה. שנית, אינני יכול להסכים להגדרה כי הפצצותינו על מטרות אסטרטגיות בדמשק, כגון משרד המלחמה, בניין המטכ"ל ומטה חיל-האוויר, הן הפצצות בעלות משמעות מדינית. להפצצות אלה נודע, בראש וראשונה, ערך אסטרטגי. מטרת ההפצצות היתה להבהיר ליריב כי משחק זה הינו דו-צדדי, וכי, על-כן, נכביד את המלחמה ככל שנוכל.

אמת, שלמצרים שבויים ישראלים; אך אינני יודע מה מספרם המדויק. עליכם להבין את אופי המבצעים והלחימה בימים האחרונים. כדי לדלות את כל האבידות נהיה זקוקים לזמן, ולכן אין ביכולתי לנקוב במספר מדויק של השבויים. (לאחר שיחה עם אחד מעוזריו) נמסר לי כי העברנו דרך הצלב-האדום למצרים רשימה משוערת של שבויים ישראלים, אך אינני יודע אם כל הנכללים ברשימה הם שבויים, או שחלקם נעדרים והרוגים. גם ברשותנו שבויים מבין כוחות האויב.

אשר להתקדמות המצרים, נכון כי במשך ימי הלחימה הגיעו יחידות חי"ר של המצרים לעומק 10 ק"מ; אך המצב עתה הוא כפי שתיארתי לעיל.

הזכרת בדברייך כי משמעות ההתפתחויות שציינת, אסור שתאבד בין אירועים וגורמים אחרים במזרח-התיכון. מה היתה כוונתך במשפט זה?

התוכל להעריך עד מתי תימשך המלחמה?

הניתן להצביע, במישרין או בעקיפין, על ראיות לכך שבצבאות ערב — סוריה או מצרים — נמצאים מפקדים זרים?

מבלי לנקוב במספרים התוכל לציין אם שיעור האבידות של חיילי צה"ל עולה על זה של מלחמת ששת-הימים?

האם היו היום קרבות-אויר, ואם כן — מה היו אבידות האויב?

תיארת את הקו בסיני כבסיס למבצעים; התוכל לומר לנו אם ראשי-הגשר המצרים תוגברו ביממה האחרונה, במיוחד בשריון?

ציינת כי הפצצת מטרות אסטרטגיות בדמשק גרמה נזק רב לסורים. הייתי אומר כי הפצצת בירה ערבית אינה עוד פרי החלטה צבאית, אלא מדינית, לכן, האם אינך סבור כי הפצצה כזו עלולה להצית עוד יותר את אש המלחמה, ולהפכה למלחמה כלל-ערבית ולא למלחמה בין שתי מדינות וישראל, כפי שהמצב עתה?

רדיו מצרים טען כי הכוחות המצרים התקדמו 15 ק"מ וכי ברשותם מאות שבויים ישראלים — התוכל להגיב על כך?

לא, לדאבונני עדיין לא אוכל לפרט; אך ניתן לקבוע כי מספר הטנקים הסורים שהושמדו הוא ניכר ביותר.

שלושה וחצי ימי הלחימה היו, כאמור, מורכבים וקשים; אך אנו ננסה לעשות כל שביכולתנו לעזור לכתבים; אולם שום דבר אינו בטוח ב-100 אחוז.

לא, המצב הוא כפי שתיארתי. קבעתי כי הקו שאנו מחזיקים מצוי כ-3—5 ק"מ בקירוב מהתעלה. יתכן כי במקומות אחדים נהדפו המצרים כתוצאה מהתקדמות כוחותינו.

לא, כיוון שלא טענתי. כך אני התייחסתי ליחס האבידות באויר.

אינני רומז דבר, אני קובע בפשטות וכל שאמרתי היה בהקשר לקו שלנו בתעלה, בחזית המצרית.

ראשית, אינני יודע על קומוניקט כזה; (...כשהמסמך הוגש לידי) מסמך זה אינו נכון.

ראשית, המסמך הזה אינו נכון; שנית — פינינו את רוב קו בר-לב.

התרצה בפרטים נוספים?

דיברת על מספר טנקים שהיו ברשות הסורים בראשית הלחימה; התוכל להעריך כמה טנקים סורים ומצרים הושמדו עד כה?

האם יתכן כי ההגבלות על כתבים לכיסוי הלחימה יוסרו, כך שהכתבים יוכלו להתרשם בעצמם מהנעשה בזירת הלחימה?

קבעת כי המצרים מרוכזים ברצועה לאורך התעלה לדבריהן בריחוק 3—5 ק"מ ממנה. מקודם קיבלנו דיווח על ריחוק של 5—7 ק"מ; האם פירושו של דבר שהמצרים נהדפו?

התוכל להבהיר למה התכוונת באמריך שלישראל היתה עליונות כמותית באויר?

אמרת כי לגבי הקו שהנכם מחזיקים בתעלה, היא עליכם לנצל משאבים, מרחב וזמן ולהתמודד עם מהלומות האויב. האם הנך רומז לכך שלפי שעה לא תתקדמו בשלב זה?

בקומוניקט שקיבלנו הבוקר, נאמר כי צה"ל שולט בכל הגזרה הצפונית של התעלה, לאורך קו המים. האם פירושו של דבר שהמצב השתנה, וכי ישראל נטשה את מעוזי קו בר-לב?

השאלה היא האם נטשתם את מעוזי קו בר-לב?

אמרת כי בכוונתכם להעניש בצורה חמורה את הערבים. הסורים כבר השתמשו בטילי קרקע-קרקע. האם ברשותם טילים שעשויים לפגוע בערי ישראל? התוכל לתאר מצב שבו טילים אלה אכן יופעלו, ומה תהא התגובה הישראלית?

רובן.

בדברך על אבידות באויר, טענתם, אתה והרמטכ"ל, כי אבידותינו באויר לא נגרמו מקרבות אויר.

אכן נגרמו לנו אבידות לא מועטות באויר כתוצאה מטילים סורים ומצרים.

התוכל לפרט על אבידות ישראל באויר כתוצאה מטילים, בחזית הסורית או המצרית?

עלי לבדוק נקודה זו, בכל הכנות, עלי לבדוק. אני סבור כי עתה הטילים פחות יעילים, אך עלי לבדוק זאת. עליכם לבדוק זאת דרך דובר-צה"ל.

האם מצב זה שורר גם עתה, או שרוב האבידות באויר נגרמו ביום-יומיים הראשונים לקרבות? האם הטילים עדיין יעילים?

אשר למעוזים של קו בר-לב, מעוזים אלה לא איכזבו ולאנשים שאישו אותם היתה השפעה רבה על התקופה הראשונה והקשה של הפעולות.

מה דעתך בדבר ההערכה כי קו בר-לב איכזב?

לא הפצנו את מטה הצבא המצרי.

בהתאם לדיווחים מסוכנות ידיעות מקהיר, הפציץ חיל-האויר הישראלי את מפקדת הצבא המצרי בקהיר — התוכל להגיב על ידיעה זו?

מוקדם מדי לעשות ניתוח כזה.

חלפו חמש שנים מאז נלחמתם בצבאות מצרים וסוריה. דיברת על הציוד הרב לו זכו צבאות ערב בחמש השנים הללו. התוכל לנתח את השוני בפיקוד הערבי ובאיכות החייל הערבי מאז המלחמה האחרונה?

לדעתי נכונה ההערכה בדבר 400 טנקים מצרים בגדה המזרחית של התעלה, אך לא אנקוב מספרים מדויקים. אשר לחלק השני של שאלתך — אין היא ברורה לי די הצורך.

היש אמת בשמועה כי בעבר המזרחי של התעלה מצויים 400 טנקים מצריים; ושנית — הנכון כי קו בר-לב לא מסוגל להגן על סיני אלא אם תצליחו לשוב ולכבוש את מעוזיכם בקו זה?

תשובתי היא כי ישראל אינה בטוחה כל עוד לא נביס את המצרים, בצורה זו או אחרת. כך שאין זו אך ורק שאלת קו בר-לב, זוהי שאלת הנחלת תבוסה ליריב.

שאלתי היא האם תהא זו הערכה נכונה, שצה"ל בדרום מערב סיני, דהיינו איזור תעלת סואץ ומפרץ סואץ, אינו בטוח עד שיכבוש שוב את עמדותיו וזאת מחמת הסיכון שבניתוק דרך המצרים?

התוכל לומר מה מספר השמות
ברשימה שהעברתם לצלבי
האדום?

אינני יודע.

אך מישהו חייב לדעת.

האם אמנם כך הדבר, לדעתי טרם הגיע הזמן לפרסם את הרשימה.

התוכל לתאר את המצב
באוכלוסיה הערבית בשטחים
המוחזקים; האם הם שקטים,
מפגינים או פועלים אחרת?

עד כה הם שקטים.

התוכל לציין במדויק מהן
המטרות האסטרטגיות בסוריה
ובמצרים שהופצו היום
עלידי חיל-האוויר?

במצרים הפצנו שדות-תעופה — שני שדות-תעופה קוטמיה ומנסורה;
התוצאות היו טובות. רשימת המטרות בדמשק פורסמה בהודעת צה"ל.

מה אורך החזית בסיני?

אורך תעלת-סואץ, אם אינני טועה, הוא 160 ק"מ.

מה עשויות להיות התוצאות
של מלחמה זו? האם צה"ל
רק יחזיק בשטחים, או יכבוש
שטחים שפינה או שמא
בכוונתו לכבוש שטחים
מאדמת האוייב?

אינני מתכוון לפרסם פרטים על תכניות אופרטיביות.

כאשר דיברת במושגים של
מלחמה ארוכה, האם כוונתך
לימים, שבועות, חודשים או
לתקופה אחרת?

אמרתי כי המלחמה לא תהא קצרה; לא אמרתי שתהא זו מלחמה ארוכה.
אם ברצוני להיות אדם אחראי אין ביכולתי לתת מספרים, לא בשלב זה.

האם אנו תוקפים את המצרים
לאורך התעלה, או שאנו
מסתפקים בהדיפת
התקפותיהם?

המלחמה בתעלה היא שילוב של תקיפות אוויר, הדיפות ותקיפות.

מתוך דברי ראש הממשלה זייד א-ריפאעי בתום ישיבת הממשלה

(רדיו עמאן, 9.10.1973)

בתום ישיבת ממשלת ירדן (9.10) הסביר ראש הממשלה את עמדת ירדן בשלב זה ואמר כי ירדן
רואה עצמה כצד העיקרי בבעיית פלסטין ובעיית הזכות הערבית בה והיא יודעת
היטב את תפקידיה הלאומיים והערביים ואת האחריות המוטלת עליה בכל הנסיבות —
וביחוד בשלב עדין וחמור זה. כן קוים מגע ישיר עם סוריה ומצרים בדרגים העליונים ביותר מייד
עם פרוץ הקרבות. ירדן עיבדה ומעבדת את כל התכניות הדרושות והיא נוקטת
את כל הצעדים האפשריים והדרושים לנוכח התפתחויות המצב בכל התחומים: הצבאי, האזרחי
והפוליטי — בפיקוחו הישיר של חוסין וזאת תוך קשר ותיאום מתמידים עם שתי
האחיות הערביות בכוח האחריות והדאגה למילוי החובה.

המלחמה — כללי

- בכותרות: מסיבת העיתונאים של אלוף יריב, הארץ: המלחמה לא תהיה קצרה; דבר: המלחמה תארך; עברנו שלב ראשון.
- יריב: המלחמה לא תהא קצרה אך נוכל להתמיד בה — ייצבנו קו שני בסיני, אין סכנה לקיומנו (על המשמר, ג'רוסלם פוסט ורדיו).
- הפנטגון: אבידות כבדות לישראל ב-3 הימים יותר מכל ששת-הימים: 50 טנקים ועשרות מטרי-סיים (על המשמר); שתי נושאות-מטוסים של הצי השישי במזרח-התיכון (על המשמר); גוברת פעילות חבלנית בגבול לבנון (על המשמר).
- מומחים צבאיים של ארה"ב: צה"ל מסוגל לה-דוף המצרים והסורים — אך במחיר יקר מאוד.
- חנה זמר (דבר): הפעם יש מידה של תסכול שהעניינים אינם מתנהלים בדיוק כפי שהתרגלנו. המטוטלת של מצב הרוח נעה בקיצוניות...
- דניאל בלוך (דבר): רמת השידורים ירודה. רק חיים הרצוג חוזר לתקנו וממלא נאמנה תפקידו כקצין מוראל ראשי של העורף.
- האלוף יריב: המלחמה תהא ממושכת; הצעד המדיני טרם הקרבות היה נכון; הצעת חוק מלוה חובה ומחיר המלחמה בכסף (רדיו).
- עוצמת טנקים חסרת תקדים של האויב; הפגיעה בדמשק — תגובה על הפצצת גבת; משהו נפגע בדיוקנו של ה"סופרמן" הישראלי; השיקולים המדיניים הכריעו הכף, אך היה בטחון-יתר בכך שלא גייסנו מילואים במועד. קריאה להוקיע פתיחה באש ביום קדוש לישראל (על המשמר).

חזית סוריה

- עדיפות לחזית הצפון (מאמר ראשי—דבר); רמת הגולן טוהרה (כל העתונים).
- הפלישה בחזית הצפון עומדת להתחסל (מאמר ראשי — הארץ).
- צה"ל נמצא בתהליך הוצאת סוריה מהמלחמה (יואל מרקוס).
- המאמץ העיקרי של צה"ל יתרכז עתה בחזית הסורית (זאב שיף).
- הפצצות איסטרטגיות כבדות בסוריה (הארץ); בהפצצת דמשק נפגעו מרכז תרבות סובייטי ושגרירות זרות (דבר וכן רדיו — ציטוט מדמשק).
- אלוף חופי: הגולן שוב בידינו, כמעט כולו (רדיו).
- אלוף יריב: לסורים אבדו הישגיהם בראשית הקרבות (רדיו); חוסלו כיסי ההתנגדות הסורים ברמה והופצצו מפקדות בדמשק (על המשמר); הסורים ירו כ-20 טילי "פרוג", נזק לגבת (צילום

בעיות במוקד ההתעניינות

- המלחמה בצפון; המאמץ העיקרי.
- משך המלחמה.
- תשובת הציבור.

ישראל — פנים ועורף

● לא יהא מחסור מצרכים בחג; החיים שבים למסלול; נמל לוד נפתח לתנועה; פועלי הגדה לא יצאו לעבודה; החיים בירושלים — למסלול תקין (על המשמר).

● ג'רוסלם פוסט: אפשר שהבחירות יידחו; מלוח חובה בסך מיליארד ל"י.

הזירה הבינלאומית

● ניו יורק טיימס: המלחמה במזרח התיכון — סכנה לשלום העולם (רדיו).

● גובר לחץ על חוסין להצטרף למלחמה (ג'רוסלם פוסט).

● עמדה מסוייגת במערב גרמניה (דבר); צרפת מזדה עם הערבים (דבר).

● יהודי העולם — לימין ישראל (על המשמר); תביעה בקונגרס ארה"ב לשלוח לישראל מטוסים במקום אלה שאבדו בקרבות (על המשמר).

● קיסינג'ר תבע ממוסקבה לנהוג באחריות במזרח התיכון — ארה"ב תתנגד למדיניות תוקפנית של כוחות זרים (ג'רוסלם פוסט).

● חוגי צבא בווינגטון: ישראל יכולה לנצח אך במחיר כבד; ישראל מתקדמת כמצופה — אך בפיגור; הערבים פועלים טוב מבעבר (ג'רוסלם פוסט).

על המשמר); ג'רוסלם פוסט: נמשך המאמץ להכריע הסורים; הסורים מעלים אחרוני הטנקים שלהם.

חזית מצרים

● המצרים מזרימים שריון לראס סודאר. צה"ל נמנע ממתקפה חזיתית בסיני (הארץ).

● קהיר: השתלטנו על כל קו התעלה. 100 שבויים ישראלים הוצגו בטלביזיה בקהיר. עלינו להשלים עם העובדה כי כרגע שולטים המצרים בגדה המזרחית של התעלה (מאמר ראשי, הארץ).

● מסתבר שאין זה פשוט להבקיע דרך מאות טנקים שחצו התעלה (זאב שיף, הארץ).

● כתבים צבאיים מדגישים יעילות טילי נ"מ ונ"ט שבידי כוחות הקרקע של האויב.

● האלוף יריב: כוחותינו כ-5 ק"מ מקו התעלה (רדיו).

● קהיר: השמדנו 200 טנקים והתקדמנו 15 ק"מ (על המשמר); חיל האוויר הישראלי הפציץ שדות תעופה במצרים (על המשמר).

● ג'רוסלם פוסט: הטקטיקה בתעלה — תגבור כוחות תוך הפצצת ריכוזי מצרים.

הזירה הערבית

● אזרחי קהיר מודאגים מהפצצת דמשק על-ידי חיל-האוויר (רדיו).

דובר צה"ל מודיע:

סיני:

בגזרה המצרית לא היו אירועים מיוחדים במשך הלילה. הכח המצרי ממערב לתעלה עסק במאמצים להעביר ציוד ואספקה לכוחותיו.

רמת הגולן:

קרבות השריון שפסקו אמש עם חשכה, לא התחדשו במשך הלילה והפעילות העקרית היתה רק בחילופי אש מזדמנים.

פעילות מחבלים:

המחבלים בצעו מספר רב של נסיונות פיגוע שהופעלו מהגבול הלבנוני וכללו בין היתר - ירי של כ-30 טילי קטיושה על אזור קריה שמונה, כ-8 קטיושות על אזור חורשת טל - כפר סולד, וירי בזוקה בודדת באזור משק יפתח. בכל הפיגועים האלה לא היו נפגעים בנפש למעט פצוע קל במשק יפתח. כמו כן היה ירי בזוקות על סיור משמר הגבול באזור מרגליות. לא היו נפגעים.

דו"ח מסכם ליום 10 באוקטובר, שעה 1700

המלחמה — כללי

- פער האיכות נשמר, אך רמת הלחימה של שני הצדדים עלתה; שיפור בלחימת מצרים וסורים; המצרים והסורים תקפו בעדיפות גדולה, תוך יתרון יוזמה; אין בריחה המונית שלהם כבעבר, הם יוזמים התקפות נגד (ידיעות).
- לערבים סייעו הגורמים הבאים — הכנות מדוק-דקות, מאמץ הסוואה, בחירת עיתוי, כושר לחימה, היקף לחימה, מכת הפתיחה (ידיעות).
- הרצוג (רדיו): מערכה שונה באופיה מבעבר — „אופציות פתוחות“.
- על ההנהגה לומר את האמת בגלוי ובאומץ, ותהא מרה ככל שתהא (ידיעות).
- הכוחות הופנו לסוריה; המערכה בסיני ממושכת, המטרה — ייצוב קו חדש ממזרח לתעלה (מעריב).
- המטרה המדינית צריכה להיות ברורה: שני הצדדים יגיעו למסקנה שיש להפסיק המלחמה על-פי הסדר הדדי; התקדמותנו בחזית עשויה להביא לכך (מתי פלד, מעריב).

בעיות במוקד ההתעניינות

- משך המלחמה ואופיה.
- תדמית הלוחם הישראלי והערבי.
- המצב בחזיתות.

דובר צה"ל מודיע:

בשעות הבוקר הקפו מטוסי חיל האויר מטרות צבאיות במצרים, את מוצב המכ"ם בבלטים שעל חוף הים התיכון וכך את שדות התעופה בקויסנא ובאבו-חמד שבאזור הדלתא.

טיסינו דווחו על פגיעות טובות במטרות.

מטוסינו המשיכו גם במתן סיוע לכוחות הקרקע בקוי החזית בגולן ובתעלה.

דובר צה"ל מודיע:

רב אלוף (מיל') חיים בר לב התגייס לפי בקשת ה-רמטכ"ל לשרות מלואים פעיל לחפקידים מיוחדים.

אלוף (מיל') ישעיהו גביש מונה כמפקד פקוד מרחב שלמה.

אלוף (מיל') אהרון יריב ואלוף רחבעם זאבי מונו כעוזרים ל-רמטכ"ל.

אלוף (מיל') עמוס חורב מונה כעוזר לסגן ה-רמטכ"ל.

אלוף מרדכי הוד מונה כקצין לחפקידים מיוחדים בח"א.

- הופלו 20 מטוסי אויב בחזיתות (רדיו).
- אלוף: אם יידרש הדבר לא ניעצר בקו הפסקת האש (מעריב).
- אלוף גונן: זוהי המערכה הקשה מאז מלחמת העצמאות (רדיו).
- מומחי ממשלת ארה"ב: המערכה בסיני תהיה קשה וממושכת (ידיעות).
- הודעה על מינוי אלופים מיל' (רדיו).
- האויב נטש טנקים ברמה. „הולך טוב" בפיקוד צפון (מעריב).
- התקפת קטיושות כבדה על קרית שמונה (מעריב).
- נס הטילים במגדל העמק (מעריב).
- מקור בירותי — כוח עיראקי נכנס לסוריה (מעריב, ידיעות).
- סוריה מכחישה שנהרגו רוסים בדמשק (מעריב).

- המשך הפצצות אסטרטגיות.
- מתיישרי הרמה שבים לבתיהם.
- 17 מטוסים סוריים הופלו (שידורי ישראל).
- 16 ילדים ניצלו בנס מה„פרוג" בגבת (ידיעות).

חזית מצרים

- שני הצדדים מתארגנים ונערכים (מעריב).

- חזית סוריה
- מטוסינו השמידו אתמול סוללות „פרוג".
- הסורים נהדפו מעבר לקו הפסקת-האש (ידיעות); המערך הסורי היבשתי ספג מכה כבדה.
- חוסל ה„כיס" הסורי הגדול ברמת הגולן.
- הסורים נערכים להגנה מעבר לקו הפסקת האש.

דובר צה"ל מודיע:

- מטוסי חיל האויר תקפו בשעות הצהריים מטרות אסטרטגיות וצבאיות בסוריה. המטרות שהותקפו הן: 1. מפקדת חיל היס בסינת-אל-בידה. 2. מרכז הדלק בחומס. 3. תחנת הכוח בקסינה. טייסינו דווחו על פגיעות מדויקות בכל המטרות.

• צרפת תלחץ להסדר הפסקת אש ולנסיגת ישראל לגבולות 1967 (מעריב).

• מאליק זעק — ישראל רצחה 30 רוסים — דמשק הכחישה (ידיעות); מאליק כינה גולדה ודיין פושעי מלחמה (מעריב).

• דיניץ — צרכינו — זמן, וכלים שיחליפו הנשק הנשחק (ידיעות).

• ישראל ביקשה מארה"ב מטוסים נוספים (מעריב).

• ארה"ב מגלה הבנה לצורכי החימוש (מעריב).

• ארה"ב רוצה שישראל תתפוס טילי ס.א.6 (מעריב).

• פעולת מנע של ישראל היתה עלולה להביא להסלמה ביחסי ישראל-ארה"ב.

• דמיון מזרחי בשידורי בי.בי.סי. (ידיעות).

• וושינגטון — פרשנים: הישראלים אינם עומדים בלוח הזמנים, הערבים לוחמים טוב מבעבר, בשלושת הימים הראשונים נגרמו לישראל יותר אבדות משהיו לה בששת הימים (ידיעות).

• פרשנים בארה"ב — המצרים החמיצו הזדמנות לנצל עליונותם באדם וציוד (מעריב).

• ישראל עשויה להשתמש בנשק אטומי אם תימצא בסכנת השמדה (ידיעות).

• רדיו צרפת — בידי ישראל נשק הרסני שעדיין לא נוצל (מעריב).

• הביון הבריטי אישר שהרוסים הדליפו לישראל ידיעות על ההתקפה הצפויה (מעריב).

• אין ספקות לגבי תוצאות המלחמה; תהודה ניכרת להפצת דמשק.

- רדיו קהיר: שרידי האויב נמלטו, נוטשים עמדות, רבים נפלו בשבי; החיים בקהיר כתקנם.
- אזהרות בקהיר שלא לאסוף גופים חשודים על הקרקע; „יש להיזהר משמועות שווא שהן נשק אויבנו“.
- אל-אח'באר: המערכה — בשלבים, ותביא להשגדת ישראל ופיצוזה מבפנים כי לא הורגלה למערכה ארוכה.
- אל-ארהאם: האויב הופתע ואף אנו הופתענו ממנוסתו.
- מקסימום החדירה המצרית — 10 ק"מ; ניסיון מצרי לנוע בדרום הוכשל (רדיו).

הזירה הערבית

- מאזיני הרדיו בדמשק שמעו זעקת הקרייניות בעת ההפצצה הישראלית (ידיעות);
- לחצים על ירדן להצטרף לקרב (מעריב).

ישראל — פנים ועורף

- ערב סוכות של מלחמה; חנויות כמעט ריקות (ידיעות);
- מלחמה קצרה לא תגרום נזק כבד למשק הישראלי (ידיעות);
- המצב הכלכלי לא יגיע למשבר אם תימשך המלחמה זמן קצר (ידיעות);
- המחיר למשק עצום — גיוס המילואים רק היבט אחד של העניין (מעריב);
- המצב עשוי להביא לממשלת ליכוד לאומית (ידיעות).

בריטניה

- בהפצת דמשק נפגעו אזרחים רבים.
- המעוזים בתעלה ישמשו את המצרים לצרכי הגנה.

הזירה הבינלאומית

- ביטול ביקור אניות סוחר אמריקניות באיזור (מעריב).

דובר צה"ל מודיע:

17 מטוסים סוריים הופלו בקרבות אויר ברמת הגולן במשך שעות לפני הצהריים. המטוסים הסוריים ניסו לחקוף את כוחותינו המשוריינים ללא הצלחה.

דובר צה"ל מודיע:

מטוסי חיל האויר חקפו בשעות הצהריים מטרות צבאיות בשדה התעופה של דמשק. שדה התעופה שהוחקף נסגר מאז פרוץ המלחמה בפני מטוסים אזרחיים והפך לבסיס של מטוסי תקיפה סוחוי 7 וסוחוי 20.

צבאית. התקפת חיל האויר הישראלי על לבנון.

• ציטוט מקהיר: הפיקוד הצבאי המצרי מודיע שכוחותיו התקדמו לעומק סיני. החטיבה המ- שורינית הישראלית מס' 190 הושמדה, ומפקדה, אל"מ א. יגור, נלקח בשבי.

• לונדון: לפי הידיעות מתל-אביב החוגים העליו- נים של השלטון מפרסמים ברדיו דרישות להר- חבת התוקפנות ותפישת שטחים ערביים.

המלחמה בעיני כתבים זרים בישראל

• מדווחים שבצפון הדר צה"ל את הסורים כמעט בכל מקום עד לקו הפסקת האש הקודם. לעומת זאת הוא לא מצליח לדחוק את המצרים מן הגדה המזרחית של התעלה. התנגדות המצרים חזקה מן המצופה. הם מעוררים שאלת יכולתה של ישראל לעמוד — מבחינה אנושית וכלכלית — במלחמה ארוכה.

• הכתבים סבורים שההודעות הרשמיות מנסות להכין את דעת הקהל לאבידות כבדות.

• פגיעות טילי „פרוג" בישובים אזרחיים מתוארות בהרחבה.

• לדעת הכתבים התגבשה מאז תחילת המערכה מטרה ברורה אחת: השמדת צבאות מצרים וסוריה.

• כולם מסכימים שניצחון ישראלי הוא שאלה של זמן בלבד אך מציינים את הלחימה העקשנית של החיילים המצרים והסורים, שאינה מאפשרת לישראל מלחמת בזק.

• מעריכים כי שבירת הצבא הסורי קרובה, אך ההתמודדות עם המצרים תארך זמן רב יותר.

• להשמדת שני הצבאות הערביים תהיה השפעה על כל מדינות ערב.

- ישראל עשויה לצאת בהישגים קטנים מ-1967.
- אבידות ישראל — 50 מטוס, 400 טנק.
- ישראל משלמת מחיר המדיניות הנבונה.

ארה"ב

- רוב החדשות מוקדשות למלחמה.
- 300 טנקים מצרים ו-150 טנקים ישראלים — הושמדו. אבדות רבות לשני הצדדים.
- החדירה המצרית 6—8 ק"מ; הפנטגון: 8—25 ק"מ; קרב השריון הגדול בהיסטוריה; הערכה חיובית של יכולת הערבים.

גרמניה

- המצרים הפגינו יכולת לחימה.

איטליה

- התמוטטות המיתוס של ישראל הבלתי-מנוצחת.

צרפת

- צה"ל הופתע. המודיעין הפגין חולשה. לגלוג על „נשבור להם את העצמות" בדברי הרמטכ"ל.
- הפצצת דמשק — אות לחולשת ישראל.
- מצב ישראל קשה. המצב ברמת הגולן טוב מבסיני.
- תמונת חייל מצרי במעוז נטוש (ב„טריביון").
- הוכחה של חיוניות השטחים לישראל; ביקורת על שר החוץ הצרפתי ז'ובר.

ברה"מ (הכוכב האדום)

- הצבא המצרי שיחרר את קנטרה המזרחית. קרב אוויר מעל פורט-סעיד. בתל-אביב — הסטריה

דובר צה"ל מודיע:

1. כוחות צה"ל פשטו הלילה אל מאחורי קווי האויב בגדה הדרומית של קו התעלה ממערב לתעלה ופעלו כנגד שיירות ודרגים עורפיים של הכוחות המצריים. אובחנו פגיעות טובות. הכוחות חזרו לשטחנו בסיום הפעולה.
2. כוחות חיל הים הפגישו מתקני נפט וריכוזי דלק באזור הנמלים לסקיה, בניאס וטרטוס שבחוף הסורי. נגרמו נזקים למתקנים ובכל המקומות נראו להבות אש גדולות. במהלך ביצוע הפעולה, ניסו ספינות טילים סוריות להפריע לכוחותינו, ובקרוב ימי שהתפתח, טובעו 2 סטי"לים סוריים והאחרים נמלטו לעבר נמליהם. כוחותינו חזרו בשלום לבסיסם.
3. אמש הטיל מטוס מצרי מספר פצצות באזור אבו רודס שבחוף סיני. נפגעו מבנים ונפגעו מספר אנשים, אולם לא נגרם נזק למתקני הנפט.
4. עם בקר חידש חיל האויר הישראלי את התקפותיו על כוחות השיריון בחזית רמח הגולף.

דו"ח מסכם ליום 11 באוקטובר, שעה 0600

המלחמה — כללי

- ראש הממשלה: המלחמה תהיה ממושכת (טלביזיה ורדיו ועיתונות בעולם); הספקת נשק סובייטי למצרים ובעיקר לסוריה (כנ"ל); ארה"ב עומדת למסור פנטומים וציוד צבאי (הרדיו, מצטט עיתונות זרה).
- העם בארץ בוטח בניצחון הסופי (עיתונות בון).

חזית סוריה

- חיל האויר הפציץ בעומק סוריה (רדיו).
- רוב (או כל) הרמה בידינו וכוחותינו לוחצים על הסורים (רדיו וטלביזיה).
- חיל הים הפציץ מתקנים בנמלים סורים; טובעו שתי ספינות טילים (רדיו).

חזית מצרים

- כוחותינו פשטו בגזרה הדרומית, הסבו פגיעות לאויב ושבו לשטחנו (רדיו); מטוס מצרי הפציץ את אבו רודס; פגיעות באנשים ובמתקנים, אך

בעיות במוקד ההתעניינות

- משך המלחמה.
- יכולת המשק לעמוד במלחמה.
- האם תצטרף ירדן למערכה?

המוראל המצרי; הפצות בסוריה; גידול האמינות הערבית.

דיילי טלגרף: פגיעת האמברגו הבריטי בישראל קשה מאשר בערבים.

טיימס: הערבים — בניגוד לישראל — הפיקו לקחים מ-1967; טעויות ישראל: א. לא ביצעה התקפת מנע; ב. השיפור הערבי — הפתעה לישראל; ג. יעילות הטילים הסובייטיים; יתכן כי הפיקוד הישראלי יצא משיווי משקל.

דיילי מייל: 3 מיליון ישראלים לא יוכלו לעמוד בפני 50 מיליון ערבים; יש לבטל ההשפלה הערבית.

איטליה

נימה כללית: סכנת התפשטות המלחמה. המלחמה תימשך עד שאחד הצדדים לא יוכל לעמוד בה; אין מאמינים בהסדר כתוצאה מהתערבות מוסדות בינלאומיים.

השתפרות רבה של האמינות הערבית; חששות לאבידות כבוד לישראל.

צרפת

הדגשת אי יכולתה של ישראל לעמוד במלחמה ארוכה; התחייבות ברה"מ לעזור למדינות ערב מחדירה המאבק למישור הבינלאומי; הד חיובי לסיור עיתונאים ברמה (פריס ובון); תיאור החייל הישראלי המסכן הבורח מהמערכה ומשיל נעליו (עתונות פריס, הרלד טריביון).

גרמניה

המלחמה תהיה ממושכת; מחלוקת האם מסוגל המשק הישראלי לעמוד במלחמה ממושכת; הדגשת ההרס בצבא סוריה (עיתונות).

ארה"ב

ניו יורק טיימס: עד כה חשבו על המזרח-התיכון במונחי המלחמה הקרה, אך היום — לא כן; אין סכנה ליחסים בין וושינגטון למוסקבה.

לא בנפט; כוחותינו התקרבו לתעלה; נסיון המצרים לפרוץ לראס סודר — נכשל (רדיו).

רדיו קהיר: נאפשר בקרוב למומחים הצבאיים העולמיים לראות גודל קו בר-לב, כדי להבין גדולת החייל המצרי שהשמידו.

בי.בי.סי.: מאות הרוגים בהפצות במצרים; מוראל המצרים גבוה, משוים הרגשתם בתעלה לזו של הישראלים ב-1967 בירושלים; סאדאת בעד כיבוש, בשלב זה, של הטריטוריות מ-1967.

רדיו קהיר: חאתם — מדיניות ההסברה של מצרים: א. למסור עובדות באמת ואוביקטיביות; ב. לא ל"נפח" בכוחנו, לא לזלזל בכוח האויב; ג. שקט ולא התרגשות בעובדות; ד. הסתמכות על מעשים ולא על דיבורים.

קול פלסטין: שבח לפועלים בשטחים על "החלטתם" לא לעבוד במפעלים ציוניים, על-פי החלטת אש"פ. סופר מצרי (תופיק אלחכים): תהא התוצאה אשר תהא, עברנו את התבוסה.

הזירה הערבית

גיוס מילואים בירדן ואזהרת ראש הממשלה (רדיו וטלביזיה); גיוס מילואים בירדן (עיתונות פאריס ובון); הערכות שחוסין לא יצטרף למלחמה (לונדון); אם המצב לא ישתנה לטובת ישראל, תצטרף ירדן למלחמה (רומא); ירדן לא תיכנס למלחמה בגלל ההתפתחות האחרונה בגולן (בון).

עיראק שולחת כוחות לחזית סוריה (רומא).

הזירה הבינלאומית

בי.בי.סי.: האמינות בהודעות דוברים ישראלים התערעה; מוראל המצרים גבוה; סנו (פרשן אי.טי.סי.): ישראל איבדה מחצית מהפנטומים.

בריטניה: נושאים עיקריים בעיתונות: שבויים ישראלים במצרים (תמונות); נשק רוסי לערבים; אמברגו בריטי; גיוס גנרלים מיל'; עליית

דובר צה"ל מודיע:

כוחותינו ברמת הגולן החלו הבוקר בהתקפה על מערך ההגנה הסורי. ההתקפה בסיוע נרחב של מטוסי חיל האויר נערכה בחלקה הצפוני של החזית. כוחות השריון וחיל הרגלים הכיעו את מערכי האויב וחדרו לעומק של 10 ק"מ בשטח הסורי וממשיכים להתקדם בציר קונטרה - דמשק. מטוסי חיל-האויר פעלו במשך היום בתקיפת 8 שדות תעופה צבאיים ברחבי סוריה. בשורת קרבות אויר שהתנהלו בשתי הזירות הופלו 11 מטוסי אויב.

דו"ח מסכם ליום 11 באוקטובר, שעה 2000

המלחמה — כללי

- עיתונות ערבית: סאדאת ציין כי מטרת המלחמה — שחרור כל האדמות והבטחת זכויות העם הפלסטיני.
- עיתונות רומא: דאגה להתשת ישראל אם יצטרפו עוד מדינות ערביות ובשל בלאי ציוד ומשק; הזמן לא יפעל לטובת ישראל; חיל-האויר הערבי לא הושמד הפעם; רצוי שהניצחון הישראלי לא ישפיל את הערבים ויגדיל שנאתם עוד יותר; — כתבים זרים בארץ מדווחים על פעולה ענפה של חיל-האויר הישראלי ושליטתו, אך מציינים שאין בכך לשנות המצב מיידית; תלונות על אי דיווח ישראל על תוצאות הפצצות תיה; מציינים את אי פעילות חיל-האויר המצרי.
- פרשן צבאי של בי.בי.סי. (אליוט, מהמכון למחקרים אסטרטגיים) — היחסים בשריון היו 1:2, ונשארו כאלה לאחר הקרבות; התפתחות בטילים — לטובת הערבים, בטנקים — לטובת ישראל. פרשן לענייני אויר (מרשל אויר סטיוארט מלור): בתחילה היתה נחיתות ישראל 2:1; המצרים למדו הרבה מאז 1967; לאבידות במטוסים משמעות גדולה יותר לגבי ישראל; מופלא שחיל-האויר של ישראל לא פעל נגד בסיסי הטילים.
- לבנון (לפי בי.בי.סי.): מציינים גבורת המצרים והסורים. עיתונות, בי.בי.סי. — גובר הלחץ על ירדן להצטרף למלחמה.
- הצגנו טי 62 שנלקח שלל (רדיו).

תדמית ישראל וצה"ל בימים הראשונים

- שיפור תדמיתנו בון: „ישראל עדיין לא מתחה כל שריריה“ (עיתונות בון).

בעיות במוקד ההתעניינות

- מטרת המלחמה.
- „רכבת הנשק“ לערבים.
- המלחמה בסוריה.

ניידים לגדה המזרחית. כתב בי.בי.סי. ביקר בקו התעלה, מוראל המצרים גבוה; הכתב ראה את מעוזי קו בר-לב (הדברים מובאים גם בעיתונות הערבית ובעיתוני לונדון).

• ח'אתם מתפאר שההודעות המצריות אמינות; דב ינון מתארן כשקרים גסים; כך, למשל, סיפר רדיו קהיר עוד הבוקר על נצחונות סוריה (רדיו).

• העיתונות המצרית פירסמה תמונות של מאות אנשי צבא ישראלים שנשבו.

הזירה הערבית

• כתבים זרים בארץ: השפעה מרתיעה למתקפתנו בסוריה על כניסת ירדן ועיראק למלחמה.

• בי.בי.סי. מלבנון (ע"פ הרדיו שלנו): תחושת מלחמה ארוכה; תגבורת לערבים לשתי החזיתות.

• ניו-יורק טיימס: חוסיין ייכנע ללחץ ויצא לקרבות.

ישראל — פנים ועורף

• כתבים זרים בארץ מדווחים על דאגה בדעת הקהל, אף שהכל בטוחים בניצחון הסופי; הכתבים מקדישים שימת לב להתנהגות ומצב ערביי ישראל והשטחים עתה.

• כתבי בי.בי.סי. — אין נותנים להם בישראל לשדר כתבות בשלמותן; יש הרגשה שאין נותנים לעיתונאים ל"רדת" לדרום.

הזירה הבינלאומית

• הדגשת ה"רכבת" מברה"מ לערבים — סכנה להתפייסות בינגושית (רומא וכן רדיו מפי מש"קיפים בבירות וכן עיתוני ארה"ב). — הרצוג ונרקיס: הרכבת האוירית — אות לאבדות הכבדות לערבים.

• ניו-יורק טיימס ועיתוני צרפת מאשימים את ברה"מ בליבוי האש עלידי הספקת נשק לערבים. הרוסים מסייעים בנשק לערבים, האמריקנים — לישראל (עיתוני אנגליה). — עיתוני ארה"ב, צרפת והרדיו בציטוט סי.בי.אס.: משלוחי נשק מארה"ב לישראל.

• עיתוני בון ורומא: דאגה בדבר הנפט.

• נפגע המיתוס הישראלי, עובדה שתשפיע באורח פסיכולוגי על עמדת הערבים בסכסוך בעתיד (עיתונות רומא).

• האם גיוס גנרלים (מיל') הוא ביטוי לאי שביעות רצון מניהול הלחימה בראשיתה? גישה אוהדת לישראל בהיותה "אנדרדוג".

• גם עיתונות מצרים מדגישה חילופי המפקדים כאות לכשלונות וכי הזמן פועל לטובת הערבים במלחמה ממושכת.

חזית סוריה

• עוזר שר החוץ הסורי, ראפעי, טוען כי ישראל הפציצה מטרות אזרחיות בסוריה והרגה מאות אזרחים.

• רדיו, בי.בי.סי.: צה"ל תוקף בסוריה; בי.בי.סי. מצטט דברי הרצוג על ההתקפה בסוריה ומציין שבתעלה המצב נוח. דובר סורי מציין שהפצצות צה"ל כבדות.

• רדיו: מצבורי נשק סורים עולים באש; סוריה מודה שהתקפות חיל-האוויר — כבדות; חיילים סורים מסגירים עצמם וטוענים שמפקדיהם הפקירום; ההספקה לצבא הסורי היתה לקויה.

• כתבים זרים בארץ מדווחים על המתקפה הישראלית בסוריה ומצביעים על חשיבותה להשמדת הצבא הסורי ולהגנת ישובינו מטילים וכן השפעתה המרתיעה על כניסת ירדן ועיראק למערכה.

• כיסוי נרחב לסיור העתונאים ברמה ולהתרחשות מותם מכמות השריון הסורי שנפגע. מציינים גם פגיעות בטנקים ישראלים.

• לונדון (איבנינג ניוז): ישראל תוקפת בכיוון דמשק; מצטטים את דין שהמרחק לדמשק קצר.

• הרצוג: אבדות הסורים — 800 טנקים.

חזית מצרים

• דב ינון ברדיו: דברי שאזלי (רמטכ"ל צבא מצרים) לצבא המצרי מעידים על שינוי נימה והתפכחות.

• הכתבים הזרים בארץ מתארים המצב בתעלה כנוח; מביעים דעה שצה"ל מסוגל להתיש את המצרים, אך יש לצפות למלחמה ארוכה; יש הסבורים שישראל חוששת מהכנסת טילי נ"מ

מתוך דברי שר המלחמה המצרי אל הכוחות המזוינים המצריים והסוריים (קהיר, 11.10.1973)

חיילינו הגיבורים!
אתם — שמבצעים את המשימות הקרביות הנעלות ביותר והתפקידים הנעלים ביותר כדי להשיב למצרים את כבודה ותפארתה. אם המבצעים הכבירים, שהתגשמו עד כה בשדה הקרב משקפים צעד גדול ביותר בדרך הניצחון — הרי שאנו מאמינים, כי התקדמותכם להשלים שחרור האדמה תמשך באותה העוצמה, היכולת והאכזריות. אתם תוסיפו לנצחונותיכם היומיומיים ביבשה, בים ובאוויר דברים שיגרמו לאויב כי יתחרט חרטה גדולה על שלא נענה לנסיגות הרבים לפתרון המשבר בדרכי שלום.

חיילינו הגיבורים!
העולם כולו צפה ביכולתכם הצבאית ובגבורתכם אשר עוררה התפעלות והערכה בקרב כל אזרחי ועמי העולם שוחרי השלום. זנקו, חיילינו הגיבורים, כדי להשלים את משימתכם לשחרר כל שעל אדמה שחיללו רגלי אויבינו, יהיו המאמצים והקרבנות אשר יהיו ותאריך תקופת המערכה ככל שתאריך. הגשימו את תקוות מצרים והאומה הערבית ודעו כי אינכם לבדכם במערכה והכל רוצים להלחם לצדכם משום שנצחונותיכם במערכה זו ישימו קץ לתכנית האימפריאליסטית המכוונת כלפי כל עמי האיזור. היו בטוחים כי לכל טיפת דם שתישפך בשטח המערכה יקדם זרם של דם אויבינו ואויבי אללה. אללה — אשר הבטיח את הניצחון למאמינים — יביא לנו את הניצחון.

„נסיון לתיאור המצב“, הטור השבועי של חסנין הייכל (11.10.1973)

עדיין מוקדם לספר את מה שהתרחש, לסקור את העובדות ולנתחן ולהסיק מסקנות שתהיינה להן השלכות על מה שצפוי.

הזמן מספיק בקושי לפרשנות מהירה, לביטוי רגשי, או לצילום מהיר של פרק אחד מהתנועה הנמשכת והזורמת כמפל מים.

אף-על-פי-כן, מן הראוי לנסות להגיע אל צילום מגובש של המצב הכללי, כולו, במסגרת מותרת לנו לפי שיקולי הסודיות והביטחון ושיקולים אחרים.

מזדקרות לפני שלוש שאלות מוגדרות, המתייחסות לאתמול, להיום ולמחר, ולדעתי, זוהי האפשרות היחידה כיום, שכן הדיון במה שלפני אתמול הינו איבוד זמן ברגעים אלה, כשם שהדיון במה שלאחרי מחר הוא הרפתקה מיותרת עם הבלתי נודע.

השאלות הן:

1. מה הגשמנו, למעשה, עד עתה?

2. מה עלינו לעשות עכשיו?

3. אשר למחר — כיצד נוכל לנצלו לטובתנו?

אשר לשאלה הראשונה — התשובה היא כדלקמן:

א. הגשמנו את „ההחלטה“ לקבל את האתגר ו„ההחלטה“ כאן היא שם נרדף מדויק למשמעות „הרצון“.

מצב הלא-שלום ולא-מלחמה התאריך הרבה מהדרוש לכל עם הרוצה לשמור על חיוניות מאבקו, אך ההחלטה לא היתה קלה, ובייחוד שהנסיבות האופפות את העשייה הלאומית במצרים —

וייתכן שבשאר ארצות-העולם המתפתחות — מטילות את האחריות להחלטה על שכמו של אדם אחד. כלומר, ביחס לסאדאת היתה ההחלטה גורלית, ובה בעת היה עליו לקבלה לבדו.

ייתכן שמזכותו ומחובתו של סאדאת היה לשמוע ולדון, אך, בסופו של דבר, הוא נדרש להיות לבדו המות, הלב והמצפון; ולאחר מכן להגיע להחלטה ולשאת במחויבות היסטורית באחריותה.

אני נזכר בשיחה עם סאדאת שהתקיימה בערבו של יום ששי, 21 בספטמבר 1973, בגוזזרת „ברג' אלערב“, הצופה אל הים...

הוא ישב מולי בשקט זמן מה והיה, ככל שנראה, מתבונן במראה שקיעת החמה בנוף יפה זה של חופה של מצרים, אך לפתע הסיט מבטו ממראה הטבע ואמר: „ההחלטה ביחס

לאחרים נתונה למחשבות, להערכות ולאפשרויות, אך, ביחס אלי, ההחלטה הינה שאלה של חיים ומוות. העניין אינו קשור לעצמי, שכן הכרתי את החיים ועמדתי מול המוות, אלא היא

קשורה לאלפים... מאות אלפי אנשים עתידים לקבל את המילה ממני... ומעל לכך ישנו כבוד וחיי אומה הנתונים על כף המאזניים.“

מעולם לא חשתי במשבר של „בחירה אנושית“ כפי שחשתי באותו רגע, אולם זה היה תפקידו וגורלו, כפי שאמר הוא עצמו לא פעם. בחירתו היתה „החלטה“ ו„ההחלטה“ היתה ביטוי של „רצון“ לאומי וכלל-ערבי נראה שהיתה משמעות רבה לכך שסאדאת, לאחר שגמלה בו ההחלטה לקבל את האתגר הראשון של האויב, בחר בכינוי סמלי למה שהוא עתיד לעשות. הכינוי שבחר בעצמו היה „הניצוץ“ (אל-שראה). כיצד עלה בדעתו שם זה? מהם הרמזים הטמונים בשם זה? רק הוא יכול לענות על שאלות אלה. אולם, השם נושא בחובו דברים רבים: תקוה, להבה, התעוררות ודברים נוספים.

ב. לאחר מכן עברנו את מחסום הפחד. זהו דבר בעל חשיבות רבה בחייה של כל אומה, יהיו התוצאות אשר יהיו.

מחסום הפחד התגלם בחציית תעלת סואץ ופריצת קו בר-לב. התעלה עצמה היא מכשול מים מהקשים ביותר. קו בר-לב שעל חוף התעלה הוא שורה רצופה של מעוזים אשר בהקמתם נלקחו בחשבון לקחי המעוזים המפורסמים במלחמת-העולם השנייה: קו מאז'ינו בצרפת וקו זיגפריד בגרמניה. כל המומחים הצבאיים בעולם, ללא יוצא מן הכלל, רואים את מבצע החציה כמבצע קשה. הם העריכו כי אין זה מבצע בלתי אפשרי, אולם הסכנות הנלוות אליו מחייבות מחשבה ארוכה ולאחר מכן קרבנות שלא קל לקבלם. אינני סבור שזהו הזמן המתאים להסביר את הדרך בה הצליחו הכוחות המזוינים המצרים לחצות את מחסום הפחד — חציית התעלה תחת אש ופריצת קו בר-לב — אולם, אומר מייד, כי אחד מסרטי הטלוויזיה שהוצגו בפני האנשים קיפח בצורה חמורה את המבצע המפואר, שכן עדשות המצלמה כוונו אל העמדות מהן התחילה החציה ביום השני, כשההצגה כולה עברה כבר לגדה המזרחית. התמונה שהופיעה לפני האנשים על מסך הטלוויזיה נראתה צנועה ושלווה כאילו היה זה מסע על אגם, אולם, לא כך היתה המציאות ביום הקודם. זו היתה סופה, ברק ורעם. זו היתה מלחמת אומץ והקרבה. דף התעלה היה אש ודם. אולם האנשים לא היססו. עוד יבוא היום בו יכתב הסיפור המלא של חלוצי המעבר אשר חצו את התעלה בלב הברקים, בשיירה של סירות גומי להכשיר את הקמת הגשרים על הגדה המזרחית. אומה שלמה תחוש אז כי היא חיה את אחד מרגעיה הגדולים ביותר. הגדודים, החטיבות והדיביוזיות זינקו כשהם מפלסים דרכם בלב הסכנה אל הגדה השנייה. חלקים גדולים מעוצבות אלו עברו, למעשה, אל הגדה המזרחית עוד בטרם הושלמה הרכבת גשרי המעבר. באנשים קיננה כמיהה לזנק. הם חשו כי הם נושאים דבר שאין הם יכולים לשאתו ואין הם אשמים בו. הם חשו בפצע בגופם, בגופה של מצרים. הם רצו להוכיח באופן חד-משמעי את יכלתם להלחם ואת נכונותם להלחם.

תוך שלוש שעות, ב-6 באוקטובר בין השעות 1500—1800 חצו מצרים והאומה הערבית כולה את מחסום הפחד.

לפי כל קנה מדה צבאי, יהיה מבצע החציה מאורע בהיסטוריה של המלחמות. איני אומר זאת מתוך התלהבות או הפרזה.

הפילדמרשל מונטגומרי נזקק לחמישה ימי ריכוך ארטילרי ונסיונות חדירה על מנת שיצליח לעבור את שדה המוקשים הגדול בחזית אל עלמין מול רומל בשנת 1942. שם היה, אמנם, שדה מוקשים גדול, אולם, לא היה שם מכשול מים רציני ולא היתה רשת ביצורים. מונטגומרי נזקק, כאמור, לחמישה ימים והדבר נחשב לו להצלחה חסרת תקדים. בהשוואה למה שהיה על הצבא המצרי לעבור במבצע החציה, לא נחשב שדה המוקשים הגדול של אל-עלמין לשום דבר.

ג. לבסוף, הגשמנו, לאחר „ההחלטה“ ולאחר „חציית מחסום הפחד“, את מבחן העימות, הישיר והמתוכנן, תוך מגע עם האויב הישראלי, אויב שהתייחסנו אליו יותר ממה שהוא ראוי לו. כדי שאיש לא יטעה בהבנת דברי, ייאמר, שאנו עומדים בפני אויב מודרני, משכיל, השולט באמצעי התקופה, אך אנו הפרזנו בהערכתו, כדי שנפצה את עצמנו על תחושת אולת-היד בעומק שטחנו. תמיד היה ביכולתנו להיות מודרניים כמוהו, משכילים כמוהו ושוולטים באמצעי התקופה כמוהו. תמיד היה ביכולתנו, אם היינו הופכים את „הכמות הערבית“ ל„איכות ערבית“, להשיג עליונות מכרעת עליו. ברם, אנו הסתפקנו בניפוח הדמיון, כדי שנשחרר עצמנו באמצעות הפחד, מקבלת האתגר.

ברצוני לומר, כי המערכה עודנה בראשיתה, כי הזמנים הקשים עודם לפנינו וכי המאמץ העיקרי של האויב עודנו מצפה לרגע מתאים, כדי לפרוץ ולהסתער; אך קיימות עובדות, שלא ניתן להתכחש להן.

הפיקוד הצבאי המצרי התמודד עם הפיקוד הצבאי הישראלי והיוזמה היתה בידי הפיקוד המצרי, אף אם האויב הוא החל בפרובוקציה.

— הקצין המצרי עמד מול הקצין הישראלי, כשהמצרי היה המתקיף.

— החייל המצרי עמד מול החייל הישראלי, כשהמצרי הוא זה שמבקיע את המוצבים, פותח באש ומקבל את האש מפניו ולא מגבו.

התעמולה הישראלית, ולפניה התעמולה האיפריאליסטית, ניסו בצורה זידונית לסלף ולעקם את תדמיתם של הכוחות המצרים, מתוך מגמה למוטט את האַימון בכוח ההגנה וההרתעה הגדול ביותר של הערבים.

שואת 1967 נוצלה בצורה מחפירה נגד הצבא המצרי, כאשר העובדות הבדוקות אומרות ש-80% מהכוחות קיבלו פקודת נסיגה כשטרם יצרו מגע עם האויב, וכאשר אבידות כוחות אלה לפני פקודת הנסיגה לא עלו על 250 הרוגים, ולפתע ובגלל פקודת הנסיגה עלה אחוז האבידות לממדים בלתי הגיוניים ובנסיבות בלתי צפויות.

זהו מה שהגשימה עד כה למעשה ההחלטה לחציית מחסום הפחד, העימות עם האויב. תכנית מול תכנית, כוח מול כוח ואנשים מול אנשים פנים אל פנים.

אגדות רבות נופצו באותו יום של ה-6 באוקטובר.

— אגדת חוסר ההחלטה הערבית.

— אגדת הפחד שקינן בלבבות, פחד מפני האויב.

— אגדת כוח ההרתעה הישראלי שאין להתמודד עמו וכי על כן אין מנוס אלא להכנע לו.

אנו מגיעים אל השאלה השנייה והיא: מה עלינו לעשות עתה?

התשובה היא:

1. לא לבתק את המגע עם האויב בשתי החזיתות המצרית והסורית, יהיה המחיר אשר יהיה. כלומר להמשיך את לוחמת-הנגד בלי לשים לב לקרבנות או ללחצים. משחקי „פתיחת האש” ו„הפסקת-האש” לא יוכלו לחזור עוד.

בשנת 1948 — שתי שביתות נשק.

בשנת 1967 — לאחר שישה ימים של קרבות.

בשנת 1970 — לאחר תקופה ארוכה של מלחמת ההתשה. הפסקת-האש באותה שנה היתה הפעם

היחידה שניתן היה להצדיקה, שכן, המטרה היתה הקמת רשת טילים על הגדה המערבית של התעלה, וזה מה שקרה.

לא ניתן לחזור על המשחק, אלא אם נגיע למטרה שעם השגתה נוכל לומר כי זהו הפתרון שמספק אותנו כפתרון של צדק ושלום.

עלינו לזכור, כי לאויב פוטנציאל שיש לקחת אותו בחשבון; הוא נמצא עתה בשיאו של גיוס כללי, ואין הוא יכול להשאר במצב זה, לפי נתוני כוח האדם שלו, יותר מ-15—20 יום. המשך המלחמה במצב זה של גיוס כללי, יביא את האויב למצב מסוכן ביותר.

בהתאם להערכות המהימנות ביותר עומדות לרשות האויב 50 חטיבות מגויסות או 300 אלף חיילים, כלומר, עשירית מהאוכלוסייה החיה על האדמה שגולה או כבשה ישראל. האויב הכין עצמו כל הזמן למערכת בזק בה הוא מסיים חזית אחת ופונה לחזית שניה. מתחיל את נצחונו בחזית אחת ומבסס אותו — בשניה.

הפחד והסיוט של האויב היא האפשרות למלחמה בשתי חזיתות, לכן, הוא ניסה בכוח ליישם את שיטת מלחמת הבזק בה הוא הולם ומחסל במקום אחד ופונה להלום ולחסל במקום שני.

לנו אסור בשום אופן להרשות לו לעשות זאת.

המדיניות האמריקנית היתה כמעט משוכנעת כי ישראל תוכל לסיים את המלחמה, הפעם,

תוך שלושה ימים במקום ששת הימים של 1967.

ביום בו פרצה המלחמה בתעלת סואץ והחלו פעולות החציה התקשר שר-החוץ האמריקני, הד"ר קיסינג'ר, טלפונית עם שר-החוץ המצרי — זיאט. קיסינג'ר היה בווישינגטון

וזיאט — בניו-יורק. השר שרצה קיסינג'ר להעביר לזיאט היה:

מה התועלת במעשיכם? ישראל תגייס את כוחותיה תוך יומיים ותבצע התקפה מברעת.

אחר-כך המשיך קיסינג'ר והציע הפסקת-אש והחזרת הכוחות אל הקוים בהם עמדו לפני

תחילת הפעולות. היתה זו עמדה מרגיזה בפרו-ישראליות שבה, משום שארה"ב נושאת יותר מכל צד אחר באחריות ליסורים שסבל האיזור ממצב ה„לא שלום” ו„לא מלחמה” שנמשך שש שנים.

היא היתה זו שסירבה לקשור את החלטת הפסקת האש ב-1967 בהחזרת הכוחות הלוחמים

לעמדות בהן היו לפני תחילת הפעולות, וכך נפסקה אז האש, אולם הכיבוש הישראלי באדמות

הערביות נמשך.

היא היתה זו אשר חיבלה בביצוע החלטת מועצת הביטחון מס' 242, בשליחות יארינג, בהתייעצויות ארבע המעצמות, במגעים בין שתי המעצמות, ביוזמת רוג'רס ואף ביוזמת סאדאת לפתוח את תעלת סואץ תמורת נסיגה ישראלית מוגבלת כשלב ראשון שיהיה קשור — בהתאם ללוח זמנים מוגדר — בנסיגה מלאה על-פי החלטת מועצת הביטחון. כמו-כן היתה ארה"ב זו אשר נתנה לישראל נשק. היא נתנה לה נשק במרוצת חמש השנים האחרונות יותר ממה שהשיגה ב-20 השנים הראשונות של קיומה, ודבר זה איפשר לה להתעלם מכל החלטה בינלאומית והתחייבות מוסרית ומכל הערכים שהקהילה הבינלאומית קיבלה כחוק וכאמנה.

הכוחות המצרים חצו את „מחסום הפחד" אל אדמה מצרית ומלחמתם היתה מלחמת שחרור במובן משפטי ומציאותי כאחד.

מה שהם נשאו והגשימו תחת האש הוא נס על-פי כל קנה-מדה. עם זאת, בסופו של יום מפואר בא אדם חכם כקסינג'ר ומרשה לעצמו להציע לשר-החוץ המצרי מה שהציע.

2. הריכוז בהסבת אבידות כבידות ככל האפשר לכוחות האויב — זו היתה למעשה האסטרטגיה אליה הגיע הפיקוד הכללי של הכוחות המזוינים ואשר בוצעה בהחלטה ובכשרון. דברים רבים נשתנו במטרות המלחמה ושיטות הלחימה, אך עיקרון שנשאר הוא, שהשמדת כוחות האויב הינה מטרה יסודית שיש לגייס את כל האמצעים להשגתה — השמדת כוחות האויב ולא שום דבר אחר.

השמדת כוחות האויב היא אשר תפתח את השער בפני המטרות הגדולות כגון: האדמה, הרצון הפוליטי וכדומה.

נוסף על כך, הריכוז בהשמדת הכוחות המזוינים של האויב הינו התמריץ הגדול ביותר למורל כוחותינו. כן הוא משמש כוח מניע רב ליעילות המלחמה והשפעתה מבחינתו. אשר לצד הישראלי, זהו הדבר היחידי אשר יזעזע את ישראל עמוק עמוק. הכסף אינו מהוה בעיה בשיקוליהם. הנשק זורם בשיירות מעבר הגבול, אך הדם — שהם סבורים כי הוא משובח מכל דם אחר, כטענתם הגזענית — הרי מקורותיו מוגבלים. ישנם בישראל 3 מיליון תושבים, וכמה שיבואו בגלי העליה הרי המספר הוא קטן ביחס לעליונות המספרית הערבית.

3. חזית העימות חייבת להתרחב במהירות המירבית ובשעור גדול יותר מכפי יכולת ישראל להשפיע עליה, או יכולת ארה"ב לשלוט בה.

העימות פרץ למעשה בין האומה הערבית לבין ישראל כשמאחוריה ארה"ב, שאינה מסתירה את הזדהותה עם ישראל ואת התחייבויותיה המעשיות כלפיה, ואם תתרחב זירת העימות, הרי דבר זה יבסס את שתי המשאלות הקודמות והן אי-ניתוק המגע עם האויב והריכוז בהסבת מירב האבידות לכוחות האויב.

זירת העימות איננה רק האדמה שעליה נעים חיילינו, אלא היא חייבת להקיף את כל השטח שבו חיה אומתנו הערבית.

אנו מגיעים לשאלה השלישית, על המחר. זהו המשך הגיוני לאתמול ולהיום. השאלה היא: כיצד נוכל לנצל את המחר לטובתנו. התשובה היא כדלהלן:

מה שעשינו אתמול הוגשם. מה שאנו עושים היום מתקדם בדרך לביצוע, ואף מעבר לכך. ואם כן, אנו נמצא את עצמנו בפני אפשרויות עצומות, שאיש לא יוכל להעריכן בקלות. לדעתי, ירכז האויב הישראלי את כל מאמציו תוך השעות הבאות כדי לבטל אפשרויות אלה. אפשרויות אלה הן:

1. להפעיל את כל הפוטנציאל הערבי העצום והוא מסוגל ללא כל ספק להשפיע בצורה מוכרעת על עמדת ארה"ב. משלוחי הנפט הערבי יתכן שאינם כה חיוניים ברגע זה לשיקום הביטחון הלאומי האמריקני באופן ישיר, אך הנפט כגורם מסחרי — שממנו 60% מרווחיה של אמריקה, בכוחו, עתה, לפגוע בלב ארה"ב, אם נזכור, שלב אמריקה נתון בכיסה. אף משלוחי הנפט בכוחם עתה להעמיד את ארה"ב במצב עדין כלפי בעלות-בריתה בנאט"ו, ואם קלף הנפט ינוצל בצורה מדעית ונאורה, מחר ולא מחרתיים, הרי תעמוד ארה"ב בפני משבר עם בעלות-בריתה עד כדי התפוררות ליכוד המערב כולו. במצב הקיים היום, נשק הנפט אינו פוגע רק במשבר האנרגיה בעולם אלא אף במשבר המטבע בעולם.

רצוני לעורר שאלה נוספת. בידעות מניו-יורק נאמר, כי ישראל ביקשה מיהודי ארה"ב בלבד לאסוף מייד מיליארד דולאר, ויש לזכור כי ממוצע הסיוע השנתי הוא 1/2 מיליארד דולאר. ישראל לא חשה שלא בנוח כשהיא פונה לעזרת יהודי ארה"ב ומושיטה ידה לסיוע כספי. הגיע הזמן שנעריך דבר זה נכונה, ביחס לנסיון האומה הערבית וללא תסביכים או רגישויות.

יתכן שיאמרו, ולא מתוך כפיית טובה, שמצרים קיבלה בתוקף הסכם הסיוע הערבי בחירטום במשך שש השנים שעברו פחות ממה שקיבלה ישראל בשנה אחת משנים אלו, זה נכון. יתכן שיאמרו שהסיוע עלה על מסגרת הסכם הסיוע, אך תוספת זו אינה עולה על 10 מיליון דולר ורובם ניתנו בצורת פקדונות, למועדים מוגבלים. זוהי אמת שניה. האמת השלישית היא שתמלוגי המדינות המפיקות נפט עלו במידה עצומה כתוצאה ישירה ממשבר המזרח-התיכון או משבר מצרים. בגלל משבר זה, ובגלל חסימת תעלת סואץ, עלו מחירי הנפט הרבה למעלה מכפליים. בגלל משבר זה ואוירת המתיחות שנלוותה אליו, היו החברות הפועלות בעולם הערבי מוכנות לבוא לקראת ממשלות ערב, כדי להבטיח את המשך עסקיהן. מצרים אינה מקנאה או חומדת איש, שכן היא יודעת את ערכה ואת העתיד הערבי שהוא חטיבה אחת.

עתה, מה יקרה, אם מדינות הנפט הערביות יתכנסו ויתלכדו סביב מנהיגיהן? ואם גם אותם אילי ההון הערביים, והם רבים, יחליטו לפחות, שהסיוע שמקבלת ישראל מידי העולם, יינתן למצרים על-ידי בעלי היכולת הערביים, דולר מול דולר וסנט מול סנט. אם יהודי אמריקה בלבד יעניקו לישראל השבוע מיליארד דולר, הרי העשירים הערביים יתנו השבוע למצרים מיליארד דולר. דבר זה יגביר את כושר עמידתה של מצרים ויתן לעולם תחושה שהאומה הערבית כולה ניצבת בפני גורלה. ממשלת כווית קראה לקיים כנס של מדינות הנפט בארצה, כדי לדון בתפקיד שיכול הנפט הערבי למלא במערכה.

הלואי וכנס זה היה נערך בריאד' ובראשות המלך פיצל עצמו ובדרג פסגה של מדינות הנפט מחצי האי הערבי והמפרץ ועד סעודיה, כווית ומדינות הנסיכויות קטר ובחריין. כנס כזה היה צריך לקבוע סדר-יום שלו משלוש נקודות:

— תפקיד הנפט הערבי במערכה כהצעת כווית.

— תפקיד היתרות הערביות במערכה. ישנו דו"ח בעניין זה שגדון בליגה הערבית.

— חיווק מצרים וסוריה מבחינה חומרית במקביל לסיוע הכספי שמקבלת ישראל, לפחות. במצרים היו כאלה שהתביישו אף לחשוב על כך בשנים שעברו למרות ההשפלה במצב של לא מלחמה ולא שלום.

עתה, מצרים וסוריה נתונות במערכה בתוך מבול של דם וגיהנום של אש; כלום לא הגיע הזמן לומר את האמת למען האמת?

העם המצרי והעם הסורי משלמים את מס המאבק הלאומי בדם ובאש ובנטל חומרי ונפשי בלתי מוגבל, אך המאבק הלאומי איננו מונופול של מצרים וסוריה בלבד.

2. התיאום בין שתי מעצמות-העל — נתון להשפעות שליליות ודבר זה בולט עתה לעין. על כך הצביע ד"ר קסינג'ר עצמו בהצהרתו הרשמית.

יש לומר בכל הכנות והיושר כי ברה"מ הוכיחה עד הרגע האחרון כי היא ידידה וזוהי הזדמנות בלתי חוזרת להחזרת הקשרים והקמתם על יסודות מוצקים. יש לומר למען האמת וההיסטוריה שמצרים לחמה עד 1956 ועד רגע זה בנשק שברשותה, כלומר, בנשק סובייטי בלבד. לא ראיתי השבוע אדם כה מאושר כפי שראיתי את וינגראדוב, שגריר ברה"מ בקהיר. הוא יצא מפגישה עם סאדאת כשזה אמר לו: הנשק שלכם הוא שהיה בידינו בעת הצליחה. וינגראדוב אמר לו בחיוך רחב: אני מכהן זה שלוש שנים כשגריר בקהיר. חייתי עמכם ימים יפים וימים מרים, אך זוהי פסגת עבודתי בקהיר.

3. השפעות עמוקות התחוללו בדעת הקהל העולמית. העולם אינו מכבד אלא אותם, היודעים את מטרותם, חיים למענה ומתים למענה. העולם עתה, מוכן לשמוע את ההשקפה הערבית ברצינות. עד כה היה העולם משוכנע בהשקפה זו מתוך רגש חמלה על העשוק. כיום, העולם משוכנע יותר בהשקפה הערבית כאשר העשוק מוכן לשאת נשק ולהלחם בעושקו. מישל ז'ובר, שר-החוץ הצרפתי, היה ברור ביותר והוא ביטא נאמנה את דעת הקהל העולמית כאשר אמר, בעקבות ישיבת מועצת הביטחון הלאומית הצרפתית: מי פתח הפעם בקרבות? לא נוכל להאשים עמים הנלחמים להחזרת אדמותיהם, ואנשים שאינם מבקשים אלא לשוב לבתיהם.

לסיכום מאורעות השבוע נוכל לומר במשפט אחד וללא כל הגזמה: המפה הפוליטית של המזרח-התיכון נשתנתה; זוהי עובדה שיש לאמרה, אך מתוך תחושת מלוא האחריות, העונה ומתוך הבנה עמוקה למצב בעולם, חוקיו ואמות-המידה שלו.

דובר צה"ל מודיע:

שחי ספינות טילים סוריות טובעו בידי ספינות טילים ישראליות בקרב ימי שהתחולל הלילה במבואות הנמל טרטוס. כל ספינותינו חזרו בשלום לבסיסן.

דו"ח מסכם ליום 12 באוקטובר, שעה 0600

המלחמה — כללי

- משלוחי נשק חדשים מברה"מ לסוריה ולמצרים (הארץ, דבר, על המשמר, פריס).
- ארה"ב על סף אספקה מסיבית של נשק לישראל (הארץ, דבר, ג'רוסלם פוסט, בי.בי.סי.); לחץ על ניקסון בשאלת אספקת נשק לישראל על-ידי בעיית הנפט (בי.בי.סי.).
- קהיר: פנטומים מנושאות-מטוסים אמריקניות מפציצים מטרות במצרים (ג'רוסלם פוסט, על המשמר — בשם סוכנות ידיעות מצרית).
- משרד החרם הערבי בדמשק מאיים על חברות התעופה קל"מ וטו"א בחרם אם ימשיכו בהטסת מתנדבים ואנשי צבא לישראל (ג'רוסלם פוסט).

פרשנות

- המפנה על הסף; האסטרטגיה של צה"ל — להרוץ ציא את סוריה מהמלחמה ובלימת המצרים (דבר).
- מינוי אלופים (מיל") — לשם מילוי פונקציות חדשות ועזרה לאלופים הקיימים (דבר, על המשמר).
- ישראל חופשית עתה לקבוע בעצמה את העיתוי לפעולה נגד מצרים (דבר, מערכת).
- ארה"ב: המלחמה תגביר השפעת ה"סיפוחיס" טים". ישראל תהיה מבודדת; השלום רחוק.
- קו בר-לב אינו רק המוצבים בקו הראשון; עיקרו בשליטת צה"ל בחזית התעלה (דבר).
- טוב שלא יצאנו למלחמת מנע; זאת לשמירת היחסים עם ארה"ב.
- בהיותנו בגבולות רחבים אנו יכולים להרשות לעצמנו עתה להיות מותקפים (על המשמר).
- דרושה בחינה מחדש של הכוחות והיערכות ל- מצב חדש (שיף, מרקוס, שוייצר, סלפטר — הארץ).
- פריס: הנימה משתנה אצל הערבים והיא פחות שחצנית; דיווח נרחב על הריגת אזרחים ערבים ועל טילי "פרוג" (עיתונות).
- רומא: אמינות להודעות ישראל בניגוד לספקנות ששררה בתקופת ששת הימים. גוברת האהדה לישראל.

בעיות במוקד ההתעניינות

- רכבת הנשק לערבים.
- יחסי מעצמות-העל.
- המצב בחזיתות.
- בעיית הנפט.

שעה 0330 חאריך 12.10.73

דובר צה"ל מודיע:

שתי ספינות טילים סוריות טובעו בידי ספינות טילים ישראליות בקרב ימי
שהתחולל הלילה במבואות הנמל טרטוס. כל ספינותינו חזרו בשלום לבסיסן.

דו"ח מסכם ליום 12 באוקטובר, שעה 0600

המלחמה — כללי

- משלוחי נשק חדשים מברה"מ לסוריה ולמצרים (הארץ, דבר, על המשמר, פריס).
- ארה"ב על סף אספקה מסיבית של נשק לישראל (הארץ, דבר, ג'רוסלם פוסט, בי.בי.סי.); לחץ על ניקסון בשאלת אספקת נשק לישראל על-ידי בעיית הנפט (בי.בי.סי.).
- קהיר: פנטומים מנושאות-מטוסים אמריקניות מפציצים מטרות במצרים (ג'רוסלם פוסט, על המשמר — בשם סוכנות ידיעות מצרית).
- משרד החרם הערבי בדמשק מאיים על חברות התעופה קל"מ וטו"א בחרם אם ימשיכו בהטסת מתנדבים ואנשי צבא לישראל (ג'רוסלם פוסט).

פרשנות

- המפנה על הסף; האסטרטגיה של צה"ל — להור ציא את סוריה מהמלחמה ובלימת המצרים (דבר).
- מינוי אלופים (מיל') — לשם מילוי פונקציות חדשות ועזרה לאלופים הקיימים (דבר, על המשמר).
- ישראל חופשית עתה לקבוע בעצמה את העיתוי לפעולה נגד מצרים (דבר, מערכת).
- ארה"ב: המלחמה תגביר השפעת ה"סיפוחיס-טיס". ישראל תהיה מבודדת; השלום רחוק.
- קו בר-לב אינו רק המוצבים בקו הראשון; עיקרו בשליטת צה"ל בחזית התעלה (דבר).
- טוב שלא יצאנו למלחמת מנע; זאת לשמירת היחסים עם ארה"ב.
- בהיותנו בגבולות רחבים אנו יכולים להרשות לעצמנו עתה להיות מותקפים (על המשמר).
- דרושה בחינה מחדש של הכוחות והיערכות ל-מצב חדש (שיף, מרקוס, שויצר, סלפטר — הארץ).
- פריס: הנימה משתנה אצל הערבים והיא פחות שחצנית; דיווח נרחב על הריגת אזרחים ערבים ועל טילי "פרוג" (עיתונות).
- רומא: אמינות להודעות ישראל בניגוד לספקנות ששררה בתקופת ששת הימים. גוברת האהדה לישראל.

בעיות במוקד ההתעניינות

- רכבת הנשק לערבים.
- יחסי מעצמות-העל.
- המצב בחזיתות.
- בעיית הנפט.

- שאזלי: מחצית שריון ישראל בתעלה הושמדה. היתרה תושמד תוך ימים אחדים (בי.בי.סי.).

הזירה הערבית

- ירדן מגייסת מילואים (הארץ).
- גברה פעילות המחבלים מלבנון (דבר).

ישראל — פנים ועורף

- אבידות הישראלים בשיעור נמוך מאלה של ששת הימים; האבידות לא פורסמו כי טרם הוברר מי נערך; מודיעים למשפחות הפצועים; חרושת הש"מעות; לא נשבו חיילות; ההתפוצצויות שנשמעו מעל ערי ישראל — „בומים" של מטוסינו.
- התעשייה הצבאית פועלת במלוא הקצב (על המשמר).
- ספיר: הוצאות המלחמה — כמיליארד ל"י (על המשמר); מעבר למשק מלחמה (דבר).
- החיים ביהודה ושומרון — כסדרם (דבר).
- בעד ממשלת ליכוד לאומי (שפיר, דבר).
- מלאי הדלק בארץ מספיק (דבר).
- פרופסורים: גבולות בטוחים — חשובים מתמיד. הערבים תיכננו את המלחמה (אבינרי, רוטנ-שטריך, טלמון, הרכבי ועוד).

הזירה הבינלאומית

- תגובות בחו"ל מצדיקות בדיעבד ההחלטה שלא לצאת למלחמת מנע (על המשמר).
- במועצת הביטחון: כל צד מאשים האחר בהרג אזרחים (בי.בי.סי.).
- דאגה בציבור הבריטי בשל פגיעות חיל-האוויר במתקני נפט בסוריה (על המשמר); דאגה נוכח אפשרות לחוסר נפט, אך פרשנים מרגיעים (בון).
- רומניה מגנה הפצצת דמשק (דבר).
- חילוקי דעות אם ירדן תתערב (בון, עיתונות).
- קץ ההפשרה הבינ-גושית — ברה"מ מפרה ההפ"שרה (וושניגטון, פרשנים); פגיעה ביחסי ה-מעצמות.
- פריס: אחריות סובייטית ישירה, הסובייטים הטעו את ארה"ב (דבר — זמר, אשד).
- מאליק: לערבים זכות להילחם כל עוד לא תיסוג ישראל מהשטחים (רדיו).
- תקוע משתמש בהאשמות כלפי הערבים כרודפי-יהודים וכאנטישמים.
- קשרי סאדאת והנאצים (רדיו).

- בון: הסתמכות בולטת על מקורותינו, תמונה של מעבר למתקפה.
- גרמניה: אהדת האזרח לערבים, רבים היו מרו-צים אם תנחל ישראל מפלה.

חזית סוריה

- סימנים שסוריה רוצה בהפסקת אש במועצת-הביטחון (הארץ מניו יורק).
- הידרדרות ואנדרלמוסיה בצבא הסורי. אסד חר-שש מהפיכה (פרשן הארץ).
- התקרבות צה"ל לדמשק עלולה להניע את ברה"מ לחוש להצלת סוריה (הארץ, מקופנהגן).
- שגרירות ברה"מ בדמשק מכחישה האשמות מא-ליק בדבר הרג אזרחים רוסים בדמשק (דבר).
- סוריה: יותר מ-400 אזרחים נהרגו בהפצצות ישראל; איום בתגמול (הארץ); — בתי זיקוק בחומס בוערים (דבר).
- דיין — בחזית בסוריה חלה תפנית לטובתנו; הרצוג — אנו בשלב הכרעה בסוריה (שידורי ישראל).
- 16,000 חיילים עיראקים ו-100 טנקים הגיעו לסוריה (ל'אוריין מבריות, על-פי מקור קומר-ניסטי).
- אנשי רמת מגשימים חזרו לשובם (דבר).
- 80 מטוסים סובייטיים נושאי נשק הגיעו לסוריה ביממה האחרונה (רדיו); אין ערך לאספקת ה-נשק לסוריה נוכח המצב בחזית (טלביזיה בון).
- לונדון: הפריצה לדמשק — כותרות ראשיות.

חזית מצרים

- נהדפו נסיונות פריצה מצריים מראשי הגשר שלהם, כולל לכיוון ראס סודאר (הארץ); כוחר תינו טיהרו את השטח ממצרים עד איזור האג-מים (על המשמר).
- מלחמת התשה בסיני (ג'רוסלם פוסט).
- זיאת באו"מ: 500 מצרים נהרגו מהפצצות יש-ראל בדלתה וליד קהיר (ג'רוסלם פוסט, דבר).
- קצין ישראלי באיזור התעלה: „הופתענו במער-זים" (ג'רוסלם פוסט).
- כתב רויטר מהשטח הכבוש על-ידי המצרים בסיני: שינוי לטובה במוראל המצרי; — צומצם הפער בין הקצין לחייל המצרי (ג'רוסלם פוסט).
- לונדון: יתכן שהקו בדרום יתייצב ויהא בסיס להסדר-ביניים חדש (עיתונות).
- פריס: מצרים מניפים דגל מצרי על מוצב ישר-אלי; המצרים חופשים בתנועה בגשרי התעלה (עיתונות).

דובר צה"ל מודיע:

לילה שקט עבר על הכוחות הלוחמים בשתי הזירות. עם אור חודשה הפעילות כאשר כוחותינו ברמת הגולן מחדשים את יוזמת ההתקפה מאחמול ואלו בזירת סיני מתפתחים דו-קרבות ארטילריים. ח"א ממשיך הבוקר בסיוע בהיקף נרחב לכוחות היבשה. עם טיבוען של 2 ספינות טילים סוריות הלילה, מגיע מספרן הכולל של ספינות הטילים שטובעו עד כה ל-10, מבלי שאף אחת מספינות הטילים שלנו חנזק.

גם הלילה התנהלה פעילות מחכלים רבה בגבול הלבנון, מאיזור דן-דפנה במזרח ועד איזור בצת-גשר=זיו במערב. בשורה של פעולות, הופעלו בעיקר קטיושות ואובחנו 35-40 נפילות של טילי קטיושה בתחום ישובנו (דן, דפנה, מעין ברוך, בית הלל, מטולה, מרגליות, בצת, גשר זיו). נמסר על פצוץ קל אחד ולא נגרמו נזקים רציניים.

דו"ח מסכם ליום 12 באוקטובר, שעה 1800

המלחמה — כללי

- פרשן יו.פי. בלונדון: טעות חמורה במערב בהערכת מאזן החימוש; במערב סברו כי לישראל עליונות צבאית מכרעת; לא ידעו כמויות ציוד ונשק וסוגיהם שבידי הערבים ולא העריכו את רמת האימון והמודיעין של הערבים (ידיעות).
- צות אל ערב, קהיר: חילופי מפקדים בישראל, להערכת מומחים, יגרמו קרע בין מפקדים ישנים לחדשים. חשש מכפיה להסדר חלקי בתעלה (ז'ק, מעריב).
- מתי פלד: אין תחליף ליוזמה התקפית; הממ"ד שלה גרמה לאבדן היוזמה. צה"ל חייב תמיד לתקוף (מעריב).
- בגין: למדנו להעריך את חשיבות השטחים; אלמלא השטחים היתה סביבנו טבעת חנק (מעריב).
- ח"כ לנדאו: מטרותינו: מיגור כוח האויב, הרס צבאו לתקופה ממושכת; יש לפגוע גם בתשתית כלכלית, ולא רק בצבא; הכרחים תיקוני גבול ברמה וכן בתעלה.
- נגוזו אשליות בישראל לגבי לוחמת הערבים; חיזוק בישראל להשקפת הגבולות הבטוחים (וושנינגטון פוסט — מעריב).

בעיות במוקד ההתעניינות

- התבוסה הסורית.
- הנשק הסובייטי לערבים.

דובר צה"ל מודיע:

לילה שקט עבר על הכוחות הלוחמים בשתי הזירות. עם אור חודשה הפעילות כאשר כוחותינו ברמת הגולן מחדשים את יוזמת ההתקפה מאתמול ואלו בזירת סיני מתפתחים דו-קרבות ארטילריים. ח"א ממשיך הבוקר בסיוע בהיקף נרחב לכוחות היבשה. עם טיבוען של 2 ספינות טילים סוריות הלילה, מביע מספרן הכולל של ספינות הטילים שטובעו עד כה ל-10, מבלי שאף אחת מספינות הטילים שלנו תנזק.

גם הלילה התנהלה פעילות מחבלים רבה בגבול הלבנון, מאיזור דן-דפנה במזרח ועד איזור בצת-גשר-זיו במערב. ביורה של פעולות, הופעלו בעיקר קטיושות ואובחנו 35-40 נפילות של טילי קטיושה בתחום ישובנו (דן, דפנה, מעין ברוך, בית הלל, מטולה, מרבליות, בצת, גשר זיו). נמסר על פצוע קל אחד ולא נגרמו נזקים רציניים.

דו"ח מסכם ליום 12 באוקטובר, שעה 1800

המלחמה — כללי

- פרשן יו.פי. בלונדון: טעות חמורה במערב בהערכת מאזן החימוש; במערב סברו כי לישראל עליונות צבאית מכרעת; לא ידעו כמויות ציוד ונשק וסוגיהם שבידי הערבים ולא העריכו את רמת האימון והמודיעין של הערבים (ידיעות).
- צות אל ערב, קהיר: חילופי מפקדים בישראל, להערכת מומחים, יגרמו קרע בין מפקדים ישנים לחדשים. חשש מכפיה להסדר חלקי בתעלה (זיק, מעריב).
- מתי פלד: אין תחליף ליוזמה התקפית; הממ"ד שלה גרמה לאבדן היוזמה. צה"ל חייב תמיד לתקוף (מעריב).
- בגין: למדנו להעריך את חשיבות השטחים; אלמלא השטחים היתה סביבנו טבעת חנק (מעריב).
- ח"כ לנדאו: מטרותינו: מיגור כוח האויב, הרס צבאו לתקופה ממושכת; יש לפגוע גם בתשתית כלכלית, ולא רק בצבא; הכרחים תיקוני גבול ברמה וכן בתעלה.
- נגזו אשליות בישראל לגבי לוחמת הערבים; חיזוק בישראל להשקפת הגבולות הבטוחים (וושנינגטון פוסט — מעריב).

בעיות במוקד ההתעניינות

- התבוסה הסורית.
- הנשק הסובייטי לערבים.

ה"רכבת" הסובייטית בנמל תעופה סורי (ידי-עות).

ה"רכבת" — עדות למכה שספגו הסורים (ידי-עות, מפי קצין בכיר).

שמונה מאות מכלל אלף ומעלה הטנקים שהח-דירו הסורים לגולן — הושמדו (ידיעות).

מחסור בדלק בסוריה בשל הפצצות (ידיעות).

קטיושות על נהריה, בצת ושלומי.

אנשי הישובים בצפון הרמה שבו לבתיהם.

חזית מצרים

כתבים זרים מציינים שהמצב בקפאון; השפעה מועטה להתקפות חיל-האוויר; מערך טילים צפוף בחזית המצרית; המלחמה קשה לישראל ומחירה רב; ישראל נמנעת מהתקפה מחשש לנפגעים רבים יותר; כושר לחימה טוב של המצרים. פר-סום שהוכחש, על השתתפות מטוסים אמריקנים בקרבות לימין ישראל (רדיו, סוכנות ידיעות מצרית, ידיעות).

התייצבות הקוים לאורך התעלה (מעריב).

הופסקו טיסות אזרחיות ממצרים (בי.בי.סי, רדיו); טענות על פגיעותינו באזרחים במצרים (רדיו).

כוחות פשיטה של צה"ל חדרו למערך המצרי מעבר לתעלה (מעריב).

הקרב בתעלה קשה, אך צה"ל דוחק את המצרים צעד אחר צעד (טיימס — ידיעות).

התפרצות רגשית היסטורית בתפילה במסגד במצ-רים. נאום שאפעי על מזימת 1967 וחסד אללה עתה.

הדגשת התוכן הדתי של המלחמה — הימנעות מהתייחסות לזירה עצמה (רדיו).

שאזלי: גם אם נובס הצלנו את הכבוד הערבי (ידיעות); אזהרות מאופטימיות מופרזת (ידי-עות); הערכות מצרית מאפשרת לנו פעולה בלא לחץ זמן (ידיעות).

הזירה הערבית

כתבים זרים: ישראל רוצה ניצחון מהיר על סור-יה כדי לשכנע את ירדן שלא תצטרף; האיומים כלפי דמשק — משמעותם גם כלפי ירדן ולבנון.

ישראל — פנים ועורף

כתבים זרים: יצירת דעת קהל בארץ שיש לקבל מציאות חדשה; מצב המלחמה היטיב התנהגות הציבור.

כתבים זרים: הערבים בשטחים — מאמינים למצרים, מקוים לשחרורם אם ארה"ב לא תת-ערב; ערביי ישראל שמחים לא לאפשרות ניצחון ערבי אלא לשינוי תדמיתם.

ברה"מ נלהבת מהערבים (גארדיאן מבירות — מעריב).

נגד ערפל ההסברה; אין להצטרף למליצות; הר-כרה חשיבות דעת הקהל בעולם (ידיעות); על צה"ל לגרום לכך שתהא זו המלחמה האחרונה (ידיעות).

הנסיבות היו נגדנו: עתוי ההתקפה, כוח האויב, עמדת הרוסים — עמידתנו עד כה, חרף הנסי-בות, מוכיחה הצלחת הרוח היהודית הגדולה (ידיעות).

זיילי טלגראף: למצרים ולסורים עתה מחסור בטילים, לאחר שירו כבר אלפים (ידיעות).

כתבים זרים: שבח לסורים ולמצרים, יכולת יפה, נהרס דימוי הערבים הקודם, מטרת ישראל גם להשמיד כושר הלחימה של מצרים וסוריה וגם התפשטות בגבולות; המצרים ישמחו מבחינה אסטרטגית אם יימשך המצב השורר עתה בחזי-תות זמן רב ויהיה לחץ להפסקת אש.

עתונות רומא: נגד מתן אפשרות לסאדאת לשמור על יוקרה; על ישראל לשאוף לניצחון מכריע; מה היה קורה אילו עמדה עתה ישראל בגבולות 1967? אהדה רבה לישראל; שיפור רב באמינות הודעותינו; הזדהות עם ישראל, התרשמות שיש-ראל לוחמת על עניין צודק; השפעת המלחמה על הכלכלה העולמית.

גבע: מלחמה זו תואמה על-ידי האויב; ההסברה הערבית היתה עד כה נכונה ושקולה; עתה כבר מופצות בקרב הערבים ידיעות להכנת הכישלון (רדיו).

חזית סוריה

כתבים זרים מציינים תבוסת הסורים; תיאורי הטנקים הסורים השרופים; לא ברורה מטרתנו לגבי דמשק; יתכן שלא היו לנו מטרות צבאיות, אך ברור שעולות וצומחות כאלה; תהא למערב אפשרות ללמוד את הטנק טי-62.

בי.בי.סי. — נפגעו פרברי דמשק, אך לא העיר עצמה; הודעות קצרות על המערכה; אין מציינים היכן החזית. אזעקות בסוריה (רדיו); צה"ל בטווח תותחים מדמשק (ידיעות).

הרצוג: הקרב הניטש עתה הוא על הצבא הסורי ולא על יעדים (רדיו).

רוסיה מעבירה נשק לסורים; הערבים מאומנים לפי דוקטרינה סובייטית (כתבי חוץ); תבוסת הסורים חשפה את כוונות הסובייטים למעורבות גלויה (ידיעות).

בון: כותרות — הישראלים עולים על דמשק; תיאורי גבורה שלנו (עתונות).

רדיו דמשק: החייל הערבי יילחם עד השחרור.

מרד ביחידה סורית ליד דמשק (מעריב); סורים רעבים מסגירים עצמם (ידיעות); קצינים סורים יורים על חייליהם שניסו לברוח (ידיעות).

סי.בי.אס. — חיל-האוויר פגע ב"אנטונובים" של

דובר צה"ל מודיע:

רשימות השבויים שנפלו בידי צה"ל מועברות באורח שוטף לידי הצלב האדום הבינלאומי.

נציגי הצלב האדום החלו לבקר אצל השבויים המאושפזים בבתי חולים.

שר החוץ הבריטי: כבר אמרתי בעבר שאין לצפות ממדינות ערב שישלימו עם הגבולות הנוכחיים; קומי תוקף האמברגו וההמלצות לשיבה לקווי 4 ביוני 1967 (רדיו). — פקידים בריטים — אין אמברגו אך חלה הפסקת משלוחי נשק לאי-זור (מעריב); הציבור הבריטי אוהד לישראל, לא כן עיתונים ורדיו (מעריב).

כעס ערבי על נימה פרו-ישראלית של קנצלר גרמניה ברנדט (ידיעות מגרמניה).

סיירת ר-2 משחתות סובייטיות עברו הדרדנלים ליס-התיכון (מעריב).

פומפידו: ישראל יכולה לנצח רק במלחמת בזק; בן-נתן דוחה הצעת צרפת לשירותיה הטובים (מעריב); גלעדי: ממשלת צרפת כממשלת וישי; צרפת פועלת בגלל בצע נפט וכסף (מעריב); תורכיה לא תתיר למטוסים אמריקניים בשטחה להתערב; לוב הזהירה את הולנד מגיוס מתנדבים לישראל; ראש ממשלת הולנד טוען כי סוריה ומצרים הן התוקפניות (מעריב).

ישראל העבירה רשימת נעדרים לצלב האדום (מעריב, רדיו).

הייכל על המלחמה

מתוך הטור השבועי של חסנין הייכל (11.10.73)

„מה עלינו לעשות עתה? 1. לא לנתק את המגע עם האויב בשתי החזיתות — המצרית והסורית, יהיה המחיר אשר יהיה. יש להמשיך את לוחמת-הנגד בלי לשים לב לקרבנות או ללחצים. משחק „פתיחת האש״ ו„הפסקת האש״ לא יוכל להישתנות. עלינו לזכור כי לאויב פוטנציאל שיש להביא אותו בחשבון; הוא נמצא עתה בשיאו של גיוס כללי, ואין הוא יכול להשאר במצב זה, לפי נתוני כוח האדם שלו, יותר מ-15—20 יום. המשך המלחמה במצב זה של גיוס כללי יביא את האויב למצב מסוכן ביותר. 2. הריכוז בהסבת אבידות כבודות ככל האפשר לכוחות האויב — זהו הדבר היחיד אשר יזעזע את ישראל. הכסף אינו מהוה בעיה בשיקוליהם של הישראלים; הנשק זורם בשיירות מעבר הגבול, אך הדם — שהם סבורים כי הוא משובח מכל דם אחר, כטענתם הגזענית — מקורותיו מוגבלים.

אזרחי הגדה המערבית אינם נגררים אחר ההסתה הערבית; ערבים ב„משולש״ מתנדבים לעבודות במשק (מעריב וידיעות).

דרושה ממשלת ליכוד לאומי (ילין מור, ידיעות); אין דיונים על כך (מעריב); דרוש קבינט מלחמה מצומצם; דחית החלטה על הבחירות (רוזנבלום, ידיעות).

היענות רבה למלוה, העורף יתן כסף, חשיבות ההתנדבות (מעריב, ידיעות).

הזירה הבינלאומית

בון: השתתפות ברה״מ — בקימום כוח הערבים; אזהרת ארה״ב כי אם לא תתמוך בישראל במידה רבה תגבר השפעת הרוסים; דאגה רבה לעניין הנפט; דאגת היהודים בגין האבדות; מתן כסף לישראל (רומא, בון, עיתונות).

גרומיקו: הפתיע שגרירות מצרים בהצהרה על רצון לשלמות כל המדינות במזרח-התיכון (רדיו).

אנ.בי.סי.: ארה״ב תמלא אבדות ישראל בצידוד; היא דורבנה על-ידי הצטרפות עיראק.

אבן: אין סימן לשינוי מדיניות ארה״ב (מעריב); לא נתקבלה החלטה על הספקת מטוסים לישראל (גירוסלם פוסט).

הרוסים הולילו את ארה״ב שולל בהסוואת ההיערכות (מעריב).

ישראל איבדה מאמינותה; חרדה והזדהות ב-ארה״ב; גם המטיפים קודם לנסיגה שוללים אותה עתה (ווינגטון, ידיעות); זעם על עמדת הרוסים ועל רכבת הנשק לערבים; ישראל תקבל פנטומים וטילים (ידיעות).

קייסינג'ר: ישראל דחתה אזהרות המערב על התקפה ערבית; אזהרות סאדאת שישראל תובס תוך יומיים (מעריב).

תקוע למאליק: שיטותיך כשל גבלס והיטלר (ידיעות).

תרמית הרוסים — יציאת המומחים מסוריה וממצרים ערב המלחמה (פרשן יו.פי, ידיעות).

מסיבת עיתונאים בושינגטון עם שר-החוץ האמריקני, הנרי קיסינג'ר (12.10.1973)

כדי למקד את דיוננו רצוני להתחיל בסקירה קצרה של המצב במזרח-התיכון כפי שהוא נראה לנו. עליכם להבין, כי ברגע זה אנו עומדים בשלב עדין, אשר בו מטרתנו העיקרית היא להביא לידי הפסקת פעולות האיבה ולהניח יסוד לשלום קבוע יותר במזרח-התיכון, ולכן יהיה עלי להיות מסויג כלשהו בכמה מן ההערות שלי ובכמה מתשובותי לשאלותיכם. אני מקוה כי אחר סיומו של שלב זה אערוך מסיבת עיתונאים נוספת שבה אביא לפניכם דו"ח מלא יותר משיכול אני להביא היום.

ראשית, מבחינת מה שהיה ידוע לנו לפני פרוץ פעולות האיבה, הרי שבוע לפני כן ידעה ארה"ב כי ישנם ריכוזים נוספים של כוחות סוריים וכן כי כוחות מצריים נמצאים במה שפורש הן על-ידי המודיעין שלנו והן על-ידי המודיעין הישראלי כתמרונים סתיו שגרתיים.

ביקשנו מן המודיעין שלנו והן מן המודיעין הישראלי, שלוש פעמים שונות במהלך השבוע שקדם לפרוץ פעולות האיבה, לתת לנו את הערכתם על מה שעלול לקרות. היתה תמימות-דעים, כי פעולות איבה אינן סבירות עד שאין כל סיכוי שהן יתחוללו. כן לא הועלתה האפשרות של פעולות איבה בכל אחד מן הדיונים שנערכו עם הצדדים במסגרת האו"ם בשבוע שעבר.

בנסיבות אלה לא היתה לארה"ב עילה להזהיר מדינה כלשהי נגד נקיטת פעולת-מנע. משום כך, בשבוע שקדם לפרוץ פעולות האיבה, לא נתנה ארה"ב כל עצה לגבי האפשרות אשר בדעה אחת הובטח לנו שאין זה סביר שתתגשם, ואף יותר מזה, ודאי לא תתגשם.

הפעם הראשונה שבה נמסר לממשלת ארה"ב כי פעולות איבה עומדות לפרוץ מדי רגע היתה בשעה 6.00 בבוקר ביום השבת, כאשר הוערתי משנתי והתקשרתי מייד עם הנשיא. מאז ועד הרגע שבו נמסר לנו כי פעולות האיבה אכן החלו — הדבר היה בשעה 9.00 בקירוב — עשינו מאמצים נמרצים במגע עם הצדדים וכן במגע עם ברית-המועצות והמזכיר הכללי של האו"ם בניסיון למנוע את פרוץ פעולות האיבה.

כמובן, לאור ממדי ההכנות שבוודאי נעשו לפני פרוץ פעולות האיבה, היו מאמצים אלה לשוא.

אחר שפרצו פעולות האיבה העמידה ארה"ב לפני שתי מטרות עיקריות. האחת — לשים קץ לפעולות האיבה במהירות האפשרית; והאחרת — לשים קץ לפעולות האיבה באופן שיתרום במירב האפשרות להעלאת פתרון קבוע יותר ומתמיד יותר במזרח-התיכון.

לכן, חתרה ארה"ב בתקופה זו — תחילה באו"ם ואחר-כך באמצעות מגעים דו-צדדיים — ליצירת מסגרת אשר בה אפשר יהיה לממש את שתי המטרות הללו. בדקנו את האפשרויות של גיבוש הסכמה כללית במסגרת האו"ם וכן עמדנו במגע עם הצדדים ועם החברות הקבועות במועצת-הביטחון כדי לבחון מה עשויים המגעים הדו-צדדיים להביא.

לא לחינם נמנענו מאפשרויות של עימותים במסגרות פומביות, העשויים להכביד את חילוקי הדעות ולהקשות יותר על הצדדים לקראת יישוב הסכסוך.

אחר שיסתיים שלב זה נמסור דו"ח על המאמצים שעשינו ואז תהיה אפשרות לשפוט אותם. לפי שעה מטרתנו היא להביא לידי סיום פעולות האיבה באופן שיניח לנו לעמוד במגע עם כל הצדדים וכן עם החברות הקבועות של מועצת-הביטחון אחר סיום פעולות האיבה, שכן אנו סבורים כי באופן זה נוכל לתרום את התרומה הגדולה ביותר לשלום צודק ויציב במזרח-התיכון.

ההערכה שלנו לגבי המצב הצבאי כפי שהוא נראה לנו הבוקר היא כי ככל הנראה התקדמו הכוחות הישראליים מרחק מסוים לתוך סוריה. הכוחות המצריים מחזיקים בגדה המזרחית של תעלת סואץ עד מרחק של 6—8 מילין מזרחה. החזית המצרית — חזית סואץ — יציבה למדי ואילו החזית הסורית נזילה כלשהו. אשר לעתיד, ארה"ב תמשיך לעשות, ועושה עתה, מאמצים להביא לידי סיום פעולות האיבה באופן שיתרום לשלום לטווח רחוק בעולם כולו. זו המסגרת של דיוננו.

אמרת ביום ב', כי ההפשרה ביחסי ברית-המועצות וארצות-הברית לא תוכל לעמוד או לא תוכל להתקיים אם יתחוללו מעשים בלתי אחראיים במקום כלשהו בעולם, לרבות המזרח-התיכון. הייתי רוצה לדעת, האם בהקשר זה אתה סבור כי ההודעה הרוסית המדרבנת מדינות ערביות אחרות להצטרף למצרים ולסוריה במלחמה בישראל מהוה מעשה בלתי-אחראי המסכן את ההפשרה, ואם כן, האם כוונתך לאזן מן הצד האמריקני אספקת נשק, שנמסר כי היא מתבצעת מצד ברית-המועצות לגבי הערבים.

האם אתה סבור לאור פינוי בני המשפחה של היועצים הסובייטים מסוריה וממצרים ביום ה' וביום ו' שעברו כי (1) הם ידעו מראש את תכניות ההתקפה והאם אתה סבור שהיה עליהם להודיע לארה"ב על תכניות אלה? (2) האם אתה סבור, כי ברה"מ עודדה במידה כלשהי את ההתקפות?

לאור השם הטוב שיש למודיעין הישראלי, למה אתה מיחס את הכישלון של המודיעין שלהם והמודיעין שלנו לזהות מה עומד להתרחש?

זו היתה לפחות שאלה כפולה. באשר לראשונה — התנהגות ברית-המועצות צות במשבר המזרח התיכון וההשפעה של משבר זה על יחסי ארה"ב — ברה"מ — הרי שכל הערכה חייבת להכיר כי ארה"ב וברה"מ כאחד עומדות כל אחת מבחינתה שלה במצב מורכב מאוד במשבר הנוכחי. אכן, הסיבה שבגללה אנו סבורים כי הסדר לאורך ימים במזרח-התיכון הוא חשוב ביותר היא כי יש סכנה שהמזרח-התיכון עלול להפוך למה שהיו הבלקנים באירופה לפני 1914. כלומר, איזור שבו יריבויות מקומיות יצברו תנופה וימשכו פנימה את המעצמות הגרעיניות הגדולות עד כדי יצירת עימות שאין הן מעוניינות בו ואפילו לא התחילו בו.

ברי, כי לארה"ב מסורת של ידידות עם ישראל, ידידות שאותה היא תקיים במשבר זה. כן ברי, כי לברה"מ יש יחסים בני כמה וכמה שנים עם מדינות ערביות אחדות, והיא לא תנתק אותם במהלך משבר זה. הקושי שאנו והם עומדים בו הוא האם בעת שאנו נשארים נאמנים לעקרונותינו יכולים אנו, אף-על-פי-כן, לכלכל יחסים אלה באופן שהמטרות הגדולות של השלום יישמרו.

איננו סבורים, כי בהודעת ברה"מ לנשיא אלז'יריה היה כדי לסייע. איננו סבורים, כי בהטסת ציוד צבאי היה כדי להועיל. כן אין אנו סבורים, כי הפעולות הסובייטיות, עד כה, מהוות מעשה בלתי אחראי שביום ב' בערב ציינתי כי הוא יהוה איום על ההפשרה. כאשר נגיע לנקודה זו לא נהסס במשבר זה, כפי שלא היססנו במשברים אחרים, לנקוט עמדה תקיפה. אולם ברגע זה עדיין אנו מנסים להעריך כנגד פעולות שאנו שוללים אותן, ובתוקף למדי, את ההתאפקות היחסית שהפגינה ברה"מ באמצעי התקשורת ובפעילות נציגה במועצת-הביטחון.

בשלב זה, כפי שאמרתי, מטרתנו היא לשים קץ לפעולות האיבה בתנאים שיהיו צודקים לגבי הכל בלי להחריף את היחסים עד לנקודה שאין לעמוד בה.

רצוני לחזור ולומר, כי כאשר נגיע לכלל מסקנה שהפעולות הגיעו לנקודה של חוסר-אחריות, נהיה תקיפים מאוד בהבהרת הדבר.

עדיין מוקדם מדי להסיק מסקנה סופית לגבי כל הדברים הללו. אם אכן עודדה ברה"מ התקפות אלה — דבר שעד כה אין לנו הוכחות לגביו — יהיה עלינו לנהוג בכך כבעניין חמור ביותר.

כמובן, אם נודעו ההתקפות האלה לברה"מ באמצעות המודיעין שלה, או בדרך אחרת, והיא לא מסרה זאת לנו, הרי זו בעיה אחרת. בעולם אידיאלי אפשר לצפות להיוועצות הדוקה יותר, אולם לאור הרגישות של המזרח-התיכון היה בכך משום אחריות כבדה לפרסם מראש מידע מסוים. אף-על-פי-כן, רצוננו להדגיש כי אם יימצאו ברשות אחד הצדדים במסגרת יחסים אלו ידיעות מסוימות על פעולות צבאיות העומדות להתרחש במקום רגיש כלשהו בעולם, נחשוב זאת כדרוש — לאור העקרונות שעליהם חתמו ארה"ב וברה"מ — כי תינתן הזדמנות לשני הצדדים להרגיע את המצב.

איש לא טעה לגבי העובדות. למודיעין יש תמיד שני היבטים. קביעת העובדות והערכתן. ובמרבית שירותי המודיעין יש נטיה — והוא הדין במרבית הפקידים הבכירים וכמה מן העיתונאים — להתאים את העובדות אל ההשקפות הקיימות ולהציגן כעולות בקנה-אחד עם הנצפה מראש. ואם אתה מתחיל בהנחה כי זה עשר שנים מתנהלים במצרים תמרונים מדי ספטמבר, סביר שיש נטיה להתאים את העובדות שבעין אל התיאוריות שגובשו לפני כן. זו אחת הסכנות החמורות ביותר המרחפות על כל הערכת מודיעין. על עובדות קל הרבה יותר לעמוד מאשר על כוונות.

במרוצת השנים שבהם הייתי בתפקיד זה, לא נחשבה האפשרות של התקפה ערבית רבתי כסבירה ביותר על-ידי כל המעריכים שעמם שוחחתי.

גב' גולדה מאיר אמרה שהיא הודיעה לממשלות אחרות — נדמה לי שהיא השתמשה בכיטוי „בזמן סביר מראש” — כדי שיספיקו למנוע זאת.

איזו מין עזרה נותנים הסובייטים למצרים או לסוריה? איזו עזרה נותנים לנו עכשיו ואיזו ניתן אחר-כך לישראל?

מדינות ערביות מסוימות מאיימות להפסיק את הספקת הנפט למערב אם תמשיך ארה"ב ביחסיה הצבאיים עם ישראל ואם תמשיך לחמש את ישראל. מה כובד משקלם של איומים אלה בקביעת המדיניות של ארה"ב?

האם תוכל לתת לנו מושג לגבי אופי המכשולים שאתה נתקל בהם עכשיו בחתירתך לשים קץ לפעולות האיבה?

מהי הערכתך הכוללת על גישת שלוש המעצמות הגדולות, ארה"ב, ברה"מ וסין, לגבי סכנת ההתפשטות של פעולות איבה אלו? שנית, כיועץ הנשיא לביטחון לאומי, כיצד אתה מעריך את הטיפול במשבר זה על ידי משרד החוץ האמריקני?

ובכן, הדבר תלוי בהגדרת „זמן סביר”. לנו נמסר בשעה 6.00 בבוקר ביום השבת כי מלחמה עלולה לפרוץ מייד. זמן מה לפני כן נמסר לנו, כי ישראל אינה אומרת לתקוף בעצמה אולם הדבר לא הבהיר לנו בהכרח כי התקפה ערבית עומדת לבוא מדי רגע.

בשלב זה אני רוצה להדגיש שוב, כי בעייתנו העיקרית בתשובה לשאלות כגון זו היא לזכור כי אנו נמצאים במצב עדין מאוד העלול להתלקח על נקלה עקב הצהרות חפוזות או היענות ללחצים מיידיים ביותר. הרכבת האוירית הסובייטית, בשלב זה, היא מתונה. היא יותר מקלה. זוהי רכבת אוירית ממשית למדי ויש להתייחס אליה לנוכח האפשרות של השפעה מיידיית על הפעולות הצבאיות. ככל שהדבר נוגע בנו, יש לנו יחסים צבאיים מתמשכים עם ישראל ואנו דנים עם ישראל במצב המיוחד שנוצר על-ידי המאורעות האחרונים. אולם אין אני סבור שיש תכלית מועילה בכניסה לפרטים.

עשינו מאמץ רציני מאוד במשבר זה להביא בחשבון במלוא הרצינות את הדאגות וההשקפות של הערבים. באותה שעה, עלינו לצעוד בדרך הנכונה לדעתנו ויהיה עלינו לעמוד בתוצאות שינבעו מהצדדים שנקוט בדרך הנראית לנו כנכונה.

הייתי עד לדיונים רבים למדי על הטעם שיש בפעולות או"מ כלשהי. הקושי הוא בכך שהבדיקה היומית שאנו עושים לגבי תמימות הדעים בניו-יורק מעלה שהדעות באו"מ כה חלוקות והרצון לנקוט עמדה אצל החברות העיקריות של מועצת הביטחון, או אפילו כולן, כה מועט — עד שאילוץ מועצת הביטחון להצביע על הצעה כלשהי שאנו עשויים להגיש רק יחריף את המחלוקת ויסייע להדגיש את אי-היכולת להשיג תמימות-דעים.

משום כך שמנו יותר את הדגש על הניסיון לגבש תמימות-דעים מאשר על פתיחה במאבק של החלטות והחלטות-נגד. מעבר לכך איני יכול לומר יותר, לבד מן ההבהרה כי אנו עומדים במגע עם הצדדים ועם החברות הקבועות של מועצת הביטחון וכן, יום-יום, עם המזכיר הכללי של האו"מ.

אשר לשאלה השניה אנו מתרשמים מאוד, בבית הלבן, מן המנהיגות שהפגין משרד החוץ — אולם, במישור רציני יותר, ברור שצירוף שתי העמדות מאפשר מדיניות מלוכדת יותר. ועם סיועם של עמיתי במשרד החוץ היה הטיפול מעולה ותרם להגבלת המשבר, עד כה, בתחום מסגרתו הנוכחית.

אשר לשאלתך הראשונה, על סכנת ההסלמה כפי שמעריכים אותה החברות הקבועות במועצת-הביטחון, נראה לי שהכל מסכימים כי מלחמה ממין זה טומנת בחובה אפשרות של הסלמה. אני סבור שעד כה ניסו שתי הארצות העשויות ביותר ליצור עימות, כלומר, ארה"ב וברה"מ, להתנהג בתחום המגבלות המונעות הסלמה לקראת מלחמה כזאת. אם תשוה את התנהגותן במשבר זה אל התנהגותן ב-1967 תוכל לומר, כי ההתנהגות הסובייטית היתה פחות פרודוקטיבית, פחות חריפה ורחוקה יותר מאיומים צבאיים מאשר במשברים קודמים.

כמובן, המצב דליק ביותר ועשוי לצאת מגדר שליטה. אני יכול רק להדגיש שוב את החשיבות הגדולה שיש בהתאפקות מצד כל אותן מדינות העלולות להביא לידי הסלמה והתפשטות של פעולות האיבה. וציפיית ארה"ב היא שכל המדינות היכולות להשפיע עליהן בכיוון התאפקות ומיתון יעשו זאת כפי שאנו משתדלים.

איני סבור שעלי להכנס לפרטים כלשהם לגבי חילופי הדעות עם ברה"מ בשלב זה.

מצבים לעולם אינם בני-השוואה, אולם העקרונות היסודיים שהנחו את מדיניותנו בשנות הממשל הנוכחי נשארו קבועים, ואיני סבור שעלי להרחיב את הדיבור על השיטות המסוימות שנקוט. אולם אנו נונחה על-ידי אותם עקרונות. הבה ואחזור: איננו רוצים שהדבר יקרה. איננו מצפים שהוא יקרה ואנו סבורים כי אם יתאפקו כל הצדדים לא יהיה כל צורך שהדבר יקרה.

אנו, כמובן, לא היינו שותפים להשקפה הערבית במלואה ולכן אנו מצויים כאן בתחום ההשערות. המטרה הערבית תתבהר גם היא בימים הבאים. אם המטרה הערבית היתה, כפי שנאמר לעיתים, להדגיש את העובדה שיציבות מתמדת אינה בתי-השגה במזרח-התיכון, וכי יש צורך דחוף בהשגת הסדר במשא-ומתן, או שחשוב להשיג הסדר מוסכם, הרי דעתנו היא כי השקפה זו באה לידי ביטוי. ארה"ב עומדת נכונה עתה, כפי שעמדה נכונה לפני פרוץ פעולות האיבה, לסייע לצדדים, אם רצונם בכך, להגיע לידי פתרון בדרך המשא-ומתן. אנו סבורים כי יהיה זה מועיל ואנו נהיה נכונים — כפי שאמרתי לשני הצדדים בניו-יורק — לסייע בכך. אם זו האסטרטגיה הערבית הרי שאנו עומדים בנקודה שבה אולי נוכל לפנות, אחר תום מעשי האיבה, לחתירה אל השלום.

כפי שאמרתי אין שעה זו כשרה לדון בחילופי הדעות המתנהלים בין ברה"מ וארה"ב לבד מן ההדגשה, כי מטרתנו העיקרית היא להביא לידי התאפקות ולהביא לידי פתרון מהיר ככל האפשר.

אנו תקוה, כי אחר תום הקרבות יכירו קודם כל הצדדים המעורבים, ואחר-כך הצדדים המעורבים באורח בלתי-ישיר, בשבירות של המצב המגיע לידי משבר באורח כה מחזורי. ואם מסקנה זו תוסק כפי שאנו מקוים שיש להסיקה, תעמוד ארה"ב נכונה לעזור לצדדים בהשגת הסדר צודק. ואנו גם הפצרנו, ורצוני להשתמש בהזדמנות זו להפציר בכל הצדדים, לזכור בפעולתם הדיפלומטית עכשיו כי יהיה אשר יהיה כל פתרון ארעי שניתן להשיגו במסגרת זו או אחרת, המטרה העיקרית שלנו חייבת להיות קיום יחסים העשויים להצמיד את האיזור ואת העולם לקראת שלום מתמיד יותר. אנו ננהל את מדיניות החוץ שלנו ואת הדיפלומטיה שלנו בדרך זו ואנו מקוים שכל המדינות האחרות ינהגו כך גם הן.

אין זו קביעה שצריכה להתקבל על-ידי אמריקה. אנו הגדרנו כמה הנחות כלליות במועצת-הביטחון ביום ב' ואנו נהיה נכונים להשתתף בכל חילופי דעות ודיונים. אולם אני סבור כי בשעה זו הדבר לא יסייע לכל מטרה יעילה...

האם ניסית להגיע לכלל הסכם עם ברה"מ על הפסקת משלוחי נשק לצדדים?

כאשר אתה מדבר על תקיפות, אם אכן העניין יצא מגדר שליטה, האם כוונתך לאותו סוג של תקיפות שהפגינה ארה"ב בשנת 1970 בעת המשבר הסורי?

האם תוכל להעריך את האסטרטגיה הערבית בפתיחת ההתקפות הללו? אתה שוחחת עם שרי החוץ הערביים באו"מ. נמסר כי יש להם מטרה פסיכולוגית-פוליטית מוגבלת — לאור הדיבורים על מה שקרוי יוזמת שלום שאתה עומד לנקוט.

אתה כמובן אינך יכול לבקש מן הרוסים לא לשלוח יותר נשק לאנשים אלה אם אתה שולח נשק לישראל. מדוע לא תאמר לסובייטים שאנו נפסיק לשלוח נשק לישראל אם הם יפסיקו לשלוח נשק לערבים?

אתה הדגשת בנאומך ביום ב' בלילה את הצורך לעבור מדיפלומטיה מונעת לדיפלומטיה יוצרת יותר. האם משבר זה יוצר הזדמנות לארה"ב, במיוחד תוך שיתוף-פעולה עם ברה"מ, להדגיש דחיפות חדשה לעבור למשא ומתן ערבי-ישראלי ישיר או בלתי-ישיר?

יש השקפה ערבית הגורסת כי קל יותר יהיה להגיע להסדר של קבע אם יהיה למצרים מאחז מסוים בסני. מה דעתך?

האם אתה מצפה לשיתוף-פעולה של סין בהתאפקות שאתה מטיף לה?

קריאתנו להתאפקות מכוונת לכל המדינות המסוגלות להשפיע על מהלך המאורעות. כמובן, יכולתם של הסינים להשפיע על המאורעות, לאור המרחק הגיאוגרפי, אינה גדולה כזו של מדינות אחרות וזאת יש לשקול. אך פנייתנו להתאפקות מכוונת לכל המדינות. אינני חוזה שמסעי לסין ישובש בגלל המצב הקיים עתה; אבל, כמובן, הדבר תלוי במשך המלחמה.

בחירתנו לסיום פעולות האיבה האם נהיה נכונים לתמוך בהפסקת-אש כפי שהיא קיימת עתה במזרח-התיכון או שמא אנו רוצים נסיגה לקוי 1967?

ברגע זה אין זו ההזדמנות הנאותה לדון בנוסחה מסוימת כלשהי, שכן העמדה כלפי גישה כזאת תלויה בתנאים הקיימים בעת העלאתה. וישנן גישות כה רבות שנבדקו עד שאין כל טעם במנייתן עכשיו.

לנוכח הכישלון בהערכת הכוונות לפי העובדות שהיו לפני פרוץ הקרבות, מהם הצעדים שעל ארה"ב לעשות, לפי דעתך, כדי לשפר את יכולתה להעריך כוונות במצב כגון זה?

הערכת הכוונות של מדינות אחרות היא תמיד עניין קשה מאוד. זה דבר שאי-אפשר לפתור אותו על-ידי שיפור כושר מסוים כלשהו. אלמלא היו טעויות בהערכת כוונות כי אז לא היה מקום להפתעות, וברור כי האנשים שעניינם בכך הוא יותר מכל — אנשים שיצא להם שם של המודיעין הטוב ביותר באיזור — הופתעו גם הם ועליהם מוטלת הבעיה העיקרית של מתן תשובה לשאלה זאת.

ככל שאתה יכול לשפר את הבנתך את המנטליות של ארצות אחרות, ככל שאתה יכול להבין את תהליך קבלת ההחלטות שלהן, כן יכול אתה להפחית את סכנות היותך מופתע. אבל את יסוד ההפתעה אי אפשר לבטל לעולם.

כאשר דיברת קודם על המטרות האפשריות של הערבים, העלית לפנינו אפשרות אחת שבאורח כללי אפשר להגדירה כמטרה פוליטית. היש מטרות ערביות מעבר לזה, ואם יש, מה עשויה להיות התגובה של ארה"ב?

אינני יכול לשער מהן המטרות האפשריות החל מזו שהעליתי ועד ניצחון צבאי מוחלט, החל ממערכה קצרה וכלה במלחמת התשה. ארה"ב סבורה, כי מלחמת התשה ממושכת במזרח-התיכון טומנת בחובה אפשרות כה גדולה של מעורבות של מעצמה גדולה והגברת המתח עד נקודה שתשפיע על האוירה הבינלאומית בכללותה, ותעורר בעיות של אספקה לשני הצדדים באופן שאנו סבורים כי יש אינטרס לכל המדינות, לרבות, ומעל לכל, המדינות המשתתפות במלחמה, להביא את המלחמה לידי סיום סביר ומכובד מרגע שהדבר יינתן.

דובר צה"ל מודיע:

בזירת רמת-הגולן נמשכת התקפת כוחותינו אשר משך היום הרחיבו, טיהרו וביססו פריצתנו אל תוך השטח הסורי.
 מטוסי חיל-האוויר חזרו ותקפו את שדות התעופה העקריים בסוריה. בקרבות אויר שהתנהלו עם מטוסים סורים הופלו 29 ממטוסיהם, משך היום.
 בזירת סיני, התנהלו היום קרבות שריון מקומיים ודו-קרבות ארטילריים.
 מטוסי חיל-האוויר תקפו סוללות טילי קרקע-אוויר בפורט-סעיד וריכוזי שריון מצריים. בקרבות אויר הופלו 2 מטוסים מצריים.

שעה 2000 תאריך 19.10.73

דובר צה"ל מודיע:

בשעות אחה"צ נתקלו כוחותינו בזירת רמת הגולן, בכוחות עיראקיים שהוכנסו לקו החזית. המדובר כנראה, בכוחות עיראקיים שעל העמדתם לרשות סוריה, הודיעו העיראקים בימים האחרונים.
 כתבינו הצבאי מוסיף כי נראה שהפיקוד הסורי הטיל כוחות אלה למערכה במקום כוחות סוריים שהעברו לקווי ההגנה בעומק החזית.

דו"ח מסכם ליום 13 באוקטובר; שעה 0700

המלחמה — כללי

- בי.בי.סי. — משרד ההגנה של ארה"ב אינו מגיב על שמועות שמספקים לישראל ציוד ונשק.
- כתבים באירופה — ארה"ב מוכרת לישראל נשק, וקיימת כבר רכבת ימית ואוירית: פנטומים, טילי קרקע-אוויר ומכשירים אלקטרוניים. — לונדון, פריס ורומא — הדגשת הרכבת האוירית לסורים. — פריס — נשק אמריקני לישראל.
- רדיו: הפלנו לערבים 225 כלי-טיס. — בי.בי.סי.: אבידות ישראל: 70—100 מטוסים, 150 טנקים; טיימס — אבידות ישראל 3,000 איש הרוגים ופצועים; שריון — 500 מטוסים — 80.
- עמית: חומרת המלחמה אינה מורגשת בעורף; טרם התחלנו לעצור הנשימה; יש להתייחס אליה באותה מידת חומרה שמתבטאת בקיום הקד"מיים. בארץ — פסיכולוגיה של מלחמה קצרה.

בעיות במוקד ההתעניינות

- הספקת הנשק לישראל ולערבים.
- המצב בחזיתות.
- יחסי המעצמות.

דובר צה"ל מודיע:

1. לילה שקט נוסף עבר על הכוחות בשתי זירות הלחימה.
2. בזירה הסורית פעל הלילה כוח פשיטה של צה"ל עמוק בעורף האויב כ-100 ק"מ צפונית מזרחה לדמשק, פיצץ גשר ופגע בשירה של כוחות עירקיים וחזר לשיטחנו בשלום, ללא כל נפגעים.
3. עם בוקר חודשו קרבות השיריון בזירה הצפונית.

רומא: כתבה מקהיר על אבידות של מאות אזרחים בהפצצת הדלתה של הנילוס. מודגשות יותר הודעות מצרים. גורסים ישראל מנהלת מלחמת התשה, אך לא תוכל להתמיד בה זמן רב.

בון: אין כמעט כיסוי לחזית זו.

פריס: צילומי כפר מצרי שנפגע, תיאור אבידות אזרחים, הדגשה שאין באיזור מטרה צבאית. המצרים מתחפרים לקראת המתקפה.

- רומא: סאם 6, נשק קטלני שישראל לא מצאה לו פתרון. אין אזכור לטילי „פרוג”.
- רומא, בון, לונדון: אין מקדישים תשומת-לב רבה לאבידות אזרחים.
- לונדון — שיפור לוחמת הערבים ועליית אמי-נותם.
- בי.בי.סי. — המלחמה לא השפילה הערבים — אולי יש בכך סיכוי לשלום.
- וושינגטון — ההכרעה — תוך כמה שבועות.

ישראל — פנים ועורף

- פריס: מרירות בישראל כי המצב אינו פשוט.
- ספיר: מחיר המלחמה עד 11.10.73 — 8 מיל-יארד ל"י — חצי מזה בדולרים; התייקרות הנשק.

הזירה הבינלאומית

- קיסנינג'ר: הביון הישראלי נשאל פעמים אחדות בשבוע שקדם למלחמה ואמר שלא תפרוץ מלחמה; מטרת ארה"ב — סיום פעולות האיבה ותנאים צודקים לכל; הרכבת האוירית הסוב-ייטית מדאגיה, אך לדעת ארה"ב לא נקטה ברה"מ עמדה בלתי-אחראית; אם תעשה כך — תינקט עמדה תקיפה.
- ניקסון: השלכות המלחמה בעולם: ארה"ב מודאגת; מודעות גם לנפט.
- עמית: עניין הנפט לא יבוא לביטוי במלחמה כי לא תהא כה ממושכת; בעיית הנפט מודגשת (רומא, בון, לונדון).
- שמיר: המעצמות אינן מעוניינות כיום לקלקל היחסים ביניהן; קיסנינג'ר איים, אך נזהר לא לתמרן הרוסים לאולטימטום.
- רומא: המלחמה מסכנת סיכויי השלום בין המעצמות; גינוי לברה"מ.
- פריס: רואים בהודעת „טאס” איום רוסי והח-מרת המצב הבינלאומי.

חזית סוריה

- עמית: הסורים נוטשים כוחות; השלכת העי-ראקים לקרב בצורה חפוזה מוכיחה מצב הסר-רים; לאסאד נוח שהעיראקים יילחמו והוא ישמור על דמשק; השגנו הישגים אך לא מיטוט המערך הערבי; „הסורים לוחמים על ציפור נפשם — דמשק”.
- שמיר: הצבא העיראקי — כוח-אדם ירוד.
- פריס: ישראל קרבה לדמשק.
- בון: „עולים על דמשק”, תיאור מעשי גבורה של הישראלים בצפון.
- רומא: פריצת צה"ל לדמשק, פריצה אטית.
- שגרירות פריס: הצילומים מהרמה מראים השבויים הסורים בצורה משפילה.
- כתב בי.בי.סי. ראה מטוסינו נופלים בסוריה.

חזית מצרים

- עמית, שמיר, בי.בי.סי.: המצרים מתכוונים להתשה, למלחמה ארוכה.
- שמיר: ההסברה לציבור המצרי שלא יצפה לחדשות מסעירות, אלא למלחמה ממושכת.
- עמית: אילו המצרים רצו, יכלו לראות במצב הנוכחי התחלה לדיונים; הרצוג: מבחינתם אולי השיגו יעד מדיני.

דברי ראש הממשלה, גב' גולדה מאיר, במסיבת עיתונאים בתל-אביב (13.10.1973)

דברי פתיחה בעברית

אזרחי ישראל, לפני מספר ימים דברתי אליכם ואמרתי לכם שמצבנו אז היה הרבה יותר טוב, מאותו היום שבו הבהרתי לכם, כי הותקפנו מחדש על-ידי שכנינו. לצערי, גם היום אינני יכולה לומר לכם שהמלחמה נגמרה והניצחון אתנו. כאז, גם היום, אין ספק בלבי, שהניצחון יהיה אתנו, אבל עדיין המלחמה לא נסתיימה. הבנים, החיילים, המפקדים, החיילות, גם בחזית הצפונית וגם בחזית הדרומית, עדיין נלחמים. הם נלחמים במסירות, בגבורה, ביכולת, ברוח שאין מילים לתאר אותם. מאושרת אני לומר, כי העם בעורף אינו מפגר אחרי בניו בחזית. הרוח החזקה בעם, מידת ההתנדבות לכל דבר ולכל עניין, כל זה הוא למעלה ממה שאפשר היה לצפות. אנחנו עם קטן, מוקפים שכנים עוינים. במלחמה זו משתתפים לא רק צבאות מצרים וסוריה, כי אם גם ממדינות רחוקות יותר, השולחות תגבורת בצורות שונות, אם בטנקים, אם במטוסים ועוד.

גם עיראק, גם אלג'יריה וגם ירדן נכנסו עכשיו עם כוח של טנקים וגם מדינות ערביות אחרות נותנות תמיכתן. ומעל לכל — הגיבוי והעזרה המירבית של ברה"מ, באמצעות רכבת אווירית — לסוריה ולמצרים. אלה הן העובדות — ואנחנו מתקדמים. אין זאת אומרת שהדרך היא פשוטה ופתוחה. הכוח שלנו צריך היה לנהל הבודק קרב עם דיביזית טנקים שהגיעה מעיראק. לשמחתנו — חיסלנו את החלק המכריע של טנקים אלה — והכוח שלנו מתקדם.

אזרחי ישראל, אלה הן העובדות. אין צורך, אין יכולת, לומר דברים אחרים מלבד אלה, שמצבנו טוב יותר. אין כל מקום ליאוש, חלילה, ואין ספק בלבנו, שבסופה של המלחמה — אנחנו נהיה המנצחים. לא אנו התחלנו במלחמה, אבל כאשר התקיפו אותנו — נלחם עד הניצחון. הבה נקוה, כי לא יעבור זמן רב מדי עד סיום המלחמה בנצחון ישראל. לחיילים בכל החזיתות — באויר, ביבשה, ובים — כל האהבה לכם, לבנו אתכם, לב כל אזרח במדינה, הרי כולכם בנינו. מקוה אני שנתראה בקרוב, אחר הניצחון הגדול של צבא הגנה לישראל.

ועתה הפניה של ראש-הממשלה לעיתונאי חוץ

גבירותי ורבותי,

שוב הותקפה ישראל על-ידי שכנותיה, אלה שבגבולות, וארצות ערביות רחוקות, כולל עזרה מעיראק, אלג'יריה, תוניס ואחרות. ומעל לכל, אחת משתי המעצמות הגדולות בעולם לא זו בלבד שהכינה את סוריה, מצרים ועיראק על-ידי כל חומרי המלחמה שיכלו לקלוט לתוך צבאותיהן, באמנה — במשך למעלה משש שנים — את הקצינים, החיילים, בלמדה אותם תיאוריה של מלחמה, של התקפה. ברית-המועצות לא באה למצרים ולסוריה כדי ללמד את המצרים והסורים כיצד להיות נכונים להתקפה. הם ידעו היטב שישראל אינה עומדת לתקוף ושאין סכנה למצרים או לסוריה או למישהו אחר. כל מחשבותיהם, כל מאמציהם, כל הטנקים, המטוסים, התותחים והתחמושת בשווי בליוני דולארים וכל האימון שלהם נעשו למטרה אחת בלבד, להכניס להתקפה מסיבית על ישראל.

ושוב אנו כאן במלחמה שלא רצינו, שלא יזמנו. עשינו כל האפשר במשך שש השנים האלה כדי לנסות לשכנע את שכנינו כי שפיכות דמים מעולם לא פתרה בעיה בין שכנים וכל מלחמה פירושה יהיה עוד מתים, עוד שפיכות דמים, עוד הרס ולא פתרון. ולאחר שכל זה עובר, ישנה עדיין רק דרך אחת, רק דרך אחת לנהל מו"מ. תחילה להחליט שישנו רצון, רצון כן, למו"מ בשלום, ואחר כך לשבת ולקיים מו"מ לשלום-שליכבוד לכל הנוגעים בדבר. אך כמו במלחמות הקודמות, נכפתה עלינו מלחמה זו.

אנו עם קטן מאוד, קטן במספרו, אין כל השוואה בין המספרים בצבאנו למספרים בכל אחת מן הארצות הנלחמות בנו, ובוודאי אין כל השוואה עם צבאות-האדם המסיבים של כל אלה אשר הצטרפו למלחמה זו נגדנו. אין לנו שפע התחמושת שיש לצבאות אלה, אך ישנם שני דברים שיש לנו, הנותנים לנו יתרון על שכנינו — שנהא למלחמה ולמוות. הכאב שחש כל אחד בארץ זו, כל אחד בממשלה, כל אחד בכל מקום בכפר או בעיר על מותו של אדם בודד אחד. זאת יש לנו. אולי חיוני הדבר שראשי המדינות בשכנותנו יתחילו לחוש זאת. כאשר הנשיא סאדאת אמר אתמול כי על המלחמה להימשך, והוא מוכן להקריב מיליון איש כל שנה, עובר בגוף רטט לא רק

